Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Procuratoribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Ictus fuſtium. Breuiter hoc dicit ſꝫ
ꝑmā lec. Executio pe-
ne corporalis ex cā famoſa infamiā irrogat, lꝫ ſentē-
tia non preceſſerit. h.d. ¶ Opp. executio non dꝫ fie-
ri niſi precedat ſnīa, vt C. de exe. rei iud. l. j. ĵ. de re iudi. l. ſi cum
nulla. Reſpond. illud verū regulariter. Fallit qn̄ ꝓcederetur
ſuper notorio, qꝛ notoriū † hꝫ vim ſentētie, vt l. emptorē. de act.
emp. ⁊ ꝑ doc. in l. ea quidem. C. de acc. ⁊ Spec. de notorio crimi-
ne. Et ita pōt intelligi qd hic erat crimē notoriū vel in eo de-
prehenſus. Dicit ēt gl. † vnū verbū ſi forte cōfeſſus erat extra
iudicium, certe nō faceret crimē notoriū, ſed ſolū ſemiplenā ꝓ-
bationē. vt l. capite quinto. de adulterijs. Sed vt ſaluet̄ gl. dic
qd erāt alia indicia ſimul cum confeſſione iuncta, que notorium
faciebant. ¶ † Querit gl. quid ſi eſſet confeſſus crimen in iudi-
cio. Dicit gl. qd tunc eſſet infamis ex ipſa confeſſione abſqꝫ ir-
rogatione pene, vt l. qm̄. ſ. e. l. j. in fi. de interro. actio. Nec obſt.
l. ſi cōfeſſus. ĵ. de cuſto. reo. qꝛ fateor qd dꝫ ferri ſnīa, tn̄ ex ſola
confeſſione eſt infamis. Idem videt̄ tenere gl. in l. qm̄. ſ. e. idem
Inno. extra de pe. c. ſup his. Ego dico aliter. Nā ſi bn̄ reſpicis
verba edicti, ille notat̄ infamia, qui damnatus eſt publico iudi-
4 cio, vel aliqua actione famoſa. Nunc † videndū eſt vtrū cōfeſſus
a habeatur pro ꝯdemnato.[a] Et conſtat qd in ciuilibus pro con-
demnato habetur, vt C. de ꝯfeſ. l. j. merito tunc ipſe eſt infamis
ſi eſt confeſſus ſuper actione famoſa, Sꝫ in criminalibꝰ ꝯfeſſus
nō habet̄ pro cōdemnato, vt l. ſi confeſſus. de cuſto. reo. merito
nō infamat̄, qꝛ verba edicti hoc nō patiūtur. Ad primū mēbrū
obſtat fortiſſime. ĵ. tit. j. l. ſi reus. vbi in ciuilibus confeſſus etiā
ſoluēs nō infamat̄. Reſpond. Aliud eſt ꝯfiteri ſimplr̄, qꝛ habet̄
ꝓ cōdēnato, ⁊ infamat̄, vt dixi. Aliud eſt cōparere ⁊ ſoluere id
qd petit̄, tunc non habetur pro conuicto, ⁊ condemnato, imo iō
ſoluit ne in iudiciū ingrediatur, ⁊ vt abſoluat̄ ab inſtātia iudi-
cij, vt Inſti. de perpe. ⁊ tempo. ac. §. fi. ⁊ Inſtit. quibus modis
ſoluit̄ oblig. in prin. ⁊ hic eſt caſus in l. ſi reus. ĵ. tit. j. Vn̄ reme-
dium eſt, † qn̄ quis credit ſe firmiter condemnandū ex cā famo-
ſa anteꝙ lis conteſtetur, ſoluat, ⁊ abſoluetur, nec erit infamis.
Iſta eſt notabilis prouiſio in d. l. ſi reus. Ad ſm mēbrū obſtat
ſ. eo. l. qm̄. Sol. illa loquitur in tranſigente qui videt̄ quodam-
modo aduerſariuꝫ corrumpere dat pecunia, hic vero loquitur
in eo q vere confitet̄, vt in ſcdo membro, quo caſu non infamat̄,
6 nec iura reperiunt̄ que hoc dicant. Et ex hac † l. etiā not. habes
qd poſito quod eſſet vera opi. eorū, qui dicūt qd damnati ꝑ in-
quiſitioneꝫ non ſunt infames, vt no. in l. iij. §. preterea. de ſuſpe.
tu. tn̄ ſi eſt ſecuta executio, qꝛ fuſtigatus, vel mitratus, erit in-
famis, ꝑ iſtam l. Et ſic ēt ex l. iſta habes tertiuꝫ modum ex quo
irrogatur infamia iuris, qꝛ qn̄qꝫ ipſo facto, qn̄qꝫ per ſnīam, vt
l. j. ſ. eo. qn̄qꝫ ex genere pene, vt hic. Pet. non ſtat in iſta lec. vt
refert Cy. in l. nullā. C. eo. qꝛ iſte modus irrogandi infamiam l.
non reperitur, ⁊ ideo tꝫ ipſe ſecundā lec. que hic in gl. ponitur,
ꝙ ſtatim dicam, ſed qꝛ gl. tꝫ iſtaꝫ, ego ēt teneo ⁊ puto eſſe verā,
⁊ placet plus iſta prima lect. ꝙ ſequens. Nā ſm aliam iſta l. ni-
hil noui induceret. ſm iſtam inducit aliquid noui, ⁊ hoc intēdit
facere hic iuriſconſultus. Nō em̄ loquitur hic interpretando e-
dictum, imo refert ſic ſtatutum eſſe per principē, vel ſenatuꝫ, vt
pꝫ hic in fin. dum dt, forma ſtatuta eſt. Preterea tex. dt, qd cau-
ſa ipſa, cum ictus fuſtium infamat, non dicit de ſententia, ⁊ illd
qd dicit, damnato irrogaret ⁊c. hoc eſt dicere, cā cum pena ſe-
quuta infamat eo caſu, quo infamaret ſententia ſola. Secundo
modo legitur in glo. ſm ꝙ h.d. Si in executione imponit̄ pena
corporalis pro pecuniaria, infamia non remittitur. h.d. de hoc
7 dixi plene in §. pena grauior. l. quid ergo. Et no. † ex hac l. ſcdm
primā lec. qd lꝫ quis grauetur in ꝓceſſu, ſeu in modo proceden-
di, ꝑꝑ hoc non videtur diſpenſatum cū infamia. ¶ * Quero[b]
ergo vtrum exbānitus,[c] ⁊ ꝯdēnatus de aliquo maleficio ſit in-
famis, cū ex forma ſtatuti habeat̄ ꝑinde, ac ſi eſſet ꝯfeſſus? gl. vi-
detur tenere qd non in l. j. C. de modo mul. Quidā doctor. iam
hoc conſuluerūt, addentes rōnem, qꝛ cum grauati ſunt vltra le-
gem, qꝛ ex ſola cōtumacia habeantur tanꝙ confeſſi, ergo vide-
tur cū infamia diſpenſatū, vt d. §. pena grauior. Iaco. Butr. in
quadā diſputatione videtur tenere ꝯtrium, cum enim ſtatutum
dicat quod habeat̄ pro confeſſo, ergo oēs leges loquentes de cō-
feſſione verbali, trahuntur ad iſtā fictā, ſicut in ſimili in ficta ſti-
pulatione, vt l. vnic. in prin. de rei vxo. act. ⁊ in eo qui fingit̄ ſem-
8 per fuiſſe in ciuitate, ⁊ ſimili, ſed vere cōfeſſus[d] eſſet infamis, vt
* in hac gl. no. ergo ⁊c. Cōtrariū ego puto, * primo qꝛ in crimina-
libus ꝯfeſſus nō eſt infamis, vt ſ. dixi. Vn̄ ex ficta confeſſione
nō infamat̄, nec ex cōdemnatione infamat̄. Naꝫ damnatus non
perſonaliter, ſꝫ ꝑ mediā perſonā procuratoris, non eſt infamis
vt l. furti. §. ſi qs alieno. ſ. eo. multo minus erit infamis, iſte, qui
nullo mō fuit in iudicio. Pro hoc multū facit rō dictorū doct.
quia fuit grauatus vltra legeꝫ, ergo, ⁊c. vt in d. §. pena grauior.
Nec ob. qd dictum grauamen fuit circa proceſſum, ergo nō in-
9 ducit diſpenſationem ſuper infamia, vt hic quia † nō fuit circa
proceſſum ſolum, imo etiam circa probationes, ⁊ per ꝯſequens
circa condemnationem, hic vero loquitur qn̄ fuit grauamen ſo-
lum circa modum procedendi, de veritate autem conſtabat per
notarium, vel alio modo. vt dixi, Faciunt ad predicta que dixi
in l. infamem. ĵ. de publi. iudi. Et ea que dixi in exbannito, intel-
ligas niſi ſit executio pene ſequuta in corpore. Nam tunc eſſet
infamia ex genere pene per hanc legem.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Pro condemnato. vide Bar. in l. infamē. de pub. iu.
b POMA. ¶ Quero. Vide Barb. conſi. iij. vol. ij.
c ALEX. ¶ Vtrum exbānitus. Vide tn̄ Bart. in l. nō ſolū. §. fi.
ĵ. de procu. ⁊ probat tex. cū gl. in l. j. §. de qua aūt reſtitutions. ꝯ
poſtu. qd lꝫ talis abſens cōdemnatus, ſit infamis effectus, tn̄ ſi
petat, ⁊ obtineat in integ. reſtitutioneꝫ, ꝑꝑ iuſtā cām abſentie,
tolletur infamia irrogata. Bar. in iſtis locis vacillare videtur,
⁊ ad hanc q. de qua hic per Bar. adde Ang. ⁊ Imo. in l. infamē.
de pub. iu. ⁊ qd ibi dixi poſt Bar. ⁊ Spe. de ſen. §. iij. ver. quid ſi
de iſtis. ⁊ cum opi. Bar. hic, ēt trāſit Bal. in l. ſi tutor. C. de in-
terdi. ma. ⁊ Bar. in l. ſi ideo. ĵ. de euic. ⁊ vide Sali. in d. l. ſi tutor.
an ficta cōfeſſio infamet, de quo vltra hic no. vide Iac. Bu. in l.
qm̄. ſ. e. dicentē qd nō preter ꝙ in caſu d. l. ſi tutor. ⁊ d. l. qm̄. Ad-
de ēt Bal. in l. ēt. C. de fur. ⁊ qd ſi ſtatutū dt, qd bannitus habeat̄
ꝓ ꝯfeſſo, ⁊ ſnīa habeat effectuꝫ, prout ſi lata eſſet in pn̄tem, an ſit
infamis, vide per Bal. in l. j. C. de hered. inſti. plene ꝑ Iaco. de
Beluiſi. in diſputatiōe ꝙ ponit in l. fi. C. de requi. re. Io. An. in
Spec. de contu. §. ſequit̄. in pn̄. ⁊ an ficta cōfeſſio infamet, vide ꝑ
Bal. l. cū mulier. ĵ. ſo. ma. adde vltime parti apoſtille, Paul. de
ca. ꝯſi. cxcviij. Et anꝫ confeſſio ficta, infamet, vide per Barb. in cō-
ſil. iij. in ij. volu.
d POMA. ¶ Vere confeſſus, vide Fel. in c. teſtimonium. de teſt.
* CLAVD. ¶ Ego puto. Sequitur Alex. conſil. cxiiij. volu. ij.
Bal. in c. niſi cum pridem. de renuntia.

LEX XXV.

Exheredatum.
§. Siquis in libello. ¶ Not. qd iuſta pro-
batio mortis eſt, qd aliquis intrauit bellum, ⁊ modo non repe-
ritur, argumen. huius l. in fin.

De procuratoribus. Rub. iii.

¶ Quidam habent ſuper rub. vnam gl. que eſt additio. Conti-
nua vt in ea. Quero in quo differt ꝓcurator a defenſore? Dic
vt in gl. Vel dic procurator cum mandato, defenſor ſine man-
dato. Sed querit gl. in quo differt iſte titulus a titulo mādati.
Dic vt in ea. ¶ Querit glo. que eſt additio, vtruꝫ in ꝯſtitutio-
ne procuratoris poſſet fieri ſubſtitutio, vt, ſi talis nō erit ꝓcu-
rator, talis ſit? Reſpōdet qd ſic, ⁊ bene. Dic vt in ea, ⁊ qꝛ iſta gl.
eſt additio, ipſam non habeo, ſed eam pono.

LEX PRIMA.

1 ☞ Plurale reſoluitur in ſingulare.
Statutum puniens producentem falſos teſtes, verificat̄ in ꝓ-
ducente vnum.
2 Titulus de negotijs geſtis hꝫ locum ſine mandato expreſſo vł
tacito.
3 Procurator in rem ſuā procuratorem cōſtituit ante lit. ꝯteſt.
4 Procurator, qui hꝫ mandatum ad ſuſtinendum, pōt conſtitue-
re procuratorem ante lit. conte.
5 Seruus ⁊ procurator ad negotia cōſtituunt procuratorem an-
te lit. conteſt.
6 Prelatus eccleſie conſtituit procuratorem ante litē conteſta.
Prelati eccleſie ſunt quodāmodo vſufructuarij rerum eccleſie
Pater conſtituit procuratorem in rebus filij.
7 Salarium promiſſum procuratori in eius ꝯſtitutiōe impedit
actionem mandati, ſecus ſi ex poſtfacto.

a **Procurator.** [a] Primo ponit qd ſit ꝓ-
curator. Scdo ad q̄ pōt
conſtitui ꝓcurator. Tertio ad qd eſt vtile. Quar-
to qualiter cōſtituit̄ procurator. Quinto ꝑ queꝫ
cōſtituat̄. Sexto qs ꝯſtituatur. Septimo ponit
effectus ꝯſtitutionis procuratoris, Scda ibi, ꝓ-
curator aūt. Tertia ibi, vſus aūt. Quarta ibi, dari aūt. Quita
in l. filiuſf. §. j. Sexta in §. ipſe quoqꝫ. Septima in §. ꝓcurator.
⁊ de illa vlt. tractat̄ vſqꝫ ad fi. tit. ¶ Redeo igit̄ ad ꝑmuꝫ, qd eſt
ꝓcurator? Examinemus iſtā partem. Quero quare dt aliena?

Dic qꝛ in proprijs non cõſiſtit mandatũ,l.j.in fi.ĩ.mand.¶ Op
po.gl.ad hoc de ꝓcuratore in rem ſuã.Et rñdet optime.Scḋa
* tñ ſol.verior eſt.Scḋo q̄ro*,quare dixit negotia. Rñdeo, tan
quã verbũ generale cõplectens ſeu cõprehẽdẽs iudicia ⁊ nego
tia q̄cunq;.Sed ad hoc oppo.gl.qꝛ procurator põt cõſtitui ad
1 vnũ negotiũ,vt ĩ.proxi.§. Rñdeo, ⁊ fateor,qꝛ plurale iſtud ve
rificatur in vno ſingulari.vt ĩ.proxi.§.de nego.geſt.l.iij.§.nego
tia.Et facit qḋ lꝫ ſtatutum dicat de eo q ꝓduxit falſos teſtes in
plurali,qḋ hꝫ locũ ẽt in eo q ꝓduxit vnũ teſtẽ tñ. ⁊ ſic de ſimili
2 bus.¶ †Quero,quare dixit mãdator? Dicit gl.qꝛ ſine mãdato
hꝫ locũ tit.de nego.geſt. Hoc eſt verũ ſine mãdato expſſo vl' ta
cito.De expſſo habes hic,⁊ C.eo.⁊ ĩ.mãda.⁊ C.mãda.ꝑ totũ.
De tacito habes.ĩ.de ope.no.nun.l.j.in fin.⁊ ĩ.vſufru.quemad
modũ ca.l.j.in fi.⁊ l.ij.¶ Itẽ q̄ro,quare dixit dñi. Dicit glo.ad
differentiam tutoris ⁊ curatoris ⁊ publicorũ adminiſtratorũ,q
nõ cõſtituunt ꝓcuratorẽ ante lit.conteſt. vt C.eo.l.neq;.¶ Ad
3 iſtud opp.gl.tripliciter.† Primo de procuratore in rem ſuã,q
facit ꝓcuratorẽ ante lit.cõteſt.vt l.illã,C.de dona,Sol.ꝓcura
tor in rẽ ſuã hꝫ vtiles actiones ſuo nomine,vt l.3ria. merito fa
cit ꝓcuratorẽ ante litẽ cõteſt.ad exercitiũ illarũ vtiliũ actionũ,
4 qꝛ illarũ dominus eſt.¶ Scḋo opp. †de procuratore facto ad
aliũ ſubſtituẽdũ,q nõ eſt dñs,⁊ procuratorẽ facit? Glo.rñdet
illud verũ ſi eſt ſibi mãdatũ de certo faciẽdo, qꝛ tũc dñs facere
videt̃.Doctores dicũt idẽ,ſi datũ eſt ſibi mandatũ de ſubſtituẽ
do incertũ,ꝑ l.itẽ eorũ.§.ſi decuriões.ĩ.tit.j.⁊ l.vnũ ex familia,
§.ſi de falcid.ĩ.de leg.ij. Ipſe enĩ dñs videt̃ illũ nominaſſe. Ita
tenẽt Bul.⁊ Cyn.in l.qḋ quis.C.eod.Et eſt caſus hodie extra
eo.c.j.lib.vj. Vel ſuſtinẽdo gl.poſſumꝰ dicere, quod illud quod
dicit,dũmodo certꝰ intelligat̃,qꝛ,ſi facerẽ te ꝓcuratorẽ ad ſub
ſtituendũ.Titiũ,⁊ plures eſſent Titij,nõ valeret,vt l.duo ſunt
5 Titij.de teſt. tut. ⁊ ſic poteſt intelligi ĩ.l.proxima. ¶ †Tertio
opp.ad idẽ,qꝛ ſeruus poteſt cõſtituere procuratorem,⁊ tñ non
eſt dominus,vt l.ſeruum quoq;.in prin.ĩ.eod.dicit gl. ibi ad ne
gotia,hic ad iudicia. Certe malum eſſet qḋ hec diffinitio ſolum
comprehendat procuratorẽ ad iudicia . Ideo dic quod ſeruus
conſtituit procuratorem ad illa negotia, que ſpectant ad eum ,
ſaltem cura,⁊ ſolicitudine.Simile dicimus in procuratorem ad
negotia q ſubſtituit ꝓcuratorem añ litem cõteſtatam.vt l.ſi pro
curatorem.§.j.ĩ.mand.qꝛ illud quod mandat , pertinet ad eum
cura,⁊ ſolicitudine,⁊ ſic tanquam dominus mandare videtur,⁊
eius nomine geritur,vt l.mandato.ĩ.eo.⁊ hoc etiã tenent doct.
6 in l.quod quis.C.eo.¶ Quarto ad idẽ†opp.de prelatis eccle
b ſiarum,qui conſtituunt procuratoresᵇ,in auth.de ſanct.epiſ.§.ſi
quando tamen non ſunt dñi. Glo.dicit,expone ibi procurato
rem,id eſt,ſyndicum.Doct.noſtri hoc non tenent. Nã licet ipſi
non ſint vere domini rerum eccleſie , tamen ſunt quodammodo
vſufructuarij,⁊ ideo cũ ſint dñi illius iuris, merito poſſunt con
ſtituere procuratorem nomine eorũ,⁊ pro ſuo iure.Sicut vide
mus in patre,q eſt legitimus adminiſtrator filij ſui, q põt con
ſtituere procuratorem. vt l.j.C.de bon.mat.licet glo. ibi aliter
dicat.Hoc tenent Iaco.But.⁊ Cyn.C.eo.l.neq;. canoniſte idẽ,
nec curãt de diuerſitate nominũ,vtrũ dicat̃ procurator,vel ſyn
dicus vel ſimile,vt in c.petitio. extra eo. ⁊ ideo nõ bene dicunt
notarij,qui dicunt,talis rector eccleſie nomine ſuo, ⁊ eccleſie cõ
ſtituit,ſed dꝫ dicere,pro ſuo iure qḋ habet in rebus talis eccle
ſie.¶ Sequit̃ in tex.adminiſtrat exponit glo.id eſt,adminiſtrã
dũ ſuſcepit,⁊ bene.⁊ adde gratis ſine pecunia:alias nõ eſſet man
c datum,ſed locatioᶜ,vt l.j.ĩ.manda.†dicit Gulielm.non intelli
7 gas ſi ego conſtituerẽ procuratorem,⁊ ꝓmitterẽ ſibi ſalariũ ,
quod ipſe non ſit ꝓcurator taliter qḋ agere impediat̃,imo age
re põt,⁊ procurator eſt reſpectu eius pro quo ſeu ꝯ quẽ agit̃,qꝛ
voluntatẽ dñi hꝫ, ſed nõ dicit̃ procurator vt oriat̃ actio mãdati
inter cõſtituẽtẽ ⁊ procuratorem,ſed oriet̃ actio locati ,vel cõdu
cti vel preſcriptis verbis.Tex.eſt no.in l.naturalis.§.pen.ĩ.de
pſcri.verb.⁊ hoc intellige quando in ipſa conſtitutione promit
titur ſalariũ.Si vero ex poſt facto ꝓmittitur,vel daret̃ ſalariũ
ad qḋ tenetur tunc eſſet quedam remuneratio,⁊ non impediret
8 actionẽ mandati,vt l.ſalariũ.ĩ.manda. †An autem tutor vel cu
rator poſſit recipere ſalarium,dicemus.ĩ.mãdat.l.ſalariũ. Ad
predicta facit extra de ſyndico.cap.primo.⁊ quod ibi notatur.

ADDITIONES.

a ¶ Procurator. Pro concordia aduerte quod ſententia Bar.
fuit in l.fi.ff.ad Trebel.qḋ pluralis loquutio non poſſit de ne
ceſſitate verificari in minori numero duorũ.Contrariũ tamen
alleg.in hac l.j.Sol.coadunatis verbis ipſius Bar.tã in hac l.
j.ꝙ in l.fi.ſic dici põt,j.opi.vera,vt in d.l.fin.ſi ratio recti ſermo
nis hoc patitur,⁊ ſcḋm ſubiectam materiam.Nam in hac l.j.ideo
pluralis locutio verificat̃ in ſingularẽ, qꝛ illa pluralitas com
prehẽderet ẽt ſingularitates,vt in ſimili in l.ij.§.homines.ĩ.vi
bono.ra.qꝛ nõ profertur illa pluralitas in vniuerſo , vt omnia
in vniuerſo comprehendat,ſed eſt apta cõprehendere ⁊ om
in vniuerſo ⁊ oẽs particularitates in iudicio,cum illud ind
duum non abnegetur.hãc ſolu.probat tex.in l. nõ eſt ſine lib
ris.ĩ.de ver.ſig.in l.iij.§.hec verb.ĩ.de li.ho.exhi.Adde Bar
in c.at ſi clerici.§.de adulterijs.⁊ c.dilecti.de iudicijs.
* ALEX.Scḋo quero. Pro iſta materia vide Pet.de anch
c.relatũ.⁊ ij.de teſta.⁊ in c.j.de lit.conteſt.⁊ vide gl.in clem.
reſcrip.⁊ in l.iij.§.negotia.ĩ.de negot.geſt.⁊ ĩ.vi bono.rap
ait pretor.§.fin.
b ALEX.¶ Conſtitutũ.An p̄latus poſſit ꝯſtituere ꝓcura
⁊c.⁊ ẽt põt añ litẽ ꝯteſt.ſcḋm Inn.⁊ doc.in c.edoceri.de reſ
adde no.in d.l.j.de bon.mater.lꝫ gl.hic ꝯ ⁊ in d.§.ſi qñ.add
⁊ Bar.in l.neq;.C.eod.adde Io.And.in addi.ad Spec
ꝓcu.§.j.in pñ.⁊ an executores vltimarũ volũtatũ pñt an
ꝯteſt.ꝯſtituere ꝓcuratorẽ? vide Pau.de Caſt.conſi.cclxx
c ALEX.¶ Sed locatio. Si procuratori promittat̃ ſalari
de Bal.in l.j.in penul.queſt.C.manda.⁊ Bar.in l.lite.C

§. Procurator. Gl.videt̃ facere dr̃iam
curatorẽ vniꝰ rei,⁊ nunti
nuntius ſemper ꝯfert verba in perſonam dñi procurato

§. Quamuis. Glo.hic videtur dicere qḋ proc
tor ad vnã ſpeciẽ videtur nunc
ideo dꝫ concipere verba in perſonam dñi,vt l.qui añt.§.
conſti.pecu.⁊ ibi plene dixi in materia nuntij.

1 ☞ Procuratorem qui mittit ad iudicem cum mandato
cienti,eſt verus contumax,⁊ amplius non eſt citandus.

a **Vſus autem.** ᵃGloſſ.eſt clara.¶ Not.qḋ co
qḋ quis mittit procuratorem,
1 tur nolle comparere in iudicio per ſe.Et per hoc dico †q
qui mittit ad iudicem procuratorem cum mandato non ſ
cienti,non eſt amplius citandus tanquã vere contumax.
detur enĩ declaraſſe ſe nolle venire.De hoc tetigi in l.ſi fin
b §.Iulianus.ᵇde dam.infecto.

ADDITIONES.

a ALEX.¶ Vſus autem. Iſtum tex.limita in caſu l.cũ miles.
de alie.iu.mutan.cauſa fa. ſcḋm vtranq; lec.⁊ q ibi Bart. vbi e
ſing.caſus,in quo quis cogitur perſonaliter agere, vel defende
re,⁊ in l.ij.⁊ ibi Bal.C.de his qui ve.eta.impe.
b ALEX.¶ §.Iulianus.Adde Bar.in l.j.de iu.reipu.lib.xj.
1 ☞ Furioſus habetur pro abſente,vbi requiritur aliquis c
ſenſus tacitus,vel expreſſus.
2 Abſens conſtitutus procurator recipiens mandatũ,videt
ratum habere mandatum.
4 Procurator ꝯſtitutꝰ ad diẽ, an poſſit lite nõ finita illã pſeq

* **§. Dari autem.** Hic dr̃ de modo cõſtituendi
curatorẽ.* ¶ Opp. ꝙ furio
habeat̃ ꝑ abſente,vt l.vbi nõ voce.§.furioſus.de re.iur.v
1 ſentis aliq̃s cõſenſus,tacitus vel expreſſus.† Breuiter v
requirit̃ preſentia furioſus habetur pro abſente,vt l.cõtr
Sed vbi abſentis aliquis ꝯſenſus requirit̃,vt hic,nõ hab
ꝑ abſente,⁊ hoc eſt qḋ dr̃ tex.in d.l.vbi nõ.§.furioſus.¶
2 de litẽ.§.ſed ſi ita.ĩ.tit.j.Sol.vt in gl.⁊ extra gl.quero
abſens cõſtitutus ꝓcurator recipiẽdo inſtrũm videat̃ rat
bere mãdatũ? Tex.eſt ꝙ ſic in c.j.de proc.in cle.¶ Que
3 hic qḋ procurator poteſt conſtitui ad litẽ futurã,an†ꝯſtitu
ſimpliciter videat̃ ꝯſtitutus ad lites futuras,dicã ĩ.l.om
a ¶ Quero dr̃ hic ꝙ procurator poteſt dariᵃvſq; ad diẽ,qu
4 adueniente die,lis†nõ ſit finita,vtrũ poterit eã proſequi
detur ꝙ ſic:qꝛ procurator nõ põt reuocari poſt lit.ꝯteſt.v
poſt litẽ.Pro hoc C.vt cauſe poſt pub.adſit tu.l.j.⁊ l.ita a
§.fi.ĩ.de admi.tu.Iac.de Are.diſtinguit ſic, Aut procura
erat generalr̃ ꝯſtitutus,⁊ tunc finito tꝑe põt adeſſe, vt cũ
pleat,vt d.l.j.⁊ d.l.ita autẽ.§.fi.Aut fuit cõſtitutus ad vna
tem,⁊ tũc aut ex parte actoris,⁊ tunc adueniẽte die expira
officiũ,vt hic.Aliud eſt enĩ in ipſo mãdato diẽ apponere
poſt ſimplex mãdatũ,⁊ lit.cõteſta.reuocare,argu.C.de
ſi poſt perfectã.Aut loquimur in procuratore ex p
ab ipſo initio põt actor talẽ procuratorẽ non admit
talẽ ꝯſtitutionẽ videt̃ velle reus actorẽ diſtinguere in
aduerſarios.ſ.vnum vno tẽpore,alium alio,qḋ non poteſt
iã tñ.§.ſi tñ plures.iudi.ſolu.⁊ l.ne in plures.ĩ.de exerc
non videt̃ recte defendi,vt l.ij.§.j.ĩ.quib.ex cauſ.in poſ.ea.

ADDITIO.

* CLAV.¶ Procuratorem.Qualiter põt procurator cõſti
inter abſentes,vide gl.Bar.in l.in cauſe.§.ſi ex parte.ĩ.eo.gl
cle.j.hoc titul.
a ¶ Dari.Adde videndum Pau.de caſt.conſi.cccxxiiij.

LEX QVINTA.

a * **Preſens.** ᵃNo.quis dicatur eſſe preſens,*⁊
abſens.Dic vt in glo.

Addi

ADDITIO.

ALEX.¶Preſens.Et de multiplici genere abſentie,vide in l. abſente.j.de ver.ſig.⁊ l.j.§.qui preſens.de vb.oblig.in auth. de fideiuſ.§.j.legit ⁊ not.in l.iiij.§.abſente.in pñ.de dā.infec.⁊ hic, ⁊ qd no.Bar.in l.j.de lib.agno.per Joan.an.poſt Archi.in c.ſi delegatus,de offic.deleg.in vj.An autem qs preſumat abſens, dic vt in Spe.de actore.§.poſtq̄.quē ſequitur Bal.in l.fi.§.neceſſitatē.in fi.C.de bo.que lib.ꝙ no.ad auth.pñte C.de fideiuſ. ⁊ adde,ꝙ recedēs,⁊ q reuerſus eſt,habet pro pñte,ſm Bal. in auth.habita.⁊ ꝙ dixi an qs preſumat preſens,vide in l.fin.⁊ ibi gl.C.de preſcri.lon.temp.Et predictis adde Bart.⁊ ibi dixi in l.teſtamēto.j.de ali.le.Et dr Bal.in l.fi.§.vbi aūt.C.de bo.que lib.ꝑ illū tex.ꝙ ille dr abſens,q lōge abeſt.Qd facit ad multas q.ſtatutorum,ſm eum.¶Adde qs dicat abſens, ⁊ p̄ſens ⁊ cui incūbat onus probādi abſentiā,Bald.conſi.ccclxiij. ⁊ ccclxiiij.

¶P.PAV.P.Vide Fel.late in c.qm̄.extra de lit.non conteſt.

* CLAVD.¶Preſens.An aūt pro pñte poſſit interuenire in iudicio ſimplex defenſor,vide Bal.i c.ex pte Decani.de reſcri.

LEX VIII.

☞Procuratorē quis ſolus cōſtituit ad ea,q̄ ſolus facere pōt. Filiusfa.in caſtrē.pecu.ſine ꝯſenſu patris eē poteſt in iudicio.

Filiusfa. [a]Filiusfa.pōt cōſtituere procuratorem ad omnia que ipſe ſine patre
1 gerere poteſt.h.d.¶No.regulā,qd ad ea,†que qs poteſt ſolus facere,poteſt ſolus procuratorem conſtituere.Exemplum habes in filio.Idez in minore,vt l.diuus. in fi.j.qui pe.tu.⁊ ibi no.⁊ l.iij.§.j.rem rat.habe.⁊ de reſt.ſpol.c.
2 ex parte.⁊ de re iud.c.cum J.⁊ A.⁊ ibi ꝑ canoniſtas.¶†Secundo no.qd in caſtrēſi pecu.pōt filius eſſe in iudicio ſine conſenſu patris.Simile in l.miles.in prin.de caſt.pecu.⁊ ſic reprobat gl.que eſt in l.nō ſolum.§.neceſſitate.de bonis que lib.⁊ eſt hodie tex.extra de iudi.c.j.lib.vj.

ADDITIO.

ALEX.¶Filiusfa.Ad intellectū ver.ſed puto.adde in l.ſi cuz dotē.§.ſi pr̄.ſol.mat.vbi addit,qꝛ filius debet cauere de rato.

¶POMA.Amplia aliqualr vt per Feli.in rub.de teſt.cogen.

§. Ipſe quoque filius. Quero vtrū requirat conſenſus patris,qñ filius agit nomine alterius? Gl.in l.cum nō ſolum. §.neceſſitate.dicit qd ſic,qd reprobant doc.per hunc text.⁊ eſt caſus hodie in c.qui generaliter.extra eo.lib.vj.⁊ §.neceſſitate. loquitur quando filius agit ſuo nomine.

§. Inuitus. Oppo.qd iſti adminiſtratores cogantur inuiti,vt ſ.tit.ij.l.puto.⁊ j.de mune.⁊ ho.l.ſi quis magiſtratu.So.Aliud in procuratore,qd eſt officium voluntariū,aliud in tutore ⁊ curatore,⁊ adminiſtratore ciuitatis,vt in ꝯrio.Quid in curatore bonis dando? Dic ꝙ nō datur niſi ex cā,vt in glo.¶Oppo.de l.non tantum.j.de app. ⁊ l.addictos.C.de appel.Sol.glo.dicit ibi quod dat inuito.certe ibi hz mandatum a lege non ab homine,⁊ inuitus ipſe non cogitur.Ulti.glo.hic recitat materiam,vtrum qui tacet conſentire videat.de qua etiam in l.Caius.j.de pig.acti.⁊ per Dy. in c.is qui tacet.extra de reg.iur.lib.vj.⁊ per Cy.C.eo.l.inuitus. Ego plene dixi in l.que dotis.j.ſol.ma.quam repetij.

1 ☞Veterani poſſunt eſſe procuratores.
Milites noſtri temporis poſſunt eſſe procuratores.
2 Militantes in caſtris non poſſunt eſſe procuratores.
Miles celeſtis militie non poteſt eſſe procurator.
3 Iudex ex officio repellit procuratorem inhabilem.
Iudex ex officio ſupplet in his que pertinent ad vtilitatem publicam.
4 Tacite omitti quedam poſſunt que tamen non expreſſe.

§. Veterani. †No.qd veterani pñt eſſe procuratores.Ex hoc apparet qd milites nr̄i tēporis qui non habitant in caſtris,ſed ſtāt per plateas poſſunt eſſe procuratores.¶Secundo no.qd†milites militātes[a] in caſtris non pñt eſſe procuratores,⁊ eadem rōne nec milites celeſtis militie ſcilicet dei,vt dr glo.⁊ bene.¶Tertio no.[b]ex eo qd dr text.nec ſi velit aduerſarius,†ꝙ iudex ex ſuo offic.[c]pōt talē procuratorem repellere.Et idem puto in his omnibus q̄ publicam vtilitatem reſpiciunt[d] ſi a parte omittantur pōt iudex ſupplere ꝑ hunc tex.cū glo.in l.quos prohibet.ſ.tit.ij.dixi in
* l.iiij.§.hoc aūt iudiciū.de dā.infe.*¶Ulti.no.qd†quedā pñt
4 omitti tacite,que nō poſſunt omitti expreſſe.Simile in iuramēto calumnie,vt dixi in l.ij.§.ſed qꝛ veremur.C.de iur.cal.Item ex hoc tex.[e]cū glo.potes habere†determinationē,qd lz ille,qui
5 nō pōt eſſe aduocatus ſm tit.de poſtul.ſi tñ fuerit aduocatus, non viciatur proceſſus.Et iſtud videtur verū in eo,qui lz non poſſit eſſe procurator ꝓ alio,pro ſe tñ pōt eſſe in iudicio,vt miles.Sed ſi eſſet talis qui nec pro ſe,nec pro alio poſſet,vt ſeruꝰ vel pupillus,tūc nō valeret iudicium,qꝛ non hz ſua ſubſtātialia,vt l.j.C.q legi.pſon.ſtan.in iud.ha.facit l.ij.§.j.ſ.q ſatiſ.cog

ADDITIONES.

a ALEX.¶Milites militantes.Adde Bar.in l militem.C.eo.⁊ Jo.And.in c.in nr̄a.extra eo.⁊ idem Gul.Bal.⁊ Ange.

b ALEX ¶Tertio not.Adde gl.j.eo.l.neqz femine.Sed dic vt not.in c.ſopite.de cenſi.Inno.in c.j de obligatio.⁊ ratiocinatio.

¶POMA.Vide Barb.conſi.cv.⁊ conſi.lxij.vo.j.

c P.PAV.P.¶Ex ſuo officio.Vide Fel.in c.cauſam.de iud.

d ALEX.¶Reſpiciunt.Iudex ex officio pōt repellere procuratorē inhabilē.adde tex.⁊ gl.in c.exceptionē.§.fi.de except.ex quo pōt repellere bānitum,vel excōicatum.⁊ puto qd cum hoc caſu,officiū iudicis ſuccedat in locuz exceptionis,non poterit ſupplere vltra tēpus excipiendi.Et idem tz Jac.de Are.in l. j.C.vt que ſunt aduo.⁊ Bal.in c.domino guerraz.in tit.hic finit lex.in vſibus feudo.vbi hoc ſequit.⁊ ad hoc no.per Bart.adde Bal.in l.exceptionē.C.de proba.ſed ipſemet Bar.tz ꝯtrariuz in l. inter quos.§.alieno.⁊ ibi vide de dam.infec.⁊ vide gl.in c.j. de elec.in vj.quam alleg.Bal.in l.licet.C.eo.⁊ in aut.offerat.de lit. conte.⁊ in d.l.exceptionem.Adde qd iudex poſſit repellere ꝓcuratorem non idoneum,Ro.conſi.lx.

* CLAV.¶Dam.infec.Vide Bal.in c.de cauſis.de offi.deleg. Alex in l properandum.C.de iudic.

e POMA.¶Item ex hoc tex.Vide aliqua ſimilia ꝑ Oldr.conſ. cxxx.vide in ſimili Alex.conſi.lxiij.iij.vol.Fel.c.poſt ceſſionē. de proba.

1 ☞Procurator cogitur ſuſcipere iudicium,quando dominus pro eo ſatiſdedit.
2 Procurator ꝯſtitutus ad agendū,⁊ defendendū,⁊ ad ſoluēdū ⁊ ſatiſfaciendum,nō pōt preciſe cogi vt ſoluat circa expediēda extra iudicium,in iudicio autem cogitur de rebus domini.
4 Preciſe cogi quis non poteſt ad factum,quando allegat iuſtaz cauſam.
5 Procurator ſi ſit datus ob abſentiam domini,mandatum finitur domino reuerſo.

§. Procuratorem. Procurator ꝓ quo ſcienter dñs ſatiſdedit,cogitur preciſe iudiciuz ſuſcipere,niſi ex cā legitima excuſet.h.d.No.
a caſum[a] in quo quis preciſe cogit ad factum.Sed contra hoc oppo.j.eo.l.non cogendū.§.Sabinus.Gl.ſol.optime,quaz vide ⁊ not.Habetis ēt latius per gl.j.eo.l.ſed ⁊ he.§.pter.Vides er
1 go quod†qñ dominus ſatiſdedit ꝓ procuratore conſentiente, cogitur procurator preſens ſuſcipere iudiciuz.Pone ergo ſm quod fit quotidie,ꝙ dñs in inſtrumento procurationis ꝯfecto procuratore abſente ſatiſdedit,procurator poſtea ſuſcepit mādatum,an ex iſto conſenſu cum ſatiſdatione precedēti poſſit cogi ſuſcipere iudicium? Textum habemus hodie qd ſic,extra de ꝓcuratoribus.capitulo primo in clemen.Et ſic hec glo. recipit duplicem limitationem dū dicit,quo conſentiente.ſ.tēpore ſatiſdationis,vel poſtea.Itez qd dicit,dominus,ſatiſdedit,intellige in iudicio vel extra.Facit inſtit.de ſatiſd.§.ſi vero aliquis.
¶Sed quero,pone in mādato dicitur,facio te procuratorem ad agendū vel defendendū,⁊c.⁊ ad ſoluendū,⁊ ad ſatiſfaciendum,vtrū ꝓcurator cogat preciſe ſoluere? Videtur qd nō per iſtum tex.qui ſolū cogit preciſe ad iudicium ſuſpiciendū,nō ad aliud.In ꝯtrium facit ratio poſita in gl.qꝛ ita falleret fidē duobus ſi non vult ſatiſfacere ⁊ ſoluere,prout venit in mādato,ſicut ſi nō vult defendere.Pro hͦ videt tex.in d.c.j.de ꝓcu.in cle.
2 vbi dicit in iudicijs,⁊ in alijs negotijs.Solu.†ſolutionē ⁊ ſatiſfactionem que veniret expedienda extra iudiciū nō cogit preciſe procurator facere,qꝛ iſtud qd preciſe cogat,eſt ſpāle in iudicijs,vt hic in fi.gl.Sed ſi eſſet expedienda in iudicio,qꝛ forte fieret executio iudicati,tūc ſi procurator ſatiſfacere poſſit dr bonis dñi puto qd cogat preciſe,per d.c.j.Et qꝛ eſt eadē rō,ſed de ſuo ꝓcurator ſatiſfacere nō cogit.Quod apparet ex legi.ſeq. vbi ꝑꝑ incōmodū rei familiaris ipſe procurator excuſat ne preciſe defendat,vt ſi obuenit ei hereditas,vel ſimile.Unde nō cogitur preciſe ad aliud,ꝑpter quod res ſue incommodarentur.
3 ¶†Ad ſm qd dicit glo.ꝙ in contractibus extraiudicialibꝰ nō cogitur quis preciſe ad factum,dic plene vt dixi in l.ſtipulatio
4 nes non diuiduntur.j.de ver.obl.¶No.ex iſto.§.cum†iſtis ll. ſeq.qd licet lex dicat aliquem cogi preciſe ad aliquid,debet intelligi niſi iuſtam cām excuſationis allegat.¶Ulti.vide gloſſ. ſuper l.vel hereditas.in prin.dum dicit,qui ceperat abeſſe da
5 to procuratore.No.qd qñ†procurator datur propter abſentiā domini,finitur mandatum domino reuerſo.facit j.man.l.qui mutuam.§.non ideo.⁊ quod ibi not.dicam j.eod.l.poſt litem.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ADDITIO.

a AND. BARB. ¶ No. caſuꝫ. Vide ꝑ gl. in l. ſtipulatio. §. fi. ĵ. de
ope. no. nun. Idem dicas ſi acceſſit iuramentum. gl. eſt ſing. in
l. ſi pecuniam. ĵ. de condi. ob cau.

LEX XV.

1 ☞ Satiſdatio preſtita preſente procuratore per dñꝫ qđ faciat
rem eſſe integram quo ad reuocationem expreſſam.
2 Satiſdatio quando faciat rem non eſſe integram quo ad reuo-
cationem tacitam.
3 Mandatum non videtur morte reuocatum, ſi procurator reci-
pit inſtrumentuꝫ, in quo continetur ſatiſdatio, prout hodie cō
muniter ponitur.

SI defunctus. Satiſdatio ꝓ procura-
tore preſente preſtita fa
cit vt mandatū morte dñi nō finiatur, ſecus ſi pro ab-
ſente, ⁊ ignorante. h. d. ¶ Oppo. quod non cogiť pre
ciſe, vt ĵ. eo. l. non cogenduꝫ. §. Sabinus. Sol. vt in l. filius. in fi.
ſ̄. eo. ¶ Secundo opp. quod mandatum finitur morte domini
re integra, vt inſti. man. §. item ſi adhuc. ſed hic eſt res integra,
ergo, ⁊c. vt inſtitu. man. §. iteꝫ ſi adhuc. Sol. nō eſt res integra
ꝓpter ſatiſdationem. Contra hoc eſt glo. ĵ. l. proxi. vbi dicit ꝙ
ſatiſdatio non facit videri rem non eſſe integram. Et ibi gloſſ.
ſol. quod verum eſt quantum ad reuocationem expreſſam, ſecꝰ
quo ad tacitam, que fit per mortem, vt hic. ¶ Opp. de l. ſi ꝓce-
dente infra manda. Sol. ibi ſatiſdatum fuit pro abſente, vł ipſe
ꝓcuratormet ſatiſdedit. ¶ Tria habes ergo videre. Primo
vtrum ſatiſdatio facit qđ procurator poſſit preciſe compelli.
1 Quod dic vt l. filius. in fi. ſ̄. eo. † Secundo, vtruꝫ ſatiſdatio fa
ciat rem non eſſe integram, quo ad reuocationem expreſſaꝫ. Et
2 dic qđ nō, vt no. ĵ. l. proxi. † Tertio vtrum ſatiſdatio faciat rem
non eſſe integram quo ad reuocationem tacitam. Et tūc diſtin-
gue, aut ſatiſdedit ꝓcurator, aut dominus. Et ſi dominus, aut
procuratore conſentiente, ⁊ tunc ſic. Aut non, ⁊ tunc facit non
a eſſe integram, vt ex predictis patet. No. ergo mirabiliter[a] hāc
3 l. cum hodie in omni inſtrumento contineatur † ſatiſdatio domi
ni ſm formam dicti §. ſi vero aliquis. inſti. de ſatiſda. qđ ſi domi
nus deceſſit poſtꝙ procurator recepit inſtrumentum nō videť
eius mandatū reuocatū, vt d. c. j. de ꝓcu. in cle. ¶ Opp. dr hic,
qđ ſi procurator eſt inſcius, nō cogitur defendere, tū ſtipulatio
cōmittitur cōtra. ſ̄. l. proxi. Nō ſoluo modo. ¶ Opp. qñ man-
b datum cōtinet illud, qđ dñs hꝫ neceſſe facere, nō finiť[b] morte, vt
l. fundi §. item ſi amicus. ĵ. de acqui. poſſ. ſed dñs haberet neceſ
ſario ſe defendere, ergo, ⁊c. Sol. nō habebat neceſſe, q̄ poterat
pati miſſionem in poſſeſſionem. l. ſatis. ſ̄. de in ius vocando. ⁊c.
Barto.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Mirabiliter. Ad hāc l. adde l. ſi pecuniam, ⁊ qđ ibi
no. Bar. circa prin. C. de cōdi. cauſ. dat. ⁊ Bal. in l. ſi añ acceptū.
ĵ. de iudi. ſolu. ⁊ Bald. in l. mandatum. C. man. in j. ⁊ ij. op.
b ALEX. ¶ Non finitur. Adde Bar. in l. ij. §. pe. de dona.
1 ☞ Procurator preſtat tres cautiones. ſ. de rato, de iudicato
ſoluendo, ⁊ defendendo.
2 Procurator ēt ꝓ quo dñs ſatiſdedit iuxta formā. §. ſꝫ hodie.
inſti. de ſatiſda. tenetur ſatiſdare de iudicio ſiſti.
3 Principalis perſona poteſt cogi reſpondere poſitionibus.

§. Qui ad communi. Procurator datꝰ in
duplicibꝰ iudicijs vi-
detur fungi partibus actoris ⁊ rei, ideo vtriuſqꝫ ſatiſdationē
preſtabit. h. d. ¶ Opp. quod eo ipſo qđ eſt procurator actoris,
cogitur defendere, vt ĵ. eo. l. ſeruum. §. ait pretor. Gl. ſoluit no
tabiliter, qđ ibi defendit ex precepto legis, nō ex mandato ho-
minis, ⁊ ideo ſi nollet defendere, patiť penā, q̄ nō audiť agēs.
Hic vero cogeretur preciſe defendere, ſi eſſet ſatiſdatum, ſecū-
dum predicta. ¶ Quero quid in alijs publicis iudicijs? glo. dr
1 idem. ¶ † Quero que ſint iſte cautiones, que debēt interponi?
Certe due, ſcilicet de rato ex parte actoris, ⁊ de iudicato ſoluē
do, ex parte rei. Addunt quidā tertiā, ſcilicet de defendēdo, vt
l. ſeruum §. ait ꝑtor. ĵ. eo. qđ gl. reprehendit, q̄ clauſula de de-
fendendo contineť ſub clauſula, iudicatum ſolui. Iſtud non eſt
verū, q̄ cautio de defendendo, de qua loquitur d. l. ſeruum. §.
ait pretor, intelligiť de defendendo in cā recōuentionis, clauſu
la vero de defendendo, que continetur in ſtipulatione, iudicatū
ſolui, intelligitur de defendendo in illa eadem cauſa, in qua fa-
ctus eſt procurator. Vnde puto qđ debeat dici de triplici cau
tione. Ita etiā intelligebat Ia. but. ¶ † Querit gl. vtrū coga-
a tur ſatiſdare[a] de iudicio ſiſti? Et dicit quod non, poſtꝙ eſt ſa-
2 tiſdatum iudicatū ſolui, ſub qua cōtinetur clauſula de defendē
do, que defenſio nō poteſt fieri, niſi ſiſtatur in iudicio, vide glo.
Iſta glo. poſſet dicere verum, quando dominus in ſatiſdatione
iudicatū ſolui dediſſet fideiuſſores extraneos. Sed ſi ipſemet
fideiuſſit pro ſuo procuratore, in inſtrumēto procuratorio ſm
formam traditam Inſti. de ſatiſd. §. ſed hodie. ⁊ §. ſeq. tunc ad
huc puto ipſuꝫ procuratorē cogendū ſatiſdare de iudicio ſiſti.
Ipſe em̄ principalis cogereť ſi nō poſſidet immobilia, vt l. ſci
dum in prin. qui ſatiſ. cog. Et modo per ſuam nudam promiſſ
3 nem actor nihil habet plus ꝙ habebat primo, † ⁊ erit forte ne
ceſſaria ipſius rei principalis perſona in iudicio ad reſponde
dum poſitionib. ⁊ ſimilib. Vnde puto procuratorem cogen
ad ſatiſdandum de iudicio ſiſti, vel ipſum dñm hoc firmare
alios fideiuſſores, ꝙ per ſe. poſſet queri an qñ dominus ſa
dat ꝓ ſuo procuratore, procurator teneatur ſaltē ꝓmittere
4 da cautione. De q̊ ꝑ † Cy. C. de ſatiſ. l. j. ⁊ ꝑ Dy. ĵ. iudicat. ſol.
ru. ⁊ ibi tetigi, ⁊ ꝑ Ia. dare. ĵ. iu. ſol. l. ſi ad defendēdū. ⁊ ibi

ADDITIO.

a ¶ Satiſdare. Vide omnino Alex. in cōſi. cvj. vo. j. circa fi

LEX XVI.

ANte litem. Ante lit. ꝯteſt. pōt procura-
a tor libere a dño reuoca
ſtea vero non, niſi cā cognita. h. d. cum l. ſeq. vſq
que omnia. ¶ Opp. qđ poſt ſatiſdationem non
tur poſſe reuocari, vt ſ̄. l. proxi. in prin. Sol. illud verū quo
reuocationem tacitam, ſecus ſi expreſſam. Signa iſtam gl

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Reuocari. Quid ſi procurator fecit impenſas,
Bald. in l. cum dotem. §. eo aūt tempore. ſoluto matrimonio

LEX XVII.

1 ☞ Mandatum videtur reuocatum procuratore bannito.
2 Procurator non reuocatur poſt lit. conte. q̄ eſt effectus do
nus litis.
3 Procurator in cauſis, in quibus lis non conteſtatur, efficitur
dominus litis, quando incipit tractare de meritis cauſe.
4 Iudicium poteſt in dñm transferri, quando procurator non
peritur.
5 Procurator ex cauſa nō reuocat procuratorē ſubſtitutū a ſe
6 Procurator iuuenis reuocari poteſt.

a **POſt litem.** [a] No. ex eo qđ dicit. vel in ciui-
tate manente, qđ procuratore
1 † bannito videtur reuocatū mandatum. Facit l. cum
quis. in prin. ĵ. de ſol. ⁊ l. ſi cum Cornelius. in fi. eo. ti.
2 ¶ † No. qđ poſt lit. conte. nō poteſt reuocari ꝓcurator, niſi cau
ſa cognita. Contra. ĵ. de iu. l. iudiciū ſoluitur. Gl. ſol. aliud in iu
dice delegato, aliud in procuratore in quo vertitur damnū pe
cuniarū, ⁊ q̄ aduerſarius oneraret. Aduerte, adhuc vult dic
re gl. forte, q̄ procuratori lꝫ accipere ſalarium, nō iudici dele
gato. Iſta rō nō eſt vera, q̄ ſi ꝓcurator reuocareť ſine ſua cul
pa nō ꝑderet ſalariū vt l. j. §. diuus. ĵ. de var. ⁊ extraor. cog.
loc. l. qui operas. Vnde nullū damnū pecuniariū eius vert
Item iudex pōt accipere pecuniā, vt in authē. de iud. §. ne
Secunda ratio non videtur vera, q̄ ita oneraretur pars p
tationem iudicis, ſicut per mutationē procuratoris, vt l. ſi
gius. in princ. de iud. ⁊ de iure immuni. l. pe. Eſt ergo ratio
Gul. q̄ procurator per lit. ꝯte. efficitur dñs litis. l. neqꝫ.
3 procu. ⁊ l. nulla. ⁊ l. ꝓcuratoribus. e. ti. ¶ † Quero[b] circa
b prin. quid in cauſis, in q̄bus nō fit ꝯteſ. litis? Doc. in l. nihil
eo. intelligunt qđ tunc incipit eſſe dominus litis, qñ incipit
ctare de meritis cauſe, qđ eſt verū. Caſus eſt in l. nulla. C.
eo qđ dicit cauſam egerit. Quocunqꝫ ergo modo cauſam
4 rit, ſeu tractare inceperit, dñs litis efficitur. ¶ † Quero
eo qđ procurator nō reperiť, poſſit trāſferri iudiciū in do
num? Reſpon. ſic, vt colligiť hic in tex. dum dicit, vel in ciui
manēte. vt ĵ. e. l. vel exilio. ⁊ eſt ſimile in l. pe. C. ad Tre. ¶
c ro, diciť[c] hic, qđ ex cā pōt reuocare dominus, ⁊ heres eius,
5 in procuratore, q alium ſubſtituit, vtrū poſſit ſuum ſubſtitu
ex cauſa reuocare? Reſpon. tex. eſt quod nō extra eo. c. iſ
vj. facit l. q ſi forte. §. j. ĵ. de ſol. ¶ Venio ad ver. in cauſe. no.
6 ſup ꝟbo, ⁊ etas. ¶ † No. qđ ꝑꝑ iuuentutē pōt reuocari procu
rator, ⁊ ſic nō pōt dño imputari cur ab initio talem cōſtitu

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Poſt litē. Sed an poſt lit. cont. poſſit reuocari pro
curator rei defendens ſine mādato, vide Bar. in l. ſi ante. iud.
ſol. adde qđ iuſta cā reuocationis procuratoris ēt poſt lit.
eſt, ſi procurator eſt preſens, ⁊ patiatur ſe reuocari, ita deci
Bar. in l. j. C. de ſatiſdat. ⁊ per gl. in l. ſi procurator. C. eo. qđ
ꝓcuratore in cā appellationis? vide in l. dominus. ⁊ ibi Bal
C. de appel. ¶ Adde qualiter intelligať, qđ per lit. conte. pro
curator eſt effectꝰ dñs litis. Oldr. ꝯſi. cccxvij. ¶ P. PAV. P. Ro
primo que ſunt cauſe reuocandi, ⁊ an in reuocatiōe requirat
ſolennitas iudiciorum, vide Roma. ſingu. ccclxxj. quid aut
ſi eſſet procurator, vel fideiuſſor conſtitutus ad tempus
⁊ finitum eſſet tempus, lite adhuc pendente, an teneat
proſeq

proſequi, vide Bart. in l. ita autem. §. fi. ĩ. de adm. tut.
b POMA. ¶ Quero. Vide Fely. cap. exceptionem. verſi. iij. in-
tellige. de exce.
c ALEX. ¶ Quero dicitur. Facit qđ no. Bar. in l. ſi ante. in fi. ĩ.
iu. ſol. ⁊ Bal. in l. qđ quis. C. eod. ⁊ qđ dr hic de herede reuocãte
mandatum, vide id qđ no. Bal. in l. id qđ pauperib. de ſacroſan.
eccle. Vide Oldr. conſi. cxxx.

LEX XIX.

a **Item ſi ſuſpectus.** [a] Quero vtrum cauſa ſuſpiciõis
debeat probari? gl. qđ ſic, ꝙ vide, vbicunqꝫ eñ lex dt
fiendum aliquid ex cã, illa cauſa eſt probanda.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Item ſi ſuſpectus. Vide no. in c. ex parte decani. de
reſcri. ⁊ in c. ij. de procura. li. vj.

LEX XXII.

1 ☞ Affinis contra affinem non cogitur eſſe procurator, aduo-
catus, nec teſtis.

a **Aut affinitate.** [a] No. † quod affinis non cogitur contra affinez eſ-
1 ſe procurator, vel aduocatus. Item non cogitur eſſe
teſtis contra eum. Tex. eſt in l. Juriſcõſultus. in pñ.
ĩ. de gradi.

ADDITIO.

a ¶ Aut affinitate. Vide Alex. conſi. xix. vol. iiij. ⁊ cõſil. xiij. vol.
j. ⁊ ꝯſi. xviij. eo. vol. Et quod non ſit idoneus teſtis, adde Alex.
conſi. cxxxij. in v. vol.

LEX XXIIII.

1 ☞ Procurator poſt litem conteſtataꝫ cogitur preciſe perage-
re iudicium.
2 Dominus vel procurator nouus nõ poteſt interuenire poſt li-
tem conteſtatam ⁊ quando.
3 Proceſſus nullus poteſt conſenſu partium vno momento va-
lidari, ⁊ quomodo.
4 Judicij trãſferendi modus ꝙ ꝓcurator cedat dño ius inſtãtie.
5 Domini actus factus poſt litem conteſtatã quando valeat.
Procurator cõſtitutus a dño ex cã abſentie eo reuerſo, etiam
lite conteſtata per procuratorem, mandatum reuocatur.
6 Dominus ſi citatur quando lis fuit cõtaſtata ꝑ procuratorẽ
ad audiendam ſententiam, vel ad vidẽdum iuramentum teſtiũ,
⁊ neuter comparet nullum eſt quod geritur.

a **Mutari.** [a] † No. ꝙ poſt lit. conte. ꝓcurator cogi-
1 tur preciſe pagere iudiciũ ꝙ apparet
qr non poteſt mutari, niſi cauſa cognita, ⁊ ipſo poſtu-
b lãte, vt hic dr in tex. ¶ Quero qualiter [b] fiat iſta mu-
c tatio, vel litis trãſlatio? [c] Dicit gl. qr oĩa de nouo narrari opor-
2 tebit. Signa glo. que innuit † ꝙ dñs vel nouus procurator nõ
poteſt interuenire in iudicio poſt lit. conteſt. niſi omnia reno-
uentur, ⁊ ſic opus erit noua conteſtatio. ⁊ ſimilibus, quod intel-
d ligit Gulielmus, oĩa faciẽda eſſe vno cõtextu, [d] hoc eſt interro-
gabit dñs vel nouus procurator ita, tu das libellũ, ſicut dedit
primus ⁊ admittis reſponſionem ſicut admiſit ꝑmus ⁊ ſimilia.
3 Quod no. † ⁊ eſt vtile, qr ſi factus eſſet vnus proceſſus inuali-
dus, vt puta, qr tpe feriato, vel alia rõne, ſi partes eſſent in cõ-
cordia, poſſent vno momento totũ illũ proceſſuꝫ reficere. Et hꝯ
ſatis innuit iſta glo. dũ dicit, omnia de nouo narrari, non dt de
4 nouo fieri. ¶ † Alium autẽ modũ trãſferendi iudiciũ not. ĩ. eo.
l. in cauſe. §. ſi ex parte. videlicet qđ procurator cedat domino
ius inſtãtie. Sꝫ dic, ſi dñs vult habere ius inſtãtie directum, ⁊
nomine ſuo, de nouo omnia debẽt nouari, vt hic, ſꝫ ſi vult habe-
re ius inſtantie directũ nomine alieno, tunc lꝫ, tanꝙ procura-
tor in rem ſuam. Nam inſtantia poteſt fieri ꝑ ceſſionẽ, vt in gl.
5 §. ſi ex pte, ⁊ ita dixi in l. ſi ante acceptũ. ĩ. iudi. ſolui. ¶ † Que-
ro ſi dñs poſt litem conteſt. venit, ⁊ facit in iudicio aliquẽ actũ
an ille actus valeat? videtur qđ non. Nõ enim poteſt in ſe reaſ-
ſumere iudicium niſi cauſa cognita, que cauſe cognitio non in-
teruenit, ergo ⁊c. vt l. cum hi. §. ſi pretor. de tranſact. ſ. Et ideo
pro huius declaratione dicas, ꝙ qñ ꝓcurator fuit datus a do-
mino, qr oportebat ipſum dñm abſentari, tunc domino reuerſo
finitur mandatum, licet poſt lit. conte. Videtur eñ ab initio cũ
tali conditione procuratorem eſſe datum, vt l. qui mutuã. §. j. ⁊
qđ ibi not. ĩ. mand. Facit glo. ſ. eo. l. vel hereditas. Merito tũc
dominus poteſt interuenire. Quandoque procurator nõ fuit
e datus ex cauſa abſentie, [e] ſꝫ a preſente fuit factus procurator, ⁊
tunc aut dñs ſuperuenit in iudicio, nõ vt aliqueꝫ actum faciat,
ſed vt aſſiſtat procuratori ſuo, ⁊ non eſt dubiuꝫ quod procedit
f iudicium, nec procurator videtur reuocatus, [f] vt ĩ. e. l. Pau. re-
ſpondit. Aut interuenit, ⁊ aliquem actum facit in ſua perſona,
⁊ tunc ſi quidem preſente procuratore, ⁊ aduerſario patiente,
valet iudicium, non eñ eſt neceſſaria cauſe cognitio, niſi qñ cõ-
tradicit procurator vel aduerſarius, vt hac l. mutari. ⁊ ſ. eod. l.
poſt litem. Quod intellige niſi fuerit expreſſe dictũ, non animo
reuocandi ꝓcuratorem. Vel interuenit dñs in aliquo actu, in
quo habebat interuenire neceſſe, ⁊ ſic non videꝛ reuocare, argu.
l. fideicõmiſſa. §. ſi rem. ĩ. de le. iij. ⁊ l. rem legatam. de alimentis
le. ⁊ eſt hodie expreſſum extra de proc. c. ſi queꝫ. lib. vj. Si vero
interuenit abſente procuratore, preſente tñ aduerſario vel pre-
ſente procuratore, abſente tñ aduerſario, tunc valet actus qui
g eſt celebratus, non tamen [g] videꝛ reuocatus procurator, qr nõ
põt fieri, niſi cauſa cognita, que non interuenit nec interuenire
põt aliquo eorũ abſente. Et ſi tu dicis. Quomodo valet actꝰ,
qui celebratur, qr non ſunt renouata omnia, nec eſt ceſſum ius
inſtantie? Rñdeo, procuratori queritur ius inſtãtie directuꝫ,
dño queritur ius inſtantie vtile, vt ĩ. eo. l. in cauſe. §. fi. ⁊ iõ ex vi-
gore illius vtilis iuris proſequitur inſtantiaꝫ. Nec obſt. iſte ll.
que requirunt cauſe cognitionem, qr verum eſt quantuꝫ ad re-
uocandum procuratorem, ⁊ ad transferendum iudiciuꝫ in do-
minũ, ita qđ procurator non poſſit ſe de cetero intromittere.
põt eñ intereſſe rei, qr forte procurator ſcit melius veritatem
aliquorum, ꝙ ſciat dominus, ſpecialiter de his que geſta ſunt
in lite. arg. l. apud Celſum. §. queſitum. de do. exce. ⁊ ĩ. eodẽ l. ſi
actor. ⁊ l. nõ ſolum. in prin. ſed qñ remanet procurator ⁊ dñs fa-
cit aliquẽ actũ, non intereſt aduerſarij per dñm non fieri, qr ad
huc poterit citari ⁊ cogi procurator ad illũ actũ quẽ melius no-
uit, arg. l. ſi actor. ĩ. eodem. Ita intelligo iſtam materiã. Probo
dñs poteſt adeſſe liti, vt l. Pau. ĩ. e. Sed ille qui adeſt liti, etiã
ſi eſſet extraneus poteſt teſtes ꝓducere ⁊ alios actus vtiles a-
gere, vt l. ſi ſuſpecta. in pñ. ⁊ ibi not. ĩ. de inof. teſ. multo magis
ergo dñs cauſe. Licet añt poſt lit. ꝯte. dñs poſſit adeſſe ſi vult,
⁊ actus facere, vt dixi, tñ inuitus nõ compellitur vt l. vlt. C. eo.
6 hoc niſi ex cã, vt d. l. vlt. ⁊ iõ ſi citaretur dñs ad † aliquem actũ,
⁊ non ꝓcurator, puta ad videndum iuramentum teſtiũ, vel pu-
blicationẽ, vel audiendũ ſñiam, ⁊ non comparet dñs vel procu-
rator, nulla eẽt ſñia, qr citatio nõ arctat dñm. Debuit eñ citari
ille qui erat dñs inſtantie. Ita diſputando determinauit dom.
Lamber. de Rampo. qđ ego ſcripſi in l. furioſo. ĩ. de re iudi.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Mutari. Quid añt ſi dominus cõparet, an acta
ſint nulla? vide Cep. cau. cxxxij. Pau. de caſt. late in hac l.
b POMA. ¶ Quero qualiter. Iſtud dictum refert ⁊ reprobat
Pau. in c. pe. de iu. vide tñ aliquid per Fely. c. preſentata. de te-
ſtib. Alex. l. j. in principio. ff. ad Trebel.
c ALEX. ¶ Trãſlatio. Sequitur hic Ang. Bal. in l. j. in ver. que-
ro vtrũ ex libello. C. de ſen. poſt Bar. ibi videtur tenere iſtam
glo. ⁊ Bald. hic.
d ALEX. ¶ Vno contextu. Ad hoc oĩno vide qđ ſignãter dixit
Bal. in l. fi. de ſen. ex bre. recit. ⁊ qđ no. alij ĩ l. j. de liber. ⁊ poſth.
⁊ qđ no. Bar. in l. ij. C. ne fideiu. do. den. ⁊ ibi dixi, adde qđ Cy. ⁊
Bal. in l. cũ antea. C. de arbi. dicũt, qđ ſñia lata die feriata in fa-
uorẽ hominũ, nõ põt ꝯſenſu partiũ ꝯualidari, qđ reputat no. ad
de qđ no. Inn. in c. prudentiã. de offi. dele. ⁊ no. in l. j. C. q pro ſua
iuriſ. ⁊ in l. obſeruãdũ. de offi. ꝓconſ. qđ eſt verũ, ſm Bal. ẽt ſi a
dicta ſententia fuerit appellatum, ⁊ appellatio ſit deſerta. Ad-
de ⁊ vide Maria. in c. ſignificaſti. art. vj. q. j. de foro compe.
e ALEX. ¶ Abſentie. Adde Bal. poſt Bar. in l. procuratoribꝰ.
C. eo. ⁊ Bart. in l. furioſo. de re iudicata.
f P. PAV. P. ¶ Videtur reuocatus. Vide Roma. conſil. cccvj. ij.
vol. vbi voluit, qđ ſi dñs compareat ſimul cum procuratore, vi-
detur in dubio facere animo aſſiſtendi, non animo reuocandi, ⁊
ibi etiam qđ ſi poſtea procurator comparet ſciente domino, cẽ-
ſetur mandatum reſtauratum.
g P. PAV. P. ¶ Non tamen. Sequitur Alex. conſi. lxj. volu. v.

LEX XXV.

1 ☞ Mentiris dicere potes ei qui obijcit aliquod crimen.
2 Teſtis qui ſe ingerit, eſt ſuſpectus.
3 Litigat iuſte qui litigat cauſa conſeruandi ſuum pudorem.
4 Judicio pendente circa ſuſpicionem procuratoris, an dñs in-
terim poſſit cauſam agitare, ⁊ in ſe ſuſcipere iudicium.

Que omnia.
a **§. Sed ⁊ ſi aduerſarius.** [a]
Suſpectus eſt qui ſe ingerit, ⁊ audiendus eſt qui vult ſuum pu-
1 dorem purgare. h. d. ¶ † Not. qđ [b] ei qui dicit te commiſiſſe ali-
b quod crimen licite potes dicere tu mentiris, licet eñ retorque-
re in alium, vt l. qui cũ maior. §. ſi libertus. ĩ. de bo. li. ⁊ l. ſi quis
ingraueſcenti. §. vtrum. infra, ad Sil. ⁊ ſ. de in ius vo. l. libertus
c a patrono. ¶ Secundo not. [c] qđ ille, qui ſe ingerit, eſt ſuſpe-

2 ctus,⁊ ſic probatur† qđ teſtis,qui ſponte vadit,non citatus,eſt
ſuſpectus.Facit C.de teſtib.l.iuriſiurandi.⁊ no.ꝑ Jac.de Bel.
in auth.de teſtib.§.ſi vero ignoti.ver.opponi.vij.In ꝯ̃triũ facit
l.poſt legatũ.§.qui accuſauit.ver.his vero.ĩ.de his qb.vt indi.
vbi diſtinguit̃ in tex.aut dixit teſtimoniũ ſponte,aut coacte,⁊
3 ibi de hoc dixi,ver.hui⁹ timore.❡†Tertio no.iuſtã eſſe cãm
litigandi ob pudorem ſuum conſeruandum.❡Querit gl.vtrũ
interim donec pendet cã ſuſpicionis,talis procurator dẽat agi
4 tare cãm.Et determinat qđ nõ.❡†Querit gloſſ.vtrũ interim
dñs agitare poſſit cãm,⁊ in eũ transferre iudiciuʒ.Que videt̃
determinare qđ non.Gul.de Cug.dt ꝯ̃trium.Cũ ſem̃ in oẽm euen
tũ debeat in dñm litis transferri,ergo fruſtra expectabit̃,vt l.
aliquãdo.ĩ.ad Velleia.Sunt tñ alij tres caſus,per quos ꝓcu-
rator põt reuocari,qui ponunt̃.ĩ.proxi.in tex.⁊ in illis ſuperſe
debit̃ in lite,donec cã examinetur,vel dabitur quidam tertius
procurator de voluntate vtriuſqʒ,vel de iuſſu iudicis,argumẽ
tum.l.iure noſtro.ĩ.de teſt.tut.ſm Gul.

ADDITIONES.

a POMA.❡Sʒ ⁊ ſi aduerſarius.vide ad iſtũ tex.Alex.in l.tur
pia.in ij.not.ĩ.de le.j.Fely.in c.dilecta.de exce.
b AND.BARB.❡Not.qđ.Adde Ang.in l.vt in vim.ſ.de iuſt.
⁊ iur.⁊ d.Abb.in c.cum te.de re iudic.
c AND.BARB.❡Scđo no.Adde no.in l.j.ſ.de in ius vocan.
❡P.PAV.P.Vide que ſcripſi in l.poſt legatum.§.his vero.ĩ.d
his quib.vt ind.Item vide que dicit Bar.in l.vxorem.§.j.ĩ.de
fal.quod ex hoc qđ quis ingerit ſe,eſt preſumptio contra eum,
ſed eſt preſumptio iuris tñ,vt in l.ſcire oportet.§.ſi.ĩ.de tut.⁊
cur.da.ab his.vbi eſt tex.mirabilis,⁊ loquuntur iura predicta
in tutore vel curatore ſe ingerente.Adde ad ſm notabile pre-
dictum Felyn.in c.in nomine domini.de teſtibus.

1 ☞Procuratorem quem eſſe in re ſua teſtibus probari põt,lʒ
inſtrumentum dicat ſimpliciter ipſum eſſe procuratorem.
2 Procurator licite retinet inſtrumenta litis,donec ſibi ſatiſſiat
de ſumptibus.
3 Inconſtantia recuſatur.
Inſtrumento ſi dicatur promitto me ratum habiturũ quicqd
per procuratorem meum legitime factũ fuerit,non videtur le-
gitima ratificatio.

a **§.Plane.** ᵃSi dicat in rem ſuam ſe cõſtitutũ,vel vel-
le retentione vti,ſeu in totũ reuocari audiẽ
dus eſt ꝓcurator reuocationẽ recuſans.h.d.cum l.ſeq.vſqʒ ad
1 §.ſi ex parte.❡†Nota quod licet inſtrumentũ innuat quẽ eſſe
ſimplicẽ procuratorẽ,tñ põt probari ꝑ teſtes qđ eſt ꝓcurator
in rẽ ſuã.❡Itẽ no.qđ ꝓcurator licite põt retinere inſtrumẽta
2 †⁊ acta litis,donec ſibi ſatiſſiat de ſumptib⁹.ᵇ❡†Itẽ not.qđ
b incõſtãtia põt reprobari.Cõcordãtie ſunt in gl.Dic vt ꝑ Dy.
3 in c.qđ ſemel placuit.de reg.iur.lib.vj.Facit in argumentũ,qđ
c ſi in inſtr̃o contineatur,promitto me habere ratuʒᶜ quicquid ꝑ
procuratorẽ meũ legitime factũ fuerit,vel aliqd aliud ꝯtinens
taxationẽ,qđ nõ videat̃ legitima ratificatio,q̃ vel in totũ dʒ re
probare,vel approbare.tangit̃ per glo.in c.j.de procu.in cle.in
gl.in ꝟbo,debito modo.❡Vlt.no.gl.ſup verbo,pretoris.in l.
in cauſe.ĩ.e.qđ iſta cauſe cognitio fiet ꝑ iudicis officiũ mercena
* riuʒ abſqʒ libello,de qua loquit̃ hec l.⁊ l.poſt litem.ſ.eod.*

ADDITIONES.

a P.PAV.P.❡Plane.Vide Alex.in l.qui bona.§.ſi alieno.ĩ.de
dam.infec.Iaſ.in l.ij.ĩ.de offic.proc.ceſa.⁊ in l.ſi procurator.ſ.
de ꝓcu.per Cyn.Bal.⁊ alios vbi etiam late Iaſ.ponit.
b POM.❡Sumptib.Vide aliquas remiſſiones per Alexã.l.ſi
ex toto.§.ſi.de le.j.⁊ vide Alex.conſi.cxxx.
c ALEX.❡Habere ratum.Si promitto me ratũ habiturũ,qc-
quid ꝑ procuratorẽ legitime factũ fuerit,⁊ ſimiliter conſtituo
ꝓcuratorẽ cũ hoc,qđ nõ intendo obligari,niſi vtiliter ꝯtrahat,
non valet,ſm Bal.in rubric.C.de exce.⁊ adde Bal.l.cũ mãda-
ti.C.mand.⁊ in l.ſi procurator.in ſi.C.eo.Adde Ro.conſi.lx.
* CLAV.❡Eod.Adde Rom.in l.qui bona.§.ſi alieno.ĩ.de dã.
infec.Ang.§.preterea.Inſti.de excep.vbi etiam idem tʒ.Vide
Aret.in l.iiij.§.Cato.ĩ.de verb.obli.Prepoſ.in c.ſolicitudinẽ,
de appell.

LEX XXVII.

1 ☞Iudicij tranſlatio ante litem conteſtatam põt ſola domini
voluntate fieri.
2 Ceſſio inter abſentes põt fieri in his caſibus,in quibus ꝯ̃ctus
per aliquem ſit,per quem ceſſio fieri poteſt inter abſentes.

IN cauſe cognitione.

§.Si ex parte. Stipulatio iudicatum
ſolu.cõmittitur ſiue a do
mino in procuratorẽ,vel econuerſo in aliuʒ procuratorem iu-
* dicium transferat̃,⁊ in iudicio per ꝓcuratorem*queritur do
mino vtilis actio.h.d.❡Opp.qđ tali facta mutatione extin-
guatur ſtipulatio,vt l.ſi ante acceptum.iudica.ſolui.Gloſ.ſol.
dic vt in ea.❡Ad finem opponitur,⁊ videt̃ qđ per liberaʒ per
ſonam actio non querat̃,vt l.poſſeſſio.§.⁊ ſi poſſeſſio.de acquirẽ
a da poſſeſſione.ſolutio.ſpeciale eſtᵃ in iudicijs.Sũt ⁊ alia ſpẽalia
que ponuntur Inſti.de inu.ſtipu.§.ſi quis alij.Dixi plene in
1 l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis inſulam.ĩ.de verb.obliga.❡†Ve
b ad verſi.transferri.quero qñ iſta tranſlatioᵇ fiet,⁊ qualiter
glo.dicit qđ ante litem conteſtatam,ſola domini volũtate,po
litem conteſtatam oportet quod procurator cedat ius inſtã
vide glo.⁊ nota.Alium modũ transferendi habuiſtis.ſ.eod.
2 mutari.⁊ ibi dixi.†Sed queroᶜ vtrũ iſta ceſſio poſſit fieri int
c abſentes?ᵈ Gl.quod ſic,*ſicut quelibet procuratio,aliud in
d legatione,vt C.de nouationib.l.j.Iſtud qđ dicit de ceſſione in
* telligas verũ qñ conſtituit procuratorem in rem ſuam,⁊ ſic a-
ctiones mandantur.Sed ad hoc vt fiat ceſſio,per q̃ trãſeunt
vtiles,ſm ea que not.in l.vltima.C.quando fiſcus,vel priua
ma.de actionibus ⁊ obligationibus.nõ eſt verũ ſimplr qđ poſ
ſit fieri inter abſentes.Nã in ceſſione requiritur cã,vt l.p di
uerſas.⁊ l.ab Anaſtaſio.C.mandati.Et ideo eſt videndũ vt
ꝯ̃ctus,ꝑ quẽ ſit ceſſio,ſit talis,q̃ poſſit celebrari inter abſent
vt emptio ⁊ vẽditio,⁊ tũc ẽt ceſſio poterit fieri inter abſentes
⁊ erit neceſſe ſemper interuenire nuncium,vel epiſtolã,vt l.co
ſenſu.ĩ.de actionibus ⁊ obligationibus.

ADDITIONES.

* CLAVD.❡Per procuratorem.Quid autem in geſtis co
arbitro,vide Rom.conſi.lxxxvj.
a P.PAV.P.❡Speciale eſt.Pro declaratione ⁊ ampliatio
iſtius regule vide Alex.in l.poſſeſſio quoqʒ.§.⁊ ſi poſſeſſio.d
acquirenda poſſeſ.
b ALEX.❡Tranſlatio.⁊ qñ vtilis vt directa trãsferat̃ in do
minum vide Bar.qui plene declarat in l.j.C.de ſententijs.
c POM.❡Sed quero.Vide Romanum conſi.lxxxvj.ꝑ totum.
d ALEX.❡Fieri inter abſentes.An ceſſio poſſit fieri inter ab
ſentes.vide Bar in l.ſi eum hominem.ĩ.de fideiuſſorib⁹.Adde
qđ Bal.in c.j.de benef.fra.dicit nota.ad queſtio.de eo q̃ ꝓmiſit
iura cedere ſub pena,⁊ ille eſt abſens,⁊ non incidit in penam:q̃
ſine culpa non dʒ puniri.dicit tamen glo.hic q̃ ceſſio põt fieri
abſenti per nuntium,vel epiſtolam ſicut mandatum.vel fiet in
manibus tabellionis recipientis noĩe eius ſm Hoſtien.extra d
pign.capitulo,ſignificante.Bal.in d.c.j.⁊ ibi dt,qđ qui cedit a-
ctiones,non dr ſoluere.Alleg.gl.not.in l.legaui.in fine gl.ma-
gne,de liberatione lega.vbi nõ dr ſatiſfactum illi,cui iura ſun
ceſſa,⁊ qđ poſſit fieri ceſſio abſenti,tʒ ẽt Bal.per gl.ſingula.hi
in l.j.de action.⁊ obligationib⁹,⁊ in l.acceptaʒ,in xij.queſtione
C.de vſu.⁊ latius in l.ꝑ diuerſas in xiij.qõ.C.mãdati in l.ex le
gato.C.de legatis.Io.And.in Speculator.de ceſſ.actio.§.ſi.i
principio in additione que incipit,⁊ Pet.de Ceruotis.❡E
de qđ ceſſio non poſſit fieri abſenti.Rom.conſi.lxxxvj.
* CLAV.❡Quod ſic.De veritate huius glo.vide ꝑ Alex.in
apud Iulianum.§.vtrũ aũt.ĩ.ad Treb.⁊ Rom.conſil.lxx

LEX XXVIII.

1 ☞Procurator in iudicialibus querit dño vtilem actionem.
2 Procurator conſtitutus ad agendũ,non poteſt executione
ſententie petere,niſi ſit procurator generalis ad lites preſen
⁊ futuras.
3 Domino quare ꝑ procuratorẽ queritur,⁊ dñs non obligatu
a **SI procurator.** ᵃEx ſtipulatione pro
ratoris,⁊ ex ſnia proc
lata dño competit vtilis actio,⁊ ſimplex procurato
nõ poteſt agere iudicati.h.d.Item procuratoris v
defenſoris ꝓmiſſio dño non preiudicat.h.d.⁊ eſt notab.iſta le
1 Not ex principio huius l.qđ † in iudicialibus queritur ꝑ pro-
2 curatorem dño vtilis actio,vt dixi ſ.l.proxima.❡†Scđo no.
qđ procurator datus ad agendum,non poteſt agere iudicati,
nec poteſt petere executionem ſententie,niſi ei hoc ſpecialiter
b ſit iniunctum ⁊ mandatum,vel ſit procurator in rẽ ſuam vt hic
apparet.Ratio eſt,q̃ ſententia lata finitum eſt mandatum ſib
factum ad agendũ,⁊ agere iudicati,vel petere executionem,e
noua lis,ad q̃d non hʒ mandatum.Et ideo ſi eſſet procurato
generalis ad lites p̃ſentes ⁊ ad futuras,bene poſſet petere ex
cutionem ex virtute mandati generalis,nõ ex virtute iuris d
recto ſibi queſiti per ſententiam latã pro eo.hoc plene dixi i
l.hoc iure.ĩ.de ſolutionibus.Contra predicta facit iſte tex.q
dicit me inuito,⁊c.quaſi poſſit agere,niſi dñs contradicat.S
lutio.expone,me inuito,hoc eſt,me nolente,vt patet ex infer
ribus.Et ſimilis expoſitio ſit ſupra.l.proxima verſi.ceteru

ver

3 ¶ † Uenio ad verſi. per contrarium, ꝛ quero que ſit rō quod
per procuratorem queritur domino, non autem dominus obligatur?
Reſpōdeo quia ſi procurator promittit iudicatū ſolui,
facit id quod dominus facere nō tenebatur, quia nemo ſuo nomine
conuentus cogitur ſatiſdare. vt inſti. de ſatiſ. §. ſed hodie.
Secundū hoc opʒ quod iſta lex intelligatur in ꝓcuratore promittente
cum cōueniebatur alia actiōe quam reali: nam in reali
cogebatur ſatiſdare de iure antiquo, vt l. ſi eum hominē. j̄. de
fideiuſ. ꝛ per Dyn. ꝛ per glo. in l. Julianus. s̄. qui ſatiſd. cog. ꝛ
tex. in d. §. ſʒ hodie. qui facit mentionem de iure antiquo Digeſtorum,
non de iure antiquiſſimo ſecundum verā opin. Itē hoc
intellige quādo procu. non habuit mandatum ad ſatiſdādum
alias domin⁹ teneretur ſicuti ex cōtractu inſtitoris, vt j̄. de inſtito.
per totum. facit l. Julianus. §. ſi procurator. de act. empt.
c ¶ Ultimo videtur quod ratio poſita in l. nō ſit bona, vt gloſſ.
dicit. Tu dic quod poteſt eſſe bona ratio ſic formando eam, quā
do dominus poteſt conueniri iudicati, tunc nō tenetur ex ſtipulatione,
vt in procuratore dictū eſt, multo min⁹ hic poterit conueniri
ex ſtipulatione, quando nec iudicati poterit conueniri.

ADDITIONES.

a AND.BARB. ¶ Si procurator. Fallit in cauſa ſing. ſecundum
Ange. in l. actoris. j̄. eo. Uide Bar. in l. hoc iure. j̄. de ſol. ꝛ vide
caſum ſing. in l. filie. eo. tit.
b ALEX. ¶ Spāliter ſit. Ad hoc vide quod dixit Bar. ibi, per id
qđ habetur in l. apud Celſum. §. ſi mandaui. de doli exce. ꝛ que
no. Bar. in l. procurator in rē ſuā. j̄. eo. ꝛ in l. hoc iure. j̄. de ſolu.
c ALE. ¶ In ſi. legis. Adde quod iſtū vltimū huius litere terminū
limitat quidā, niſi talis procurator rei faceret vel promitteret
iudi. ſolui, conſentiēte domino, qꝛ tunc obligaret dominum
ex iudicio, ſʒ nō ex cōtractu, qꝛ patientia habet vim mādati.
c. ex parte. de reſcr. ꝛ quod no. in l. qui mutuam. §. non ideo. j̄.
man. quod tamen eſt verum, ſi defenſor veniebat cum mandato,
ſecus ſi ſine, vt no. in l. ſolutum, ꝛ in l. venditor. j̄. de iud.

LEX XXIX.

☞ Oppoſitio, Dominus eſt te legalior, an valeat.
3
1 Dominus quando ſcit melius veritatem quaʒ procurator, tūc
cogitur vt legalior compareat.
4 Legaliorem aliquem allegāti pro eius fundamento, incūbit
onus probandi.

a Si actor. ᵃ Iſta eſt bona ꝛ no. lex, ꝛ breuiter
hoc intēdit, Poteſt qs eligere dominum
potius quā procuratorē in rem ſuā ſi eū putat
legaliorē. h. d. Quero exēpla huius l. primo ponit
exēpla. per l. de illo. de nox. ꝛ de pe. her. l. etiā. §. itē ſi qs dolo.
ꝛ de iſtis exēplis nihil dicit gl. ſed trāſit ad aliam poſitionē
ꝛ ponit caſum in eo, qui cōuentus vendidit cauſa mutādi iudicium,
vt in gl. Iſtā lecturam gl. reprobat, qꝛ in l. illa nō venit vt
procurator in rem ſuam, ſʒ vt domin⁹. Iſta eadē reſponſio congruit
b exemplis poſitis in legi. allegatis in prin. ¶ No. iſtā l.ᵇ
* cum gl.* quod in caſibus in quibus aliquis venit ad defendendum
1 †alium pro ſuo iureᶜ, ꝛ ſuo intereſſe, non ex mandato, qđ
c hʒ a cōuēto, nō poteſt ei opponi quod domin⁹ eſt legalior, nec
habet locum diſtinctio huius l. vt in oībus exēplis s. poſitis.
quod bñ no. ¶ Secūdo ponit gl. caſum in emptore hereditatis,
vbi licet creditori cōuenire eū vel heredē. Iſtud reprobat
glo. qꝛ nō pōt creditor cōuenire emptorem niſi ſpōte velit, vt l.
ij. C. de her. vel act. vē. poſtea ſuſtinet quod imo poſſem eum conuenire,
per l. ſi quis in reʒ. j̄. eo. licet nō principaliter. Finaliter
gl. iſtā damnat, qꝛ etiam reconueniri non poteſt, cū ſit procurator
in rem ſuam, ex cauſa non lucratiua, vt l. ſi quis in rem ſuaʒ.
j̄. eo. Hug. in apparatu ſuo, ꝛ Jac. But. poſt eū tenent iſtā opi.
dicebant quod hic emptor ſpōte ſe offerebat ad defenſionem, tamen
actor pōt, ſi vult, potius heredem eligere quā ipſum, licet
ſit procurator in rem ſuam, ꝛ eſt optima. ¶ Tertio mō ponit
gl. caſum vt in gloſ. iſta eſt etiam bona lectura. ſed lec. precedēs
melior. Pone ergo caſum ſimpliciter. Cum cōuenirem aliquē,
venit aliquis ad eum defendendum tanquam procurator in rē
ſuam, volens quod ad eū ſpectet cōmodū vel incōmodū. Certe
ſi actor vult, poteſt potius eligere dominū, quā ipſum ꝓcuratorē,
vt hic. ¶ Opp. gl. ergo ſecundū hoc nihil refert facere ꝓcur.
in rem ſuā. Solue imo, qꝛ hec lex dʒ intelligi quādo ꝑſona
domini eſt legalior, aliter nō, vnde ſup hoc diſputabitur, arg. l.
vlt. C. eo. ꝛ iſte eſt intellectus gloſſe. Contra iſtam l. eſt l. j. s̄. eo.
§. vſus, vbi qui nō vult per ſe defendere poteſt ꝑ procuratorē.
Itē ʒ l. iſtam eſt, qꝛ inuitū poteſt qs defendere ꝛ liberare in iudicio,
2 vt j̄. tit. ij. l. ſoluēdo. ꝛ de ſol. l. ſolutionē. † Ad horū declarationē
dicas quod qū quis venit ad defendendū aliū tanꝙ defenſor
animo nouādi, ꝛ reū principalē liberādi, ꝛ actor eū admittit,
tūc poſtꝙ eſt admiſſus, nō pōt eū eligere, qꝛ iā liberat⁹
eſt. d. l. ſoluēdo. ꝛ d. l. ſolutionē. Aut eū nō vult admittere, ꝛ nō
cogiť qs talē iſto mō admittere, vt l. ſi mandato. §. j. j̄. mā. ꝛ no.
per doc. C. vbi in rem acti. l. j. in j. q. lʒ cōtrarium dicat gl. in l. liberto.
in fine. j̄. de neg. geſt. ꝛ ibi dicā, tangiť in l. nō ſolū. ī prin.
j̄. e. Aut venit ad defendendū eum tanquā ꝓcurator in rē ſuaʒ,
nō vt principalis liberet, ꝛ actio nouet, ꝛ tūc habēt locū ll. iſte
d vt in initio litis diſputetur que ſit legaliorᵈ ꝑſona, hic eſt caſus
dū dicit dominū poti⁹ conueniri, ꝛc. Et ſic antequā euʒ vt procuratorē
recipiat. Poſtꝙ enim eſſet acceptus, vt ꝓcurator in
rem ſuā, nō poſſet actor petere dominū venire ad aliquē articulum,
qꝛ cōfeſſio rei nō dʒ ꝓiudicare huic ꝓcuratori in rē ſuam,
poſtꝙ notū eſt aduerſario, ar. l. iij. j̄. de noua. ꝛ ꝑ Dy. in l. ſeruū
filij. §. j. j̄. de le. j. ꝛ s̄. de trā. l. ſi. ꝛ qđ no. in l. ſi cū emptore. in prin.
s̄. de pac. ꝛ ibi dixi. Si vero venit tāquā ſimplex ꝓcurator, tūc
nō dʒ admitti illa diſputatio, que ꝑſona ſit legalior, qꝛ pōt indiſtincte
ſe defendere ꝑ aliū, vt l. j. §. vſus. s̄. eo. Sʒ ſi in iudicio
3 †eſſet faciēda aliqua interrogatio, de qua noſceret dñs meli⁹
veritatē quā ꝓcurator, tūc poſſet iuberi qđ ꝑſonaliter veniret
dñs. Hic eſt tex. in l. ſi. C. eo. vel debet mitti ad dñm vbi eſt, vt l.
generaliter. §. his de preſentibus. C. de rebus credit. ꝛ iureiur.
Et hoc patet ex eo quod procurator in rem ſuam iurat ipſe de
calum. vt not. in l. non ſolum. in prin. j̄. eod. ſed procurator ſimplex
nō, vt l. ij. §. ſi autem affuerit. C. de iur. cal. ideo in perſona
procuratoris in rem ſuam ab initio de hoc diſputatur, ne actori
preiudicium paretur. Quandoque quis venit ad ſuſcipiendum
iudicium in ſe ſuo nomine, non tanquam procurator ſimplex
vel in rem ſuam, neque tanquam defenſor per quod alius
quem actor volebat conuenire, liberatur, ꝛ tunc iſta diſputatio
que ſit idoneior perſona, nō admittitur, vt in caſib⁹ poſitis in
princip. gloſſ. Probatur in l. ſed ꝛ ſi lege. §. item ſi res. j̄. de pet.
here. Predicta vera in procuratore in rem ſuam ex parte rei.
Quid ſi ex parte actoris? Jaco. But. dicebat idem, vt ante li.
conteſt. poſſit reus excipere ꝛ diſputare de legalitate perſone,
per hanc legē. Poſtquaʒ autem reus ipſum admittit, vt procuratorem
e in rem ſuam, non poſſet petere vt veniatᵉ principalis,
quia eius factum procuratori in rem ſuam, non debet preiudicare,
ꝑ ea que dicta ſunt. Pro hoc j̄. de alie. iu. mu. cau. fac. l. pe.
ꝛ fina. Et iſtud puto verū licet Cy. videatur in d. l. ſi. dicere ſimpliciter
aliud eſſe in procuratore in rē ſuam, ex parte actoris.
4 ¶ † Quero, actor dicit dominū legaliorem, procurator in reʒ
ſuam dicit ſe legaliorem, cui incumbit onus probandi? Gl. vlt.
tetigit, ꝛ non ſoluit. Reſpon. ei qui allegat aliquem eſſe legaliorem
ad fundandam intentionem vel exceptionem ſuam, incumbit
probatio, vt j̄. de prob. l. ei qui. ꝛ s̄. qui ſatiſ. cog. l. ſi vero. §.
5 qui pro rei. ꝛ ibi gloſſ. † Sed qualiter probabiť vnum eſſe legaliorem
altero, glo. in l. ſin. C. eod. videtur dicere quod ille quantum
ad hoc videtur idoneior qui melius veritatē nouit. Sed illa
gl. procedit in procuratore ſimplici, qui ſemper tenetur facere
cōparere principalem in his in quibus melius nouit veritatē,
cū ipſe de calumnia iurat, ſed in procuratore in rem ſuā non
procedit. Debet ergo probari quod ꝑſona domini ſit legalior,
perſona procuratoris in rem ſuam ſit durior ex cauſis que ponuntur
in l. j. in fin. ꝛ l. ſeq. de ali. iu. mu. cau. facta.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si actor. Per iſtū tex. ꝛ ſimiles decidit Bar. ꝛ Dy.
queſtionem no. de qua per Ro. in l. ſi. §. ſi. j̄. de appel. per iſtum
tex. ꝛ an habeat locum in ceſſionario agente, vide per Gui. de
Suza. in l. procurator. C. eod.
b AND. BARB. ¶ No. iſtam legē. Et pro gl. iſta, vide Bal. in l. ex
legato. C. de leg. ꝛ in l. pe. §. cum aucē. C. ad Treb. ꝛ in c. j. de denen.
fra. ꝛ in l. per diuerſas. C. mā. ꝛ in l. j. C. de act. ꝛ ob. ꝛ in ru.
extra, de lit. conteſt. remiſſi. ad Bar. in d. l. per diuerſas.
* CLAV. ¶ Cū gl. Sequitur Paul. Caſtrē. in l. j. C. vbi in rē act.
c ¶ Suo iure. Pro concordia aduerte ſi iudex vult quod aliqs
ex litigātib. compareat perſonaliter reſponſurus poſitionib⁹,
vel ſimilibus audiētia poteſt denegari ꝓcuratori, quaſi dominus
ſit legalior, ꝛ melius inſtructus. Bar. in l. ſin. C. de procu.
contrari⁹ tamen alle. in hac l. ſi actor. ſol. in hac l. ſi actor. loquiť
Barto. quando quis venit ad defendendum, non ſimpliciter vt
procurator, ſed tanquam pro iure ſuo, quod dicit menti cōmendandū,
ſecus ſi ſimpliciter. ꝛ ita loquitur in d. l. ſi. Adde not. in
c. j. de confeſſ. in vj. per Joan. And. in gl. Aliter dici poteſt, quia
ſi procurator ſpecialiter ad ſic reſpondendū, informat⁹, ꝛ miſſus
a domino, ꝛ ita procedat ſecūda opin. alias ꝓcedat prima.
dicta l. ſi. Ita Barto. in l. qui bona. §. qui alieno. j̄. de dam. infe.
In criminia. aūt vide Bar. ꝛ doct. in l. ij. §. defendi. j̄. ex quibus
cauſis in poſſ. eatur.
d ALEX. ¶ Legalior. Sʒ qđ ſi dñs cōpareat ꝑ ꝓcuratorē min⁹
legitimū, an videat ꝯtumax, vide Bar. in l. ij. §. defen. ex qb. cau.
in poſ. ea. ꝛ ꝑ ea que dicūtur dicebat Bal. in l. j. de ſen. qđ lʒ pc.
poſſit eſſe infamis, §. ſi. Inſti. de exce. tamē aduerſarius nō pōt

rogi reſpõdere eius poſitionibus, quia principalis perſona eſt legalior, quam procurator, qui non eſt bone fame.

c ALE. ¶ Ut veniat. Et alle. Cy. gl. l. procuratore in rẽ ſuã dato. j. eo. vide tamen Bal. ⁊ Raph. hic, cõcordantes cuꝫ Bar. ⁊ vide gl. not. ⁊ quod ibi habetur in l. ſolemus. j. de iudi. ⁊ probatur in l. Stichum aut Pamphilum, in fi. de nouati. ⁊ quod habetur in l. ſed ⁊ ſi l. §. item ſi rem diſtraxit. de peti. heredi.

LEX XXX.

Actoris. Hic ponitur caſus vnus ſpecialis, in quo ꝑcurator poteſt agere iudicati.

LEX XXXI.

1 ☞ Procurator condemnatur nomine procuratorio.
2 Exceptio non fit in procuratorem, niſi ſuccedat domino.
3 Procurator interueniens etiam poſt litem conteſtatam condẽnatur.
4 Procurator tenetur actione iudicati directa, licet non efficaciter, ⁊ per ſucceſſionem efficitur efficax.

Si quis. Si procurator ſuccedat cõdemnato in eum fit executio, ⁊ pro portione hereditaria repetet a coheredibꝰ. h. d. ¶ † Not. modum
1 condemnandi procuratorẽ. ſ. condemno te procuratorio nomine Titij, vt hic in prin. Quod intellige quãdo effectus
condẽnationis hoc patitur, alias ſecus, vt notat. in l. nihil. C. eo.
2 ¶ † Secundo not. qd in procuratorẽ non fit executio, niſi ſuccedat
3 dño. Videbitis in l. Plautius. j. eo. ¶ † Tertio no. qd ꝑcurator interueniẽs etiam poſt lit. conteſt. cõdẽnatur, vt hic colligit gl. dixi in l. furti. §. ſi qs alieno. ſ. tit. j. ¶ Opp. qd non poſſit agi mandati. qr mandatũ eſt morte finitũ. Sol. gl. teneas primã
4 quia mãdatũ fuit a defuncto, vt tex. innuit expreſſe. ¶ † Quero quãdo fit executio in procuratore, vtrum fiat tanquam in heredem domini, an vigore directe actionis qua tenebatur? Glo. dicit etiam vigore directe poteſt fieri. Ita dicit gl. ij. ſuper ver. recuſabit. Veritas ergo eſt, qd procurator tenetur actiõe iudicati directa, licet nõ efficaciter, que tamen efficitur efficax per ſucceſſionẽ, vt hic, ⁊ in §. additio. allegato in glo. Itẽ habet directã actionem, iudicati licet inefficacem, vt ſ. eo. l. ſi procurator.

§. Unius. No. quod ſi plures habẽt vnam rem, omnes
a poſſunt dare vnum libellum,ᵃ vel conueniri
vno libello, quod apparet hic dũ dicit vnius litis. Facit ad hoc l. Item quod. §. Caſſius, ⁊ quod ibi dixi j. de aqua plu. arcenda. Pro hoc j. de iud. l. nõ idcirco, ⁊ de re iu. l. de vnoquoqꝫ. ¶ Secundo nota, quod quilibet poteſt dare ſuum procuratorẽ. Ad hoc opp. j. iudi. ſol. l. iam tamen. §. ſi tamẽ plures. Glo. ſoluit, ex qua no. ſemper aduertẽdum eſſe vtrum cauſa ex qua agitur, habuit initium in vna perſona, an in pluribus. vt in primo requiratur vnus procurator, in ſecundo plures, ⁊ loquitur iſte §.

ADDITIO.

a ¶ Unum libellũ. An plures poſſunt vno libello cõueniri, ⁊ an plures poſſint vnum, vno libello conuenire. Ro. conſi. ccl.

1 ☞ Procurator primus lite conteſtata non videtur reuocatus per conſtitutionem ſecundi.
2 Curator ad lites eodem modo reuocatur prout reuocatur procurator.
3 Maritus poteſt dari curator vxori ad litem.

a **§. Julianus.** ᵃPer cõſtitutionẽ ſecũdi ꝑcuratoris videt̃ reuocari primꝰ. h. d. Opp. C. de teſt. tu. l. ⁊ ſi a patre. ſol. gl. ⁊ bene hic ⁊ ibi. ¶ Secũdo opp. j. de l. cum, ſemel. Gloſſa ſolu. primo aliud in curatore, vt ibi, aliud in procuratore, vt hic. Secũdo ſoluit quod idem fit in procuratore ⁊ curatore ad litem, qr poſt lit. cont. non poteſt reuocari ꝑcurator ſine cauſe cognitione, vt l. poſt litem. ſ. eod. ſic nec curator ad litem, vt l. cõtraria. ⁊ iſtam tenet Dyn. ibi. ¶ Ex hac ſol. no. duo. Primo quod iſte §. loquitur in ꝑcuratore facto ad extraiudicialia, vel ad iudicialia ante litem conteſtatã. Nam poſt lit.
1 † conte. non videtur reuocatus per conſtitutionẽ ſecundi, quia hoc non poteſt fieri, vt ſ. ſine cauſe cognitione. ¶ Secundo no.
2 † eodẽ modo reuocari curatorẽ ad litẽ, ꝓut reuocat̃ ꝑcurator, quod eſt no. Nam curator ſimpliciter datus non poteſt reuocari, nec alius ſibi adiũgi niſi cauſa cognita, vt l. curatorem. C. qui dar. tut. poſſ. ⁊ ſic differt a procuratore. Secus in ꝑcuratore ad
3 litem ante litem conteſtatam. vt hic videtur. Item facit † quod licet maritus nõ poſſit eſſe curator vxoris, vt C. qui dari tuto. poſſunt. l. maritus. tamen poterit dari ad litem, ſicut poteſt eſſe procurator. quod dic vt ibi per doctores.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶ Julianus. Quid autem ſi producantur duo inſtrumenta procuratorum eodem die confecta, ⁊ non appareat quod prius confectum ſit, vide Rom. ſingu. ccluij. incip. tu habes. vbi concludit poſt multa, qd iſta mutuo ſe confundunt. Item quod iſte tex. nõ procedat cum primus procurator eſt ſpecialis, ſecũdus eſt generalis. vide Tre. ſingula. cv. alias cvj. AND. BARB.

¶ Sed pone quod nõ appareat quis primo, vel ſecundo fuerit conſtitutus, vtrum ſe confundãt? Dic quod ſic. gloſ. eſt ſing. in c. ſi qs iuſto. de ele. in vj. ⁊ ita fuit deciſum Rome, vt refert Jo. in ſuis no. ⁊ fallit in caſu ſing in l. quoniam Augerio. C. de cõue. fiſ. debit. lib. x. ſecundum Bal. in l. ij. C. ne fiſ. vel priua.

LEX XXXII.

1 ☞ Clauſula quod non ſit melior conditio occupantis.
3 Procuratores ſi ſunt plures cõſtituti, nec fuit dictuꝫ inſolidũ, quando quilibet admittatur pro parte.

a **Pluribus.** ᵃPer iſtam l. apponit̃ in inſtrumẽtis iſta clauſula † quod nõ ſit
1 melior cõditio occupãtis, ⁊ qd per vnũ ceptũ fuerit alius poſſit proſequi, ⁊ finire, de quo habemꝰ hodie
b expreſſum in ca. ſi duoᵇ. de procur. lib. vj. * † Querit gloſſ.
* quomodo dicitur occupari? Reſpõdeo quod per litem conteſtatã,
2 hoc innuit tex. dum dicit petijt. qd importat conteſt. lit. vt l.
amplius. j. rem ratam hab. ¶ Cõtra hoc opp. de l. ſi quis a multis. j. de noxa. Gl. non ſoluit. Dic, hic tractatur de preoccupatione officij, ibi de alio preiudicio generãdo, vt not. per Dyn. de lega.
3 j. l. ſi pluribus. ¶ † Quero, qd ſi dediᶜ plures ꝑcuratores, nec
c fuit dictum inſolidũ? Dicit gloſſ. quod quilibet admittetur pro parte. Et eſt expreſſum in d. c. ſi duo. de procu. lib. vj. Cõtra hoc facit l. creditor. §. duobus. j. manda. gl. dicit quod ibi fuit dictuꝫ inſolidum. Tu dic quando mandatur vnum, vel plura negotia particularia, tunc non intelligitur inſolidũ, niſi dicatur, vt hac glo. ⁊ d. c. ſi duo. Sed ſi mandatur negotium vniuerſale, tunc ſecus, vt l. j. §. ſi plures. j. de exer. ⁊ ibi dixi. ita poteſt itelligi d. §.
4 duobus. pro hoc j. de cur. bo. dan. l. pe. ¶ † Quero quid ſi dati
d ſunt duo procuratores, ⁊ vnus cõfitetur, ⁊ alius negatᵈ? Dic vt de hoc per Inn. extra de procu. c. in noſtra. in j. gl. ⁊ per Dy. in l. cõſilio. in fin. de cur. fur. Et vide circa hanc l. d. c. ſi duo. vbi hec lex, ⁊ eius materia declaratur.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Pluribus. Iſta clauſula nullam habet vim, aduerſario contradicente, vel abſente. dictũ eſt Jo. And. in c. in nomine domini. extra de teſt. Ro. ſing. ccxlvj. inci. conſtituuntur duo procuratores inſolidum, licet vno preoccupante, alius non admittatur. c. ſi duo. de procu. in vj. Si tamen alius procedat, ⁊ ſibi non opponatur, valet proceſſus ſm Jo. And. in d. c. ſi duo. ſequitur Aret. in d. l. ſi pluribus. j. de le. j. vbi etiam habes, quare requiratur litis conteſt. in procuratore, ad inducendum preoccupationem, ſecus in iudice.

b ALEX. ¶ Si duo. Ad intellectũ d. c. ſi duo. vide Bal. ⁊ do. Jo. in l. ſi ita. de iniu. teſt. in l. fin. Bart. in l. iij. in fi. ⁊ quod ibi dixi infra iudi. ſol. ⁊ adde tamẽ no. quod ſi datum eſt vni generale mãdatum, poſtea detur ſpeciale alteri, quod hoc non derogat primo, ſed importat ordinem, vt ſi nõ fiat per habenteꝫ ſpeciale mãdatum, fiat diligentia habentis generale. text. eſt not. ⁊ ibi gloſ. in l. quoniam Augerio. de conue. fiſc. deb. lib. x. ⁊ Bal. in l. ij. C. quando fiſc. vel pri. ⁊ vide Bal. in l. ſi quando. in viij. q. C. de teſt. quod ſi duo ſunt conſtituti cum clauſula, quod non ſit melior cõditio preoccupantis, ⁊ vnus ſit lit. conteſta. vtrum alius poſſit citari. vbi allega. Joann. Andre. in capitulo, in nomine domini. de teſtib.

* CLAV. ¶ Lib. vj. Limitat ſingulariter Ymol. in l. ſi ita facta. j. de iniuſt. rup. niſi dixiſſet, Conſtituo Titium, ⁊ Meuiũ, ⁊ eoꝝ quemlibet. quia virtute vltime clauſule intelligitur inſolidum. ⁊ vide circa hoc Aret. conſi. lxvj. in j. dub.

c AND. BARB. ¶ Quero quid ſi dedi. Quid ſi non ponitur dictio inſolidum, ſed equipollens? Dic quod idem, ſecundum domi. Joã. in d. cap. ſi duo. ⁊ ibi per Moder. argu. cap. cum in plures. de offi. deleg. in vj. Et quid ſi nõ apponitur dictio, quilibet, quia dicit conſtituo procuratores inſoliduꝫ, nec dixit quemlibet, dic quod idem, caſus eſt no. in d. c. ſi duo. ſecundum domi. de Ro. in antiquis deci. ccxcvj. Quid ſi dati ſint duo procur. in diuerſis inſtrumentis, Joan. Andr. in addi. in §. alleg. in gloſſ. in dicto cap. ſi duo. ver. item quod licet. cõcludit quod ſi non eſt facta reſeruatio, nullus admittitur. arg. cap. duobus. de reſcript. in vj. ⁊ facit de producente ſecundum teſtamentum. ⁊ vide Pet. in dicto ca. ſi duo. vbi etiam recitat q. Bald. hic, ⁊ eum ibi ſequitur de heretico Marcheſano, ſtante Bonon. quod ſi inquiſitor Bonon. incepit inquirere, ⁊ poſtea inquiſitor Marche. ꝓceſſit ad ſententiam ante inquiſitorem Bonon. quod nihilominus dicitur preuenta iuriſdictio. ⁊ publicatio bonorum ſpectabit ad Bonon. fiſcum, arg. cap. penul. de for. comp. ⁊ l. ſi quis poſtea. j. de iudicijs.

d P.PAV.P. ¶ Et alius negat. Vide Bal. in l. j. C. de confeſ. gloſ. ⁊ omnes in c. ſi duo. de procu. in vj.

LEX XXXIII.

Seruum quoque. Seruus ⁊ filiusfa. poſſunt conſtituere
procuratorem in his que ipſi facere poſſunt. h. d.
1 Procurator in crimine publici iudicij vbi imponitur alia pe
na quam pecuniaria nõ poſſit interuenire.
2 Penis in arbitrarijs illud eſt certũ quod eſt vſitatum.
3 Abſente aliquo vbicũque poteſt contra eum procedi, quilibet
etiam ſine mandato admittitur ad oſtendendum eius innocen
tiam. ⁊ num. 5.
4 Iudex ex officio debet perquirere de innocentia inquiſiti.
6 Cautela cõtra iudices qui petunt principalẽ tanquam melius
inſtructũ, arbitrariũ eſt iudici, an faciat comparere principalẽ.
7 Abſentem ad excuſandum quod quis admittatur, prodeſt, ꝙ
proceſſus factus eſt nullus.

§. **Publice.** Iſte §. ſummat ſeipſuz, ⁊ diuidit per gl.
in tres partes, vt i ea patet. ¶ Opp. ad
a crimẽ[a] publici iudicij fruſtra interuenit ꝓcurator, vt l. pe. §. ad
crimẽ. de publi. iudi. Sol. ille §. loquit qñ ex crimine venit impo
nẽda pena capitalis, vel alia vſqꝫ ad relegationez excluſiue. Sz
qñ imponit pena minor, põt interuenire ꝓcurator, vt hic, ⁊ l. j. an
ꝑ aliũ cauſe appel. Nec obſt. hic dum dicit, nam ⁊ in capitalib⁹,
⁊c. qr intelligit quod veniebat ad allegandas cauſas abſentie nõ
cauſas cauſe. Et iſte §. diuidit in tres partes, ⁊ loquit in trib⁹
diuerſis caſibus, vt in gl. que eſt clara. Iſtã lect. rephẽdit Iac.
de Rauẽ. Pet. enĩ ſequebatur. Mar. ⁊ l. ⁊ Cy. in l. reos. C. de ac
1 cuſa. dicit ſimpliciter † ꝙ ad crimẽ publici iudicij, quecũque pe
na imponat alia quam pecuniaria, non poteſt interuenire procu
rator. ⁊ hoc probãt primo, per §. ad crimẽ. qui loquit ſimplici
ter. ¶ Secũdo per l. j. an per aliũ cauſe appella. vbi dicitur ꝙ
non põt interuenire ꝓcurator vbi ingerit pena mortis, vel alia
vſqꝫ ad relegationẽ. Nã niſi ſic itelligeres ꝙ dictio, vſqꝫ, pona
tur incluſiue, litera male ſtaret, qr cũ dicit morte, ꝯprehẽdit dã
nationem in metallũ, ⁊ deportationẽ vt l. ſed ⁊ ſi quis. §. rei capi
tali. ff. ſi qs cautio. ſed ad hoc reſpõ. doc. noſtri quod dictio mor
tis, ſtricte intelligit, ſicut in l. trãſigere. C. de trãſactio. ¶ Ter
tio ꝓbat ꝑ l. fi. C. de iniur. vbi ſpeciale eſt in illuſtrib⁹ perſonis,
ergo in alijs eſt ius commune. Sed ad illam reſpondebat Gul.
de Cugn. qr illud quod dicit gl. vbi imponit pena relegationis,
vel minor, intelligit de quacũqꝫ pena priuatiua. Secus ſi impo
nat, vel imponi poſſit pena afflictiua, vt ictus fuſtiũ, vel ſimilis.
¶ Item ꝓbatur per l. ij. C. eodem. ibi, cum rem pecuniariã eſſe
dicas, ⁊c. Secus ergo vbi non eſt cauſa ſeu pena pecuniaria, ſed
certe ꝙ ibi deficit, ſupplet per alias leges. Ad iiũ §. reſpõdet
Iacob. de Rauẽ. ⁊ eius ſequaces, ꝙ loquit textus in vno caſu
ſcilicet in eo qui venit ad allegãdas cauſas abſentie. ſed iſta lec.
nõ eſt vera. ꝙ apparet ex tex. qui dicit hec verba, faciẽtẽ ꝓ eo,
⁊ innocẽtiaz excuſantẽ. Loquit ergo de eo q allegat cauſas cau
ſe. ⁊ excuſat innocẽtiã, nõ allegat cauſas abſentie. Unde omnes
cõmuniter tenẽt opi. gl. noſtre. Ego cauſa diſputationis teneo
opi. Iac. de Rauẽ. quod etiã vbi imponit pena relegationis nõ
poteſt interuenire ꝓcurator. ⁊ ſic in d. l. j. an per aliũ cauſe app.
dictio vſqꝫ, ponitur incluſiue, quod ꝓbo ꝑ caſum l. fin. de iniur.
ꝯiuncta l. fi. C. de iniur. Nam in crimine iniuriarũ imponit pe
na relegationis, ⁊ tñ non põt interuenire ꝓcurator niſi in illu
ſtrib⁹ ꝑſonis, vt in d. l. fi. C. de iniur. Et ſi tu dicis, lz poſſit impo
ni pena relegationis, verum eſt tamen aliam etiam imponi, ſcili
cet fuſtigationis, ⁊ propter dubiũ non admittit ꝓcurator. dico
ꝙ hoc eſt falſum: qr illuſtribus non poteſt imponi talis pena vt
2 l. moris. §. iſte fere. ff. de penis. ⁊ nõ eſt ꝯſuetudo. ⁊ in iſtis † penis
arbitrarijs illud videt eſſe certũ ꝙ eſt vſitatuz, vt habuiſtis no
tatũ ſ. de his q no. infa. in l. quid ergo. §. pena grauior. Et ſi di
ceres, ex cauſa põt pena augeri: iſtud nõ ſufficeret, qr ſcdm hoc
nullo caſu admitteret vnquã ꝓcurator, cũ ſemper poſſit augeri
pena. ꝙ falſuz eſt. Nõ obſt. iſte §. qr eũ intelligo tertio modo ali
ter quam gl. ⁊ Iac. de Rauẽ. quod hic nõ loquat in procurato
re ſed in defenſore ſine mãdato, ⁊ loquit hic in omni genere cau
ſarum de mũdo, ſiue pecuniaria ſiue capitali, ſiue cõtineat penã
relegationis, vel aliam vbicũqꝫ abſens põt dãnari. Nã etiaz in
crimine capitali qñque abſens poteſt damnari, vt plene dixi in
3 d. §. ad crimen. Dico ergo ꝙ iſte §. h. d. † Ubicũqꝫ põt ferri ſen
tẽtia in abſentẽ, quecũqꝫ ſit cauſa, quilibet admittitur, etiã ſine
mandato ad oſtendendũ de eius innocentia. Hoc ꝙ dixi ꝙ lo
quat de eo q venit ſine mãdato, ꝙ apparet dum dicit, quibuſcũ
que defendi. q. d. nõ curo, ⁊ cum mandato, vel ſine. in fi. ibi, quam
uis verba ꝓ eo faciente, ⁊c. q. d. non curo quis ſit cum mãdato,
vel ſine, ſiue maſculus vł femina, ſeruus vel liber cõiũcta perſo
4 na vel non ꝯiuncta. Probo iſtam lectu. primo, † qr etiam nemi
ne hoc faciẽte iudex debet, ⁊ poteſt hoc ex officio ſuo, vt in auth.
qui ſemel. C. quomodo ⁊ qñ iudex. ibi, ⁊ perquiſita veritate. ⁊
l. ampliorẽ. §. pen. de appel. licet gl. ibi ſpeciale eſſe dicat in cau
ſa appellationis, quod nõ eſt verũ, ſed hoc ibi eſt ſpeciale quod
in cauſa appellationis poteſt ferri ſentẽtia lite non cõte. ⁊ ideo
iudex inquirit veritatem pro abſente. Si igitur poteſt ſuo offi
cio, multomagis quouis veniente, ⁊ de innocẽtia docẽte, ⁊ iſtud
videtur tenere Inn. ca. veniẽs. extra de accuſa. Sed dices quo
5 modo † qr dixiſti procuratorem nõ poſſe interuenire, vbi impo
nitur pena relegationis, ⁊ modo dicis quemlibet admitti? Rñ.
quẽlibet admitti ad innocentiam excuſandam, non ꝙ poſſit fa
cere aliquid per ꝙ abſenti preiudicetur, ⁊ ideo nõ admittitur
vt procurator, qui nocet ⁊ prodeſt domino ſuo, vt l. non ſolũ. ff. e.
6 ſed tãquam quilibet ad informandũ iudicẽ. Uides ergo † ꝙ vbi
imponitur pena pecuniaria, admittit procurator, ſz qr iudices
b nolunt communiter procuratores admittere[b], dicũt, volumus
ꝙ veniat principalis, qui melius nouit veritatem. per l. fi. C. eo.
⁊ ꝙ dixi in l. fi. actor. ſ. eod. Sed cõtra hoc dabat remediũ Iac.
But. ꝙ fiat inſtrumentũ procuratorium limitatũ ad ſic reſpon
dendũ, ex quo apparet procuratorẽ inſtructuz eſſe de veritate,
ſed vt puto hoc nõ ſufficeret, qr veritas colligitur ex aſpectu, vt
l. de minore. §. tormẽta. ff. de queſtio. Ad iſtud autem non poteſt
conſtitui procurator, nec poteſt cognoſci per iudicem, niſi inſpi
ciatur perſona principalis. Unde erit in arbitrio iudicis an fa
ciat comparere principalem, vel nõ. ¶ Ultimo no. gl. que dicit,
admittitur quilibet, ⁊c. ſcilicet minor ⁊ femina, De iſtius excuſa
7 tionis effectu dixi plene in d. §. ad crimen. ¶ † Quero quid rele
uet iſta excuſatio? Reſpon. poſtquam conſtat iudici de impedi
mento, proceſſus factus cõtra abſentem non cõtumacem eſt ipſo
iure null⁹. Dixi vobis in l. ij. §. ſi quis in iudicio. ſi quis cautio
nib. ⁊ no. in l. queſitum. de re iud. Reliqua dixi in d. §. ad crimẽ.
vbi vide pleniſſime multas alias queſtiões, que poſſunt hic ſub
iungi, ſed non expedit, quia ibi plene ſcripſi.

ADDITIONES.

a POM. ¶ Ad crimen. Limita vt per Fely. c. cum M. ad fin. de
conſtitu.
b ALEX. ¶ Admittere. Bal. hic tz ꝯ Bar. ⁊ etiã Pet. de Anch.
⁊ Iac. But. in l. fi. C. e. ⁊ videtur caſus pro eis in c. j. de iud. in vj.
niſi appareat ſpecifice ſecũdũ eos, ꝙ melius ſit informat⁹ prin
cipalis, vel opus ſit tortura vigore indiciorum. Cy. tamen in l.
reos. C. de accu. tenet opi. Bar. hic. Et vide Bar. in l. ij. §. defen
di. quib. ex cau. in poſ. eat. Adde an in criminalib. admittat pro
curator. Bal. conſi. cvj. li. j. quod pulchre voluit Pet. de Anch.
conſi. cclxxiij. ⁊ adde quod Io. And. in addi. ad Spe. in tit. de iu
ra. calum. §. ſequitur. in vlt. addi. refert Guid. de Suza. dicere,
quod veniens ad allegãdas cauſas abſentie, debet iurare quod
illas non allegat cauſa calumnie. ⁊ ibi vide aliam queſtio.

1 Cautio de defendendo dominum in cauſa reconuentionis an
peti poſſit a procuratore, ſi ille, contra quẽ ago non vult ſtatim
me reconuenire.
2 Procurator non tenetur dominum defendere, niſi arbitrio bo
ni viri.
3 Procurator conſtitutus ad agendũ tantum cum dictione rata
tiua, non tenetur dominum defendere, ſecus ſi eſſet ſimpliciter
conſtitutus ad agendum.
4 Procurator actoris ſatiſdat de rato, quando eſt dubiũ de man
dato.

a §. **Ait pretor.** [a] Iuriſconſultus volẽs dicere de effe
ctu mãdati ꝓcuratoris, dixit primo
de procuratore rei, ꝓ quo dñs ſatiſdedit, in l. fili⁹. §. fin. vſqꝫ hic,
licet incidenter multa dixit de procuratore actoris, nũc ꝓncipa
liter intendit dicere de mandato ꝓcuratoris actoris, ⁊ hoc, pro
ſequitur vſqꝫ ad l. Pomponius. ¶ Et primo ponit edictum, ꝙ
habet duo capita. Primum de defenſione, ſecundum de cautiõe
de rato. Primum caput exponitur vſqꝫ ad l. non ſolum. §. j. vbi
1 incipit expoſitio ſecũdi capitis. vſqꝫ ad l. Põpon⁹. ¶ † Que
ro quid ſi ille, cõtra quẽ agitur nõ vult ſtatim recõuenire, vtrũ
poſſit petere a procuratore cautionez, de defendẽdo dominũ in
cauſa recõuẽtionis? Gl. ꝙ ſic, per l. ⁊ ideo §. fi. rerum amo. niſi
in caſu l. mutus. vt in gl. Ultramon. dicũt contrarium, vt refert
Cy. in l. actionem. C. eo. qr nulla lege cauet de cautione de defen
dendo, ⁊ l. ⁊ ideo. §. fi. loquit de cautione, iudicatũ ſolui, quã pre
ſtat procurator actoris recõuentus, ſicut quilibet ꝓcurator rei.
Pro hoc, facit ꝙ no. gl. ff. eo. l. ſed ⁊ he § defendere. Preterea ſe
queret inconueniẽs. Pone ꝙ vnus de terra iſta mittit ꝓcura
torẽ in Frãciã, ſi deberet ſatiſdare in cauſa recõuentionis, for
te ille cõuentus diceret ſe velle petere magnam quantitatẽ, ⁊ ſic
nõ reperiret fideiuſſorem quod eſſet iniquum. tene gl. per legez
primam. C. de ſatiſ. vbi eſt tex. niſi cauillet. Preterea, ſi teneret
defendere qñ peteret ergo tenetur ſatiſdare de defendẽdo, vt l.
in omnibus. ſ. de iu. Nõ ob. inconueniẽs ꝙ ipſi dicũt, qr pretor

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

hic dicit, boni viri arbitratu defendat. Si ergo pretoꝛ vl' iudex
viderit equũ non eſſe, nõ coget eum ad cautionem. Et per hoc
tollitur cauillatio quoꝛundã, qui dicũt, intendo recõuenire dominũ
in cã capitali, in illa non potes eũ defendere, ergo audiri
2 non debes, † qꝛ procuratoꝛ non tenetur eum defendere, niſi arbitratu
boni viri, qui non arbitraret eũ defendi, niſi in caſu, in
3 quo lex permittit, arg. l. vir bonus. j. iudi. ſol. Et ꝑ iſtũ tex. põt
dici ꝙ † ſi qs haberet mandatũ ad agendũ tm̃, appoſita iſta dictione
b taxatiua[b] ꝙ talis ꝓcuratoꝛ nõ deberet audiri. Nã de in
re tenet ẽt eum defendere, vt hic, ꝙ nõ põt quaſi pꝛohibitus a
dño, ergo nõ audiatur, vt l. mutus. §. pena. j. e. Sꝫ ſi eſſet factus
pꝛocuratoꝛ ad agendũ, nec eſſet appoſita dictio taxatiua tm̃, ꝓcedit
mandatum: nam tacite videtur mandatum de defendendo
a lege ſic ſubintellectũ, vt hic, ⁊ j. e. l. ad rẽ. ⁊ l. ad legatũ. qđ no.
per gl. in l. ſi defunctus. §. fi. in gl. j. ſ. e. Sꝫ qđ ſi fieret ꝓcuratoꝛ
ad defendendũ tm̃. Vide extra eo. c. cõſtitutus. vbi tex. ⁊ glo. ⁊
4 plenius p Inn. ibidẽ. ¶ † Ad fm̃ dꝛ hic ꝙ pꝛocuratoꝛ actoꝛis
cauet de rato, vtrũ hoc ſit verũ ſimpl'r, dt glo. ꝙ non, ſꝫ ita demũ,
ſi eſt dubiũ de mandato, vt l. j C. eo. Quod eſt verũ, qꝛ qñ đ
mandato ꝯſtat, bonus vir nõ arbitraret cũ ſatiſdare deberet, ⁊
iſta cautio dꝫ p̃ſtari arbitratu boni viri, vt l. nõ ſolum. §. fi. j. eo.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Ait pretoꝛ. Adde Bar. in l. inuitus. C. e. ⁊ Bal. in d.
l. ſed ⁊ he. §. fi. ⁊ Spe. in tit. de pꝛocu. §. j. ver. item excipit. Facit
tex. in l. j. in ver. quaſi pꝛocuratoꝛ. C. de ſatiſdan.
b P. PAV. P. ¶ Taxatiua. Vide Alexan. in l. j. in pñ. j. ſi quis ius
dicenti nõ obtemp. Sed vide latius in l. actionẽ. C. de pꝛocu.

1 ☞ Pꝛocuratoꝛ in rem ſuã ex neceſſitate dr, cui ſunt adiudicata
bona iudicio famil. erciſc. vel nomina debitoꝛum adiudicata,
⁊ ex perſona ſua vtitur exceptionibus, ⁊ replicationibus.

§. Equum. Hic incipit Iuriſcõſultus exponere verba
edicti, ⁊ pꝛimo exponit ibi, cuius noĩe
qs, ⁊c. ⁊ bꝛeuiter hoc intendit. Simplex pꝛocuratoꝛ itẽ pꝛocuratoꝛ
in rẽ ſuam nõ factus ex neceſſitate, nec ex cã oneroſa, nec
fraudulẽta tenet defendere in cã recõuentionis. h. d. ¶ Pꝛimo
quero qñ dicat pꝛocuratoꝛ in rẽ ſuã factus ex neceſſitate? Gl.
1 ponit exemplum ⁊ ſatis bene, tu rñ. † pone clarius in eo, cui iudicio
fam. erciſ. bona ſunt adiudicata, ⁊ ẽt nomina debitoꝛũ, vt
j. fam. erciſ. l. plane. vel in eo, cui per iudicem exequentẽ nomina
ſunt data in ſolutũ, cum aliud non reperiat, vt C. qñ fiſcus
vel pꝛiuatus. l. j. ⁊ l. a diuo Pio. §. in venditione. ⁊ §. itẽ quid dicemus.
j. de re iudi. ¶ Et no. ꝙ iſte pꝛocuratoꝛ in rẽ ſuã ex neceſſitate
põt vti exceptionib. ⁊ replicationib. ex pſona ſua. l. idẽ
que. §. generaliter. j. man. ⁊ l. pꝛocuratoꝛ ad exhib. §. j. j. rem ra.
hab. ⁊ l. ſed ⁊ ſi. §. item ſi rem. de peti. here.

LEX XXXIIII.

1 ☞ Pꝛocuratoꝛ in rem ſuam, licet agat nomine pꝛocuratoꝛio,
tamen concludendo dꝫ dicere, Peto te condemnari mihi dicto
nomine ad dandum, ⁊ ſoluendũ mihi, ⁊ pꝛo mea vtilitate, ⁊ hoc
quando intentat directas, ſecus ſi vtiles.
2 Pꝛocuratoꝛ in rem ſuam intentans vtiles, an teneat defendere
cedentem in cauſa reconuentionis.
3 Pꝛocuratoꝛi in rem ſuam in caſibus, in quibus non tenet dñm
defendere, poteſt obijci exceptio compenſationis.

a **SI quis in rem.**[a] Vides qđ pꝛocuratoꝛ
1 in rẽ ſuã agit † ꝓcuratoꝛio nomine, ⁊ idem in l. plane. fam. erciſc. qđ eſt
verum in narratione, ſed in effectu concluſionis concludit
ſibi, vt puta, Peto te condẽnari mihi dicto noĩe ad dandum,
⁊ ſoluendum mihi, ⁊ pꝛo mea vtilitate, vt hic ⁊ l. q ſtipendia.
C. de pꝛocu. Facit ſ. eo. l. ſi pꝛocuratoꝛ. Et hoc eſt verũ qñ
intẽtat directas actiones. Sed ſi intẽtaret vtiles, ageret noĩe
2 ſuo, vt glo. dicit, ⁊ bene. ¶ † Sed tunc quero qñ intẽtat vtiles,
an teneat defendere cedentem in cã reconuentionis? Glo. videtur
dicere quod non, qꝛ tũc non agit alieno nomine, ⁊ ſic ceſſant
verba edicti. Contra hoc facit l. non ſolum. §. ſed interdũ. j. eo.
Gl. nõ rñdet. Dic qđ licet ibi videatur agere ſuo nomine, agit
tamen ad alienum commodum, hic vero agit ſuo nomine, ⁊ ad
ſuum commodum intentando vtiles. ¶ Querit gloſſ. qñ fiat
fraus, de qua hic loquitur? Reſpondet, ⁊ bene, qđ vterqꝫ fraudem
participauit. Alias enim dolus vnius nõ pꝛeiudicaret alteri,
3 vt l. eleganter. §. ſi dolo. j. de dolo. ¶ † Vltimo querit glo.
in caſibus, in quibus pꝛocuratoꝛ in rem ſuam non tenet defendere
b an poſſit ſibi obijci exceptio cõpenſationis[b] ex perſona cedentis?
⁊ non rñdet. Vide gl. in fi. dicit Dy. determinando qđ
poſſit opponi exceptio compenſationis quia eſt in rem, vt extra
de reg. iur. c. ſi quis in ius. lib. vj. in vlti. queſt. Mart. Sil.
contra, tamen doct. ſequuntur Dyn. de compenſationib. l. eius.
Dic vt ibi.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si quis in rẽ. Et adde qđ appellatione pꝛocuratoris
pꝛopꝛie nõ venit ꝓcuratoꝛ in rẽ ſuã, ſm glo. in l. j. in pꝛin. ſ.
eo. Idem in coniuncta perſona, ſm gl. in l. ſed ⁊ he. in pñ. j. eod.
no. Bar. in l. iij. §. j. j. iu. ſol. per illum tex. ⁊ pꝛo p̃mo dicto, optime
facit tex. in l. que omnia. ver. plane. ſ. e. vbi pꝛocuratoꝛ quis
factus nõ pꝛeſumit in rem ſuam, niſi pꝛobetur. Et dixit Bal. in
l. j. ſ. eo. per glo. ibi qđ ẽt ſi ceſſionarius cedat alteri, dꝛ ꝓcuratoꝛ
in rẽ ſuã, ſcđs ceſſionarius. l. ex aſſe. j. ad Trebel. Adde qđ
no. Mod. in l. qui ſuſpectum. de appel. ⁊ Bal. in d. l. q ſtipendia.
expꝛeſſe dt Bal. in l. j. in q. v. C. de actio. ⁊ obli. qđ ſi ſtatutũ faciat
mentionem de ꝓcuratoꝛe, non intelligitur de pꝛocuratoꝛe
in rem ſuam, qđ no. alle. no. in l. j. ſ. eo. in pꝛincip. Adde pulchꝛe
Ang. conſi. ccxiij. vbi concoꝛ. opi. Mar. ⁊ Dy.
b P. PAV. P. ¶ Exceptio cõpenſationis. Et ꝙ ceſſionario obijci
poſſit exceptio ꝯpenſationis, ⁊ ẽt de alijs compenſationibus.
Vide Are. ꝯſil. xcv. vide ad Bar. in l. apud Celſũ. §. ſi cũ legitima.
de exce. vide oĩno Ang. ꝯſi. cclix. in j. dub. in c. quedã
Ant. vbi ſingulariter diſtinguit, ꝙ ſi cepit ceſſionarius agere
anteꝙ̃ ſit oppoſita, tunc põt opponi: ſecus ſi ante, ſicut dꝛ đ ſol.
l. iiij. C. de noua. vbi ẽt habes de hoc ⁊ de exceptione ꝯpenſationis,
ꝙ poſſit opponi ceſſionario, ⁊ qđ ex hoc poſſit ceſſionarius
agere contra cedentem, tanꝙ̃ ex facto ſuo ſit impeditus agere,
vide Bal. in l. qui duos. in pꝛin. de leg. ij.

LEX XXXV.

1 ☞ Coniuncta pſona pꝛo minoꝛe xxv. an. admittit ad agendum.

a **SEd ⁊ he.**[a] Qui agit pꝛo alio, vt cõiuncta perſona,
tenet in cã reconuentionis defendere.
h. d. No. hic perſonas coniunctas que poſſunt
b agere ſine mãdato.[b] Quero vtrũ ſint alie perſone?
gl. dt ꝙ ſic, qꝛ ſunt omnes q̃ enumerant in l. j. §. fi. cũ l. ſeq. ſ.
c de poſtu. ⁊ bene ¶ Quero vſqꝫ[c] ad quẽ gradum † dicant ꝯiuncte
1 perſone.[d] Gul. tãgit hic. Inn. in c. nonnulli. circa fi. de reſcr.
d videt dicere ꝙ ſint ꝯiuncte omnes vſqꝫ ad illũ gradum, in quo
ad ſucceſſionẽ vocarent, ego tetigi j. de accu. l. j. ¶ Quero qđ de
coniunctis, non tñ legitimis, vt de naturalib⁹ ⁊ ſpurijs? Inno.
2 tractat in d. c. nonnulli ⁊ ego in l. j. de accuſa. ¶ † Quero vtrũ
pꝛo minoꝛe xxv. ann. admittat ad agendum coniuncta perſona?
Glo. videtur velle ꝙ ſic, in l. tutoꝛes. in pꝛin. j. de admi. tuto. ⁊ l.
ſi actoꝛ. C. de app. ſi bene inſpiciatur. Cyn. tangit in l. exigẽdi. C.
hoc titu.

ADDITIONES.

a POM. ¶ Sed ⁊ he. No. intelligentiã, qñ ſunt coniuncti rõne
ſanguinis, ſecus ſi alio modo, gl. ⁊ ibi Pan. ⁊ in c. cũ M. Ferra.
de conſtit. ⁊ ibi Mod. Item limita, niſi coniuncta perſona vult
agere contra aliã eque ꝯiunctã. Ita Salx. ⁊ Mod. in l. exigendi.
C. eo. titu. ¶ P. PAV. P. Circa iſtã materiam adde, ꝙ aliqua
cõiuncta pſona faceret aliquid vt ꝓcuratoꝛ, ⁊ re vera nõ eẽt ꝓcuratoꝛ
non ſuſtineret tanꝙ̃ factũ per ꝯiunctam perſonã. vide
omnino Fel. in c. nõnulli. §. ſunt ⁊ alij in ij. limi. pꝛime partis
extra de reſcr. vbi late de hoc, ⁊ alijs in materia. Ro. ꝯſi. cccxlvj.
⁊ in ſimili conſi. ccccxcvj. ⁊ habes in Bertachi. in ver. iudex. ⁊ circa
hãc materiã vide Ro. ſin. ccxxvij. incip. ⁊ illã l. patri. vbi ponit
vnũ caſum, in quo põt cõiunctus recipere ſolutionẽ. Itẽ in
ſpiritualibus ꝙ cõiunct⁹ ꝓ coniuncto admittat vide Ro. ſing.
dcxlj. inci. tu audiuiſti. Itẽ an iſta materia hẽat locũ in cõiunctione
ſpirituali? vide Fel. in c. cũ M. de conſt. Itẽ an admittatur
alie perſone, vltra hic enumeratas, vide Pan. in c. nõnulli.
ad fi. extra de reſcr. Itẽ no. ꝙ ſpurij nõ admittant. qꝛ ꝓpinquorum
nomine non gaudent. vide Ang. conſi. ccvij. inci. ſuper puncto
predicto. Item no. ꝙ ad hoc vt coniunctus pꝛo coniuncto
admittat, requirit ꝙ ſit coniunctus ex linea aſcendentiũ, vl' deſcendentium,
nec ſufficit trãſuerſalis Ang. conſi. cx. incip. viſis
ꝓceſſib. ꝓncipij cauſe. Item vide in contrariũ Alex. conſi. iiij. in
ij. vol. Itẽ no. ꝙ coniunctus nunꝙ̃ admittit pꝛo coniuncto, vbi
coniunctus reliquit pꝛocuratoꝛem. vide Ang. cõſil. cccxxij. ⁊
vbi requiritur ſpeciale mandatum, an admittatur, vide Dec.
in c. cum M. Ferra. extra de conſti. Item quando ſunt plures
coniuncti, qui potius admittantur, vide Alexã. conſil. iiij. in ij.
vol. vbi ponit etiam de nõnullis alijs, not. tamen quod vbi coniunctus
admittitur, non pꝛeiudicat tamen cõiuncto, niſi ipſe ratificet.
l. iij. §. ſed ſi foꝛte. j. iud. ſol. Item an ⁊ quando coniunctus
pꝛo cõiuncto poſſit cõſtituere pꝛocuratoꝛẽ, vide Ro. cõſi.
ccxlj. vide Dec. in c. intelleximus. alia adducentem. nũquid aũt
cõiũcta pſona poſſit ꝓteſtari, vide Fel. in c. cũ M. Ferra. extra
de cõſti. Nũquid aũt, ⁊ ſine mãdato poſſit agi pꝛo dãnis datis
homini, vide Fel. in c. auditis. extra de p̃ſcr. vide ẽt de materia
iſta Mod. late in l. exigẽdi. C. de pꝛocu. Bertach. in ver. cõiuncta
perſona. Item ad illud qđ dictum eſt ſ. qđ ſi coniunct⁹ faciat
actum

actum vt procurator,non vʒ tanq̄ coniunctus,limita niſi diceret,⁊ omni meliori modo quo pōt,⁊ extra vide oīno Felyn.in c.ex officij.in iiij.concl.ver.iiij.limita.extra de preſcri.in ſimili deciſione. Itē adde,qđ coniunctus pro coniuncto poteſt iurare de calumnia lʒ alias requirat̃ ſpeciale mandatum.vide Bar.in l.q bona.§.ſi alieno.ff.de dam.infec.in l.ij.C.de iura.cal. Itē an coniunctus magna amicitia,admittatur pro amico ſicut ꝯiunctus, vide Iaſ.in l.exigendi.C.de procur. Feli.in c.corā.de offi.dele. vide oīno Ro.ſin.cclxxxiij.inci.An in l.exigendi. Vide Alexā. in l.ſepe.ff.de re iudi.⁊ omnino Alex.in l.j.§.lex Fal.ff.ad l.Fal. ⁊ hic in apoſtilla.⁊ vide decē ⁊ ſeptē limitationes ad regulā ꝑ Iaſ.in d.l.exigendi.⁊ quatuor extenſiones,⁊ de regula ⁊ ſeptima fallen.vide Feli.in c.corā.de offi.dele.

b ALEX.¶ Sine mandato. Et aduerte,q̃ poſtea requiritur ratihabitio.vt l.iij.§.j.⁊ ibi Bar.ff.iu.ſol.

c POMA.¶ Quero vſqʒ. Vide late Fel.in c.nonnulli. Et plurib.ꝯcurrentibꝰ qs preferatur,vide Alex.conſil.xxvj.in vlti.dub.vo.j.Et ad iſtam l.vide Fed.ꝯſi.cclxxxvij.in fi.in c.cū M.Ferra.de conſt.c.in preſentia,de proba.Alex.l.j.§.lex fal.ff.ad l.Fal.Abb.c.coram,de offi.deleg.

d ALEX.¶ Coniuncte perſone. Que dicat̃ ꝯiuncta ꝑſona,quid aūt de amico,vtrū agat ſine mādato vide que dixi poſt Bar.in l.nō ſolū.§.galieno.ff.eo. Itē adde qđ eo caſu cōiuncta perſona vellet agere pro minore,q habeat tutores vel curatores,vt in caſu quē hic no.Bar.q̃ tūc nunq̄ agere poſſet ꝑſona,q̃ mādatum expreſſum facit ſilere tacitū,argu.l.ſi.C.de pac.cōuen.iuncta l.iij.ver.ſed ſi forte iu.ſol. Itē illi q veniunt iure ſpāli,nunquā admittunt̃,donec venientes iure cōi nō ſint in mora ꝯſtituti.Tex.eſt no.in l.ſepulchri violati.ff.de ſep.vio. Adde ēt tex.⁊ qđ ibi no.in l.ſenatus.⁊ ibi hoc ſingulariſſime dixit Bal.ff.q accu.nō poſ.bene facit gl.in l.patri ꝓ filio,in pn.in vbo interdicit ff.de mi. Quod tene mēti. Idem videtur dicendū,ſi coniunctus dimiſiſſet procuratorem in ciuitate. Ad qđ vide tex.in l.ſʒ ſi vnius.§.fi.de iniur.no.l.iij.§.j.ſol.mat.⁊ tex.in l.filiuſfa.§.j.ff.eo.⁊ melior in l.ſi cū dotē.§.ſi ſolu.ff.ſol.ma.ꝑ Inn.in c.ex pte decani,de reſcr. Vide Spe.de cōiuncta perſona.§.j.⁊ qđ no.in l.cū pretor.in prin.ff.de iudic. ratio eſt,q̃ qñ conſtituit procuratorem,videtur omnem alium prohibere gerere.l.maritus.de procu.ſed coniunctus contra mandatum non admittitur.l.Pomponius.§.fi.ff.eo.igitur ⁊c.no.Ang.in d.l.cum pretor.⁊ aliquid hic.⁊ hoc eſt verum niſi equitas aliud dictaret,puta q̃ procurator nollet agere,⁊ immineret periculū. Ar.l.ſi longius.§.j.⁊ ibi hoc volunt doc.ff.de iu.⁊ aliquid qñ agit coniuncta perſona vide in d.l.exigendi.⁊ Guid.de Suza.in l.inuitus.eo.ti.⁊ alia vide per Cyn.in d.l.exigendi.⁊ ꝑ Spe.ti.de coniuncta ꝑſona.

a **§. Expatronus.** ^a Quando in cā ſtatus agitur ciuiliter,admittitur procurator,ſed qñ agitur criminaliter,non admittit̃ procurator.h.d.

ADDITIO.

a ALEX.¶ Patronus. Vide Io.de Imo.in l.pe.§.ad crimē.in iij.fal.ff.de publi.iudi.

1 ☞ Procurator in eadē terra licet tribunal ſit diuerſum,cogitur dominum defendere.
2 Aduocatus non tenetur patrocinari ſi cauſa mutatur in alia prouincia.
3 Reconuentio non fit in cauſis ſummarijs.

§. Nonſolum. Siue agatur ꝑ actionē,ſiue ꝑ officiū iudicis,ſiue ordinarie,ſiue ſummarie,dʒ in cā reconuentionis defendi dñs in ꝯpetenti tribunali.h.d.⁊ hic incipit exponere verbū,actionis.¶ No.qđ vbū, 1 actionis,poſitū in edicto late accipit̃. No.qđ † cogitur defendere in eadē prouincia,nec curo vtrū ſit vnū ⁊ idem tribunal vel nō,ſi ſit tñ in eadē prouincia ſeu in eadē terra,vt hic aperte innuit tex.lʒ gl.videat̃ innuere aliter,⁊ hoc eſt verū ex virtute huius l.nā per auth.⁊ cōſequenter.C.de ſen.⁊ inter loc.cogit̃ qs litigare corā eo.iudice,⁊ ad idē.ff.de iuriſd.om.iu.l.ſi idē cū eo.§.j.ſʒ hic aliter aſſumitur cā reuocatiōis q̄ ibi,vt ſtatim dicā. 2 ¶ † Vltimo no.^a hic gl.arg.ꝓ aduocato^b vt nō teneat̃ p̄ſtare pa a trociniū,ſi cā mutat̃ in aliā prouinciā.qđ dic vt in gl. † Vltimo b extra gl.hic videt̃ caſus q̄ in cauſis ſummarijs ſit locus recon 3 uentioni:nā ſtipulatio legatorū ⁊ dāni infec.ſunt cauſe ſummarie,vt in l.ſi is a quo in pn.ff.vt in poſ.leg.⁊ l.j.de dā.infe. Pro hoc l.j.in fi.de vari.⁊ extraor.cog. Inn.ʒ,extra de mu.pe.c.j.qđ tenēt doc.in d.aut.⁊ ꝯſequenter.⁊ ibi dixi vobis.C.de ſen. Non ob.§.iſte,q̃ fateor qđ tenet̃ defendere nō tñ agitabunt̃ iſte due cauſe ſm formā cōuentionis,⁊ reconuentionis,vt eadē forma ſeruet̃,hoc eſt,q̄ inſimul terminet̃,q̃ forte vna eſt ſummaria, alia requirit plenā recognitionē,⁊ iō ſi aliqs ageret,vt ꝓcurator corā ptāte,⁊ qs vellet recōuenire dñm in cā ſpirituali coraʒ Epiſcopo,teneretur defendere,q̃ eſt cōpetens tribunal in eadem prouincia,vt hic,non tamen agitabuntur iſte cauſe ꝑ modum preditum,ſed ſeparatum,ſicut cauſe ſimplicis cōuentionis,vt dictum eſt.

ADDITIONES.

a AND.BARB.¶ Vltimo no. Adde gl.fi.in l.ſʒ ſi reſtituat̃.ff.de iud. Et vide Bal.in c.j.de contro.feu.apud pares,⁊c.

b ALEX.¶ Pro aduocato. Vt in glo.⁊ in l.ſancimus.la j.de aduo.diuer.iudi.

§. Defendere. Hic incipit exponere verbū,defendat. No.iſtuʒ tex. Querit gl.de qua cautione dicat hic,⁊ reſpondet de cautione iudi.ſol.q̃ qñ actu defendit,non dʒ dare cautionem de defendendo,vt ſ.e.l.ſeruuʒ quoqʒ.§.ait pretor.⁊ not.ff.proxi.

1 ☞ Antecedenti deſtructo deſtruitur conſequens.
2 Procurator qui tenetur ſatiſdare de defendēdo,an dicere poſſit,ſtatim volo defendere ⁊ non ſatiſdare.
3 Procurator,quando cogatur preciſe dñm defendere.
Preciſe in iudicijs quis tenetur ad factum.
4 Dominus inuentus extra domum cogitur preciſe venire ad iudicium.
5 Dictio,preter,ponitur diuerſis modis.

a **§. Preter.** ^a Procurator cogit̃ preciſe litē ꝯteſtari,ni * ſi cā cognita recuſauerit.* h.d. No.quē cō 1 pelli preciſe defendere. † No.ex fi.multū q̄ deſtructo antecedēti deſtruit̃ cōſequens:nā ex eo q̄ quis habeat mandatū ad agēdum tenetur defendere,deſtructo hoc,q̄ non teneatur agere ex aliqua iuſta cā,vel q̃ remotus ſit,vel aliter q̄ eſt antecedēs,nō 2 tenebitur defendere,q̄ eſt conſequens,vt hic in fi. ¶ † Quero vtrū procurator q tenet̃ ſatiſdare de defendendo poſſit dicere, ſtatim volo defendere,⁊ nolo ſatiſdare,nūquid audiet̃? Gl.diſtinguit optime,aut ille q đt ſe velle reconuenire,hʒ vel habere pōt iura in promptu,aut nō,⁊ tene mēti gl.iſtā,vide eā,⁊ dic 3 vt in ea. ¶ † Scđo quero vtrū hoc ſit verū indiſtincte q̄ procu b rator cogat̃ preciſe defendere. Gl.hic clare,⁊ bñ diſtinguit,^b ⁊ melius q̄ alibi. ¶ No.qualiter in iudicijs q teneat preciſe ad factum. In ꝯtractib.aūt dic vt dixi in l.ſtipulationes non diuidunt̃.ff.de ver.obli. Itē ex rōne q̄ gl.ponit in procuratore actoris,dico q̄ ſi cauiſſet de defendendo,anteq̄ libellum daret contra reū,non cogeretur preciſe defendere,q̃ ceſſaret rō,⁊ haberet locum ratio.l.non cogendum.§.Sabinus.ff.e. Cōtra iſtā l.op.nā nō teneret̃ procurator in plus q̄ dñs,vt §.proxi.§.ſed dñs non cogitur preciſe ſe defendere,vt l.ſatiſqʒ.ſ.de in ius vo 4 can ergo nec procurator.ſol. † ſi dñs reperiretur extra domuʒ poſſet cogi preciſe venire ad iudicē,vt l.conſentaneum.C.quō ⁊ qñ iud.⁊ no.in l.pleriqʒ.⁊ l.ſatiſqʒ,de in ius voc.⁊ idem in ꝓcu 5 ratore. Vltimo no.q̄ † hec dictio,preter,ponitur diuerſis modis ſm diuerſos modos legendi,dixi in l.ſi eum.§.qui iniuriarum.ſi quis cautionib.⁊c.

ADDITIONES.

a ALEX.¶ Preter. Dñ hic đr q̄ procurator actoris,dʒ defendere dñm in cā recōuentionis,fallit niſi reconueniret̃,qñ p̄ma cā eſſet perempta,vt l.inuitus.ver.ſed nec.C.eo.tit.ſm vnā lec. q̄ ponit ibi Cy.⁊ Bar.⁊ eſt ſingularis ſm Paul.de Caſtr.ibi. ¶ POMA. Vide Alex.l.qui in aliena.§.fi.ff.de acqui.here.

* CLAV.¶ Recuſauerit. Iſtum tex.intellige,⁊ legitima,vt per Alex.poſt Bar.⁊ Pau.de ca.in l.inuitus.C.hoc ti.⁊ ponit hic Alex.ꝓ quo dicto facit qđ not.gl.⁊ Doct.in auth.⁊ ꝯſequēter.C.de ſen.⁊ interlocu.om.iudi.⁊ in c.j.extra de mut.petit.

b ALEX.¶ Diſtinguit. Per Cy.plene.l.inuitus.in vj.q.C.eod.

§. Defendere. In caſibus,in qbus dñs non cogit̃ p̄ciſe defendere ſe,nec ꝓcurator cogitur.h.d. ¶ Opp.iſte miſſiones fiūt ideo,q̃ quis nō ſe defendit,vt l.ij.ſ fi.ſi ex noxa.cau.aga.ergo nō videt̃ defendere. Sol. Intellige hoc eo caſu quo ipſe dñs non poterat cogi venire p̄ciſe ad iudiciū,vt in exēplis hic poſitis. Probat̃ in l.ſi noxale.⁊ l.non ſolū.la ij.ff.de noxa. Si dñs non tenebatur, ergo nec ꝓcurator,vt ſ.ea.l.§.defendere.j. ¶ Sed op.in eo qđ đt de ope.no.nun.vbi dñs tenet̃ non ſolū ad patientiam,ſed ēt ad impenſam,vt l.competit.§.in ſumma.ff.q̄ vi aut clā. Sol.intellige hoc in eo caſu quo tenet̃ ad patientiā tm̄,alias nō procederet.vt gl.dicit. ¶ Oppo.ad fi.q̄ in cauſa nūtiationis operis non dʒ cauere de rato,vt l.de pupillo.§.fi.cū l.ſeq.de ope.no.nun. Glo.ſoluit,⁊ bene. Tu dic clarius q̄ hic loquit̃ in ꝓcuratore eius cui facta eſt nuntiatio,qui defendit patiēdo ire in poſſeſſione,vñ cauet de rato,ne forte dñs poſſeſſionē auocet,vt ff.eo.l.Pōponius.§.ſi ſtipuletur.cū ſe.iuncta gl. Ibi loquit̃ in ꝓcuratore nūtiantis q ꝯuenit interdicto,ne vis fiat edificanti qui non tenet̃

cauere de rato,ſꝫ iudicato ſoluẽdo,qꝛ eſt ſimplex rei ꝓcurator
in illa cã,alia plene dixi circa hãc materiam,dic vt ibi dixi.

1 ☞ Procurator ſimpliciter conſtitutus,non videt̃ conſtitutus
ad futuras actiones.
2 Procurator qui tenetur defendere,intelligitur ſiue per ſe,ſi-
ue per alios.
3 Defenſio vnius actionis qñ diuidi poſſit. Arbitrarium eſt iu-
dici qñ admittat plures defenſores ⁊ quando vnum.

LEX XXXVII.

Omnium autem. Hic proſequit̃ expo
ſitionẽ verbi defen-
dat,videlicet in qui.actionibus teneatur defendere,
⁊ breuiter.h.d. Procurator dꝫ defendere in omnibꝰ
actionibus,⁊ vna actio non dꝫ diuidi in plures defenſores, ſe-
a cus ſi plures moueant̃ actiones.h.d. ¶ Quero vtrũ[a] teneatur
defendere nomine futurarũ actionũ? gl.dt ꝙ non. Vide eam ⁊
1 no. Hic videt̃ gl.dicere† ꝙ procurator ſimpl'r conſtitutus, non
videatur conſtitutus ad futuras actiones. Idẽ tenet in l. dam
ni.§.ſi is.ĩ.de dam.infec. Spe.videtur dicere cõtra in Spe.eo.
tit.§.j.⁊ in §.ratione aũt forme. Ego in d.§.ſi is.teneo gl.per l.
qui habent.§.ſi.cum l.ſeq.ĩ.de tut. Pro hoc ſ.e.l.ſi procurator.
vbi lite finita deſinit eſſe procurator,adeo ꝙ nõ põt agere iudi
cati. ¶ Querit glo.nunqd in ꝑpetuũ teneat̃ defendere? dic vt
in ea. Querit glo.per quantum tempus finietur iudiciũ? Rñ.
tex.eſt in l.ꝓperandũ.§.ſin autem.in prin.C.de iudi. ¶ Ultimo
2 no.ex ſi.huius legis,† ꝙ procurator qui tenetur defendere, in-
telligit̃ ſiue per ſe,ſiue ꝑ alios,qꝛ ad quamlibet actionẽ poteſt
b dare vnũ defenſorem. ¶ Item no.[b] ꝙ† defenſio vnius actionis
3 diuidi non poteſt. Quod intellige ſm ea que not.in l.ſi qs cum
procuratorio.§.vnius.ſ.e. Ex quib.diſtinguit,aut ab initio cõ
uenit̃,vnus,aut plures. Si vnus aut plurib.actionib.aut vna,
vt hic. Si plures,aut illa actio habuit ab initio originẽ in pſo
na vnius,aut in perſona diuerſorũ vt habuiſtis in d.§.vnius.
¶ Ultimo aduertas ꝙ Iuriſconſultus a §.non ſolũ.vſqꝫ hic,
expoſuit §.defendere.⁊ illa verba,boni viri arbitratu,ſ.qꝛ bo-
nus vir arbitrabit̃ in cõpetenti tribunali,⁊ eodẽ modo quo te-
nebat̃ dñs defendere,⁊ ꝑ plures defenſores qñ ſunt plures a-
ctiones non qñ vna,⁊ hoc totum eſt arbitratu boni viri.

ADDITIONES.

a AND.BARB. ¶ Quero vtrũ. Vide Bar.in l.qui hꝫ ad ſi.ĩ. de
tu.vbi dixit vnũ notabile dictũ. Vide Car.in cle.j.e.ti.vide eũ
in c.ſi.de reſcrip.⁊ que ibi dixi.
b AND.BAR. ¶ Itẽ no. Et eſt arg.ſm Bal.ſi qs in vna actiõe
tenet̃ dare fideiuſſores ꝓ mille,⁊ nõ inueniat q fideiubeat ꝓ mil
le,ꝙ nõ põt dare plures,pro millibus mille,tñ ꝯdicit arg.l.tu
tores.§.curator.ĩ.de admi.tut.facit in rõne ſui auth.general'r.
C.de epiſ.⁊ cle.⁊ qđ no.l.mulier.C.đ iure dotiũ. Nec ob.hoc,qđ
loquitur in iudicio,ſecus in ſolutione,vt in contrario.

LEX XXXIX.

1 ☞ Procurator poteſt reſpondere interrogationibus ante li-
tem conteſtatam,ſi actor vult.
2 Procurator quando poſſit petere dilationẽ,vt certificet̃ a do-
mino quid reſpondeat.
3 Procurator in rem ſuam,ſiue directa,ſiue vtili,iurat de calũ-
nia.
Procurator in rem ſuam qñ poſſit poſitionibus reſpondere.
4 Procurator ⁊ defenſor actore volente admittitur ad iuran-
dum,⁊ reſpondendum.
5 Procurator ſimplex,qꝛ iurat de calumnia,ſi vult poterit po-
ſitionibus reſpondere.
6 Defendens ex neceſſitate legis,põt de calumnia iurare,⁊ ad-
mittitur ad reſpondendum poſitionibus.
7 Defendendi cã alium qui venit in iudicium ſine mandato,an vi
deatur alterius obligationem nouare,⁊ ipſum liberare.
8 Procuratoris ex reſponſione qñ dñs,⁊ quando ipſe procura-
tor tenebitur.
9 Procuratoris ex mala confeſſione vbicunqꝫ preiudicatur dño
procurator tenetur domino actione mandati.

Non ſolum. Procurator qui dꝫ defende-
re,dꝫ etiã rñdere eo caſuꝰ quo
dñs teneret̃,⁊ eius rñſio ⁊ taciturnitas ei preiudi-
cat.h.d. Hic dr ꝙ procurator dꝫ reſpondere vbi te-
neretur rñdere dñs. Cõtra,reſpõſiones fiunt ſub virtute iura
mẽti de calũnia,vt in aut.de his qui ingre.ad ap.§.ſi. Sꝫ prin-
cipalis iurat de calũnia, vt C.de iura.cal.aut.ꝑncipales.⁊ l.ij.
§.ſin aũt abſuerit. illo ti.ergo ꝑncipales dꝫ rñdere,nõ procura
tor. Huius timore eſt facta tota prima glo.que ponit ſuã diſtin
ctionem,⁊ enucleat intellectũ legis. Primo poſſumus dicere ꝙ
hec lex loquat̃ in interrogationibꝰ que fiunt ante lit.cõte. Sed
iuramẽtũ de calũnia preſtat̃ in ipſa litis ꝯteſtatione. Iſta lect.
reſtringit multũ iſtã l. Itẽ licet ante lit.ꝯte.nõ preſtet̃ iuramẽ
tũ calũnie vniuerſale, tñ preſtat̃ iurm̃ calumnie ſub quolibet
actu,vt C.de iur.calum.l.j.vnde eſſet eadẽ rõ. Cum igit̃ lect. in
1 ſe vera eſt,qꝛ lex iſta loqt̃ añ lit.conte.⁊ poſt,ergo,⁊c. ¶† Que
ro ꝑmo vtrũ procurator ante lit.conte.teneat̃ rñdere interro-
gationibus? Rñd.non,ſi actor nõ vult ꝙ reſpõdeat, ſed vult ꝙ
ꝯpareat principalis,vel ꝙ ad eũ mittant̃ interrogationes, qꝛ
ſcit melius veritatẽ,⁊ iſto caſu actor audiret̃,vt l.ſi.C.e.tit.⁊ ſ.
eo.l.ſi actor.⁊ C.de reb.credi.⁊ iur.l.gñaliter.§.his de pũtibꝰ.
Sed ſi vult qđ rñdeat procurator,tũc videt̃ poſſe procurato
2 cogi,vt hic. ¶† Sed an procurator poſſit petere dilationẽ v
certificet̃ a dño,quid rñdeat? Diſtingue,aut fuit citatus ab i
tio procurator,⁊ põt impetrare dilationẽ,vt C.vbi de crim.ag
opor.aut.qua in prouincia.⁊ qđ ibi no.⁊ extra de procurato.c.
dilectus. Aut fuit citatus dñs,⁊ tũc aut gñaliter,⁊ nõ expreſſo
ad qd, ⁊ idẽ eadem rõne,qꝛ nõ potuit inſtruere procuratorem.
Aut fuit citatus ſpecialiter,⁊ tũc debuit mittere procuratorẽ
inſtructũ qd reſpõdeat,⁊ ideo non debuit ſibi dari dilato
ſi nõ vult reſpondere,puniet̃ dñs,vt cõtumax. Ita no.ꝑ In
b in c.dilectus.⁊ cap.ſeq.extra de procur. ¶ Secundo mõ[b] p
ſubintelligi iſta lex in interrogationibus que fiunt poſt lit.c
teſt.ſed obſtat dicta obiectio de eo qđ dixi in iuramen.calum
3 Ad qđ rñdet glo.† ꝙ hoc põt intelligi in procuratore in rẽ ſu
qui cogitur defendere,⁊ iurat in calũnia ipſe,ſiue vtili,ſiue di
recta agat,lꝫ Pla.contra. Idẽ no.in l.ij.§.ſin autẽ abſuerit.C.
iur.cal. Ideo ipſe dꝫ reſpondere poſitionibus. Hoc dictum ve
rũ eſt in ſe qñ procurator in rẽ ſuã fuit ab initio admiſſus, ſed
ante poſſet aduerſarius dicere dñm eſſe legaliorẽ,⁊ ſuper hoc
diſputaret̃ ſm formã l.ſi actor.ſ.e. ¶ Tertio modo põt intel-
ligi in procuratore ſimplici,qui ſatiſdedit pro ſeipſo,vnde ipſe
c de calũnia iurat,[c] merito rñdet ſꝫ quoſdã quos gl.reprobat,⁊
bene vt habes in ea. Sed hic quero,qd ſi eſſet defenſor ſine mã
dato,⁊ ſatiſdediſſet pro ſe? Gl.videt̃ dicere idẽ,ꝙ dñs deberet
iurare,ſi tamẽ animo nouandi non interuenerit, qꝛ animus in
4 dubio nõ preſumit̃,niſi† in defenſore ſine mandato,tũc eñ vide
tur facta nouatio. Puto ꝙ ſi eſt cõtentus actor ꝙ defenſor iu-
ret,⁊ reſpõdeat ꝙ ꝓcurator poſſet hoc facere,⁊ tenetur. Ita in
telligo dictũ Azo.ꝙ defenſor alias procurator poſſet,cũ in eũ
fiat executio.l.Plautius.ĩ.e. Sed ſi actor vellet ꝙ reus ipſe iu-
raret,⁊ rñderet,tũc coget̃ reus venire ad iurandũ, ſicut qlibet
tertius,de cuiꝰ facto in iudicio agit,vt ĩ.de ꝓbat.l.cũ probatio.
in ſi.⁊ C.de qõ.l.interrogati. Nõ aũt ꝙ poſſit iurari de calũnia
ad ſolẽnizandũ oĩno illud iudiciũ,cũ ipſum reuꝫ nõ aſtringat,
vt d.l.Plautius.ĩ.e. ¶ Quarto põt intelligi in ꝓcuratore ſim
plici,tũc ꝯtriũ obſtat fortiter,qꝛ dñs dꝫ đ calũnia iurare. Ad h
põt reſponderi ꝙ hic loquit̃ qñ iurm̃ calumnie poteſt remitt
d tacite,vt l.ij.§.ꝙ obſeruari.C.đ iur.ca. Itẽ põt[d] intelligi hec le
ſm iura antiqua,ſm que iurabat procurator,⁊ nõ dominus,
ĩ.de dam.infec.l.qui bona.§.pe.⁊ ſic hec lex corrigeret̃. ¶ Al
5 modo põt intelligi† ꝙ licet ſit additum ꝙ debet iurare prin
palis perſona non tamẽ colligit̃ ꝙ non debeat iurare procu
tor,imo dꝫ iurare,vt l.rem non nouã.C.de iudi. Et ideo ſi v
poterit reſpõdere ꝓcurator poſitionibꝰ,qđ ſatis plꝫ. ¶ Q
to põt intelligi qñ fuit cõſtitutus procurator ad iurandũ,
extra de iura.calũnie c.vlt.lib.vj.⁊ tũc poterit ẽt procurato
nomine rñdere poſitionibꝰ. Vel ſexto dic, ꝙ illud ꝙ dñs d
rñdere ad introductũ in fauorẽ actoris,vnde ſi vult ꝙ ꝓcu
tor rñdeat,ſiue iuret de calumnia,ſiue non,cogeret̃ rñdere,
6 loquit̃ hic. ¶ Vel potes vltimo dicere† ꝙ hec lex loquit̃ in p
curatore,qui non hꝫ mandatũ expreſſum ab homine ad defe
dum,ſed defendit ex neceſſitate legis,vt qꝛ agit,vt l.ſeruum.§.
ait pretor.ſ.eo. Ad cuius interpretationẽ eſt facta iſta lex,⁊ tũ
cũ actor cogat ipſum procuratorẽ ad defendendũ, ⁊ nõ ſpon
defendat,cogitur admittere eũ ad iurandũ de calumnia,⁊ rñde
dum poſitionibus,⁊ ipſe cogetur reſpondere,vt hic. Et in tal
procuratore nihil videt̃ immutatum de iure nouo. Pro quo ꝯ
ꝓtime facit,qꝛ iſte procurator magis videt̃ habere mandatũ a
lege ꝙ̃ ab homine,vt l.ſi defunctus.§.ſi.ſ.e. gl.tñ in l.ſꝫ ⁊ hec.§.
j.ſ.eo.videt̃ dicere qđ hꝫ ab homine per quãdã cõſequentiam,
ꝙ̃ inducit magis lex ꝙ homo,ſicut ergo adminiſtratores legi
timi iurãt de calũnia,vt l.ij.§.ꝙ obſeruari.C.de iur.cal. Itẽ iſte
qui hꝫ mandatum a lege,⁊ ita poteſt loqui hec opi.tñ iſta eſt no
7 ua. ¶† Quero,⁊ reuoco in dubiũ,vtrũ ille qui venit in iudiciũ
pro alio ad defendendũ eũ ſine mandato,⁊ ſatiſdat, videat̃ alte
rius obligationem nouare,⁊ ipſum liberare? Rñdeo, vt colli
gitur ex hac prima gl. Aut venit ⁊ ſatiſdat de neceſſitate,⁊ nõ li
berat reũ. Facit eñ id,ad qđ tenebatur,⁊ ſic non videt̃ agi
fiat nouatio tacite vel expreſſe,ergo,⁊c.vt l.ij.ĩ.de noua. Aut v
nit ſponte,⁊ ſine mãdato,⁊ tũc vr̃ fieri nouatio, vt Inſti.qu
mod

modis sol.ob.§.preterea.⁊ C.de noua.l.ſi. Subdit gl.q̄d talis
nouatio ex parte actoris nō pōt fieri niſi eo mādante,vt l.ſi Sti-
chuz.§.ſi...de noua. Iſtud dictū pōt habere duplicē intellectū.
Primo q̄d licet ſit dictū quod ille q defendit ſine mādato,⁊ ſa-
tiſdat,videaꝛ facere animo nouādi,hoc dꝫ intelligi actore vo-
lente,non eo inuito,⁊ iſte eſſet bonus intellectus. Probaꝛ in l.
ſi mādato.§.i.j̃.mand.⁊ ꝑ doc.C.vbi in rē actio.l.prima. Tamen
glo.dicit contrarium in l.liberto.§.j.j̃.de nego.geſt. dixi in l.ſi
actor.ſupra eodem. Secundo modo pōt intelligi,q̄d lꝫ quis li-
beret reum inuitum,⁊ trāfferatur obligatio de vno in aliuz, tñ
ex parte actoris quod fiat tranſlatio de vno in aliuz,nō poteſt
fieri niſi eo mandante,vt l.ſi Stichum.in fi.j̃.de noua.⁊ hoc vi-
detur voluiſſe iſta glo.¶ Uenio ad ſecundam glo.magnam,dꝛ
hic,ſi defenſor reſponderit,vel tacuerit tenebiꝛ.†Quero quis
tenebitur: gl.huius timore diſtinguit. Aut reſpondit heredē
eſſeᵉ abſentem cum ſit,⁊ tenetur vterqꝫ. Iſtud eſt verū in pro-
curatore,qui habet mandatum ad defendendū ab homine,vꝉ a
lege,de quo loquiꝛ iſtud principium,vt ego dixi. Quñqꝫ reſpō
det eum non eſſe heredem cū ſit,⁊ iſto caſu preiudicat dño ſi hꝫ
mandatum,ſi tñ non habet,non preiudicat, tamen poſſeſſionē
amittere facit. Ipſe aūt procurator rñdens ſemper tenetur.
Uide glo. Primum q̄d dixi,domino preiudicat ſi habet man-
datum,intelligas ſi hꝫ mandatum expreſſuz ad ſic confitendū.
Nam in generali mandato non venit q̄d qs delinquat, ⁊ falſum
rñdeat.vt l.iij.§.ſi procurator.s̄.q̄d quiſqꝫ iu.⁊ l.ſi procurator.
j̃.de condi.indebi. Secū quod dicit,quod ſi non hꝫ mandatuz
non preiudicat,intelligo non preiudicat, ſcilicet domino, ipſe
autem procurator tenetur,q2 committitur ſtipulatio de defen
dendo,quaſi non videatur defendere. Tertium q̄d dixi de per-
denda poſſeſſione,tene ſ͛ dam opi.gl.quod propter tale menda
cium poſſeſſio non perditur,ſed ſolū ſi qs mentitur circa poſſeſ
ſionem,dicens non poſſidere cum poſſideat, ⁊ hoc caſu cōfeſſio
ſeu rñſio procuratoris preiudicat dño, ſi hꝫ mandatum ſpāle
ad ſic reſpondendum. Predictis ꝯdicit q̄d infra proximo mē-
bro dicetur,⁊ ibi ſoluam. Quñqꝫ reſpondet eum eſſe heredē,ᶠcū
non eſſet heres,iſto caſu tenetur ipſe procurator defendere in
actione perſonali,⁊ preiudicat domino donec probetur cōtra-
riū. Cōtra hoc eſt q̄d s̄.dixi. Non em̄ videtur habere mandatū
ad falſum reſpondendum,ergo dño non preiudicat,niſi habuit
ſpeciale mandatum. Sol.vt ego dixi vobis in l.iij §.ſi procura
tor s̄.q̄d quiſqꝫ iur.qñ certū eſt q̄d actus procuratoris cadat
in delictum,non preiudicat dño niſi habuit ſpeciale mandatuz.
Ita loquiꝛ q̄d habuiſtis in precedenti membro. Rñdit em̄ euz
eſſe heredem cum non eſſet,⁊ ſic preſupponitur eū deliquiſſe ex
mandato. Sed qñ factum procuratoris non cōſtat eſſe delictū
tunc preiudicat domino donec probeꝛ ꝯrium. Ita loquiꝛ iſtud
membrū. Conuenio em̄ eū tanq̄ heredē,affirmans cōfeſſionez,
ſeu rñſionē procuratoris,vt verā. Quñqꝫ rñdit eū non eſſe he-
redē,⁊ vere nō eſt,tūc non teneꝛ ꝓcurator nec dñs. Quñque ꝓ-
curator nō rñdet,ſed tacet,tunc pōt inſolidū ꝯueniri,vt l.de e-
tate.§.qui tacuit.j̃.de inter.act.⁊ hic. Cōmittitur em̄ ſtipulatio
ob rē nō defenſam,vt l.ſi defenſor.ij.reſpō.j̃.de inter. act. vbi dꝛ
gl.certe cū iſta taciturnitas ſit delictū,puto q̄d illud,q̄d hic dꝛ,
tenebiꝛ.ſ.ꝓcurator tm̄,non dñs,niſi habuerit mandatum ad ſic
tacendum,per ea que dicta ſunt. Et hoc eſt verū qñ interroga
tio fuiſſet facta ipſi procuratori. Sed ſi dominus eſſet interro
gatus,⁊ miſiſſet ꝓcuratorē ad rñdendum,qui non reſpondit ,
tunc teneretur ipſe dñs. Ipſe eniꝫ reſpondere tenebatur, ⁊ eiꝰ
eſt contumacia,vt l.ſi procurator.§.ſi tutores.j̃.mand.dixi in l.
9 iij.§.ſi procurator.s̄.q̄d quiſqꝫ iur.¶ †Ultimo dicit glo. ⁊ be
ne,q̄d vbicunqꝫ ex mala confeſſione procuratoris preiudicatur
domino,tenetur actione mandati procurator domino.

ADDITIONES.

a ALEX.¶Extra de procu. Adde Bar.in l.ij.§.defendit.ex qui
bus cauſis in poſ. ea.
b AND.BARB.¶ Scđo modo. Et not.q̄d Bal.dixit hic quod
ſi procurator nō reſpondet poſitionibus,non dicitur defende-
re dñm,non eſt iure ciuili expreſſum,lꝫ ſit glo.in l.ij.§.q̄d obſer
uare.⁊ in c.i.de iura.calum.licet de iure canonico ſit tex.in Cle.
ſepe.de verb.ſignifi.
c ALEX.¶Iurat. No.q̄d nō tm̄ dꝫ iurare principalis,ſed etiā
ꝓcurator. Adde C.de iur.ca.l.ij.§.ſi aūtē. ⁊ in aūth.ꝓncipales,
eo.tit.⁊ etiam eſt caſus in c.ij.de iur.ca.in vi.ſm Imol.in l. qui
bona.§.qui alieno.de dam.infec.
d AND.BARB.¶ Item pōt. No. ſm Bal.q̄d in preparatorijs
iudiciorum,procurator poteſt iurare de calum.vt not.ſing.ſm
eum in l.qui bona.§.pen.j̃.de dam.infect.
e ALEX.¶Hēdem eſſe. An ꝓcurator poſſet rñdere dñm here
dem,adde gl.⁊ Bar.in l.certum.§.ſed an,⁊ ipſos.j̃.de confeſſio.
Quid aūt in procuratore contumace,in non iurando de calū.
⁊ de ceteris confeſſionibus procuratoruꝫ,⁊ eorum viribꝰ, dixi
poſt Bar.in d.§.ſꝫ an ⁊ ipſos.per doc.in c.j.vt lite nō conteſt.
f ALEX.¶Eſſe heredem. Adde q̄ quoties nos dicimus procu
ratorē contumacem in non rñdendo,vt dixit Bar.no.iſta debe
re ſic intelligi.d.l.i.§.ſi procurator.ſi quis ius di. nō ob. ſed q2
hec nō ſatiſfaciunt,vide que dixi poſt Bart.in l.certum. §. ſed
an ⁊ ipſos.j̃.de cōfeſ.⁊ vide tex.no.⁊ ibi Bar.in l.neqꝫ.s̄.de ſi-
deicommiſ.liber.

1 ☞ Procurator qñ admittatur cum cautione rati. Amicus ꝓ
amico an comparere poſſit,late in apoſtilla Alex.
Procurator rei tenetur cauere de iudicato ſoluendo.
2 Procurator elegit vel probare mandatum,vel cauere de rato,
quando dubitatur de mandato.
3 Mandatum dubium quando dicatur.
Negatio facit rem dubiam ad commodum negantis.
4 Mandatum probatur per literas,inſtrumentum etiam per te
ſtes.
5 Cautio de rato qualiter interponatur.
Procurator coram arbitro non cauet rem rataꝫ dominuꝫ ha-
biturum.
6 Procurator an admittatur ſi velit cauere,ſi apparebit eū non
eſſe procuratorem.

§. Qui alieno. Gl.cōtinuat ad ſuperiora breuiter
h.d. Procurator actoris cauet de
rato ſi eſt dubiū de mādato.h.d.¶ Opp.q̄ nō debeat caueri ď
rato.vt j̃.rē ra.habe.l.ne ſatiſdatio.⁊ l.j.C.de ſatiſdan.⁊ j̃.eo.l.ſi
ꝓcurator. Sol.iſtud eſt verū,qñ eſt dubiū de mādato,ſecus ſi
eēt certū,vt in ꝯrijs probaꝛ in l.j.C.de procur.⁊ hoc probaꝛ ꝑ
rōnem:naꝫ verba edicti loquunꝛ ſimplr̄ de eo qui agit nomine
alieno,nec exprimunt ſit procurator vel nō. Item dꝛ q̄ dꝫ ſatiſ
dare boni viri arbitratū:ſed qñ cōſtat de mādato,bonus vir nō
arbitrareꝛ,q̄ interponaꝛ ſatiſdatio,q̄ cōmitti non pōt,vt l.hec
ſtipulatio §.diuus.vt le.no.ca. Ita loqꝛ d.l.ne ſatiſdatio j̃.rem
1 rat.hab.¶†Aſſumo ergo tres caſus ſm gl. Quñqꝫ cōſtat q̄ qs
nō hꝫ mandatū,⁊ tunc nō admittiꝛ,vt l.ſi pupilli §.videamus.
j̃.de neg.ge. Fallit in cōiuncta ꝑſona.l.ſed ⁊ he in ꝓn.s̄.eo. Ita
a intelligūt quidam de amico.vt tangit Gul.in d.l.ſꝫ ⁊ he.⁊ Cy.
in l.exigēdi.C.eo. Itē fallit in l.nō tm̄.j̃ de app.⁊ l.j.C.ſi ꝑ vim,
vel alio modo. Quñqꝫ cōſtat q̄ hꝫ mandatum,⁊ tunc admittiꝛ ſi
ne cautione de rato,vt dictū eſt. Nec ob.l.de pupillo.§.q ꝓcu-
ratorio.j̃.de ope.no.nun.q2 lꝫ ibi vere eſſet ꝓcurator,tñ de mā
dato dubitabaꝛ. Ita dꝛ gl.⁊ bene. Itē fallit,qñ hꝫ mandatū, ſꝫ
dubitaꝛ,an ſit ſufficiēs ad id de quo agiꝛ,vt l.illud.§.j.de mino.
Idē ſi hꝫ mandatuꝫ,ſed dubitaꝛ an ſit reuocatū,vt l.vulgo.j̃.ď
admi.tut. Predicta in procuratore ex parte actoris. ꝓcurator
vero rei īdiſtincte cauet de iudicato ſoluēdo,vt l.j.C.de ſatiſd.
Rōnem diuerſitatis ponit gl.⁊ bñ. Dic vt in ea. Tertius ca-
ſus eſt,qñ eſt dubiū de mādato,⁊ tūc admittiꝛ procurator cuꝫ
cautiōe de rato,vt hic,⁊ C.e.l.j. Ad iſtud opp.de l.q ita.§.j.j̃.ad
Tre. Sol.dꝛ gl.ibi ſpecialis. Tu dicas q̄ vbicunqꝫ nō eſt cau-
tū ꝑ cautionē de rato reo dꝫ ꝯſtare de mādato. ꝑ d.l.q ita.§.j.
Sic em̄ heres cogereꝛ adire hr̄ditatem ad petitionē procura-
toris,de cuius mādato dubitaꝛ,⁊ dñs poſtea nō haberet ratū,
nec eſſet cui fieret reſtitutio hr̄ditatis,heres remaneret impli
citus oneribus hr̄ditarijs,⁊ lꝫ haberet regreſſum ꝯ ꝓcuratorē
ad intereſſe,hoc ſibi non ſufficit,q2 implicareꝛ litibus,vt l.mi-
noribus.j̃.de minor. Dices tu,ſm hoc in actiōe reali ꝓcurator
rei nō admittiꝛ cū cautione de rato,quare: q2 nō eſt cautū ei q
agit:q2 ſi poſſeſſor nō haberet ratū,nō poterit fieri executio.in
re,ſꝫ ſolū in eſtimatione,q̄ eſt ꝯ caſum.j.l.pri.§.ſed ⁊ is. Rñde,
ſi ꝓcurator ſolueret intereſſe,q2 reꝰ poſſeſſor ratū nō haberet,
adhuc poſſet poſſeſſor conueniri ad rem,vt l.ēt.§.pe.j̃. de peti.
here. Al. Stichū aut Pamphilū.§.dolo.j̃.de ſol. Sed ſi pone-
res caſuꝫ q̄ ꝑ hoc auferreꝛ ius actori petēdi rē a reo,nō admit
tereꝛ tūc ꝓcurator cū cautione de rato. Exēplū,egi rei vēdica
tione ꝯ poſſeſſorē,fuit abſolutꝰ,appellaui. In cā appellatiōis
venit aliqs ad defendēdū,⁊ cauet de rato. Certe nō admittereꝛ
niſi ꝯſtet de mādato. Ratio,q2 abſolutoria iā lata ꝓ reo rema
neret firma ⁊ ab iſto ꝓcuratore nō poſſet ꝯſequi niſi intereſſe ⁊
nemo dꝫ cogi vēdere rē ſuā,⁊ illa carere,vt l.nō em̄.j̃. rerū amo.
⁊ l.nec emere.C.de iur. delib.cū ſin. Ita determinauit Guli.de
cu.j̃.l.pri.§.ſed ⁊ is.⁊ Cy.in l.ij.C.eo. Admittiꝛ ergo cū cautio-
ne de rato qñ ꝑ eā cautū eſt aduerſario,alias dꝫ docere de man
dato,vt dictū eſt. Hoc fallit,dꝛ gl.primo in omni eo q dꝛ ſe ha-
bere mādatū publicū,⁊ in hoc verū dꝛ,vt in aūt.de colla.§.eos.
⁊ C.de māda.ꝓn.l.j. Scđo in omni procuratore dato ad ſolutio
nem recipiēdā,hoc puto falſum ꝑ l.ſi fine.in ꝓin j̃.rē ra.habe.
2 ⁊ ibi plene dixi.†Sꝫ circa hoc queruntꝛ plura. Primo qñ dubi
taꝛ de mādato,in cuius electione eſt,vel procuratoris eligere

ꝓbare mandatum,vel cauere de rato,an aduerſariū? Glo.po
nit hic tres opi. finaliter determinat ꝙ ſit in electione procura
3 toris,⁊ bene. ¶ †Quero qualiter eſt dubium de mandato.Gl.
hic,⁊ l.j.C.eo.dicit per negationem,⁊ affirmationem, vt l.fin.C.
quib.ad lib.procla.nō lic.⁊ l.poſt rem.ſ.de tranſa.⁊ C.de fid.in-
ſtru.l.plures apochis. Iſtud non eſt verum,qꝛ ſm hoc,vel nul-
lus procurator admitteretur ſine cautione,qꝛ ſemper reus nega
bit eum eſſe procuratorē,quamuis mandatuʒ oſtendat, vel om
nes admittentur. Nam ſi aſſerit ſe procuratoreʒ, ⁊ reus negat,
admittet cum cautione de rato,ꝓꝑ dubiū. Rn̄d. ad primū, qn̄
oſtendit mandatū taliter ꝙ nō pōt aliqua tergiuerſatione cela
ri,negatio nō facit rem dubiaʒ,vt no.in l.poſt rem.ſ. de tranſ-
act. Ad ſm,qn̄ allegat ſe procuratorē,⁊ aduerſarius ꝯdicit,fa-
tentur oēs doctores ꝙ res nō dr dubia ꝓꝑ negationē, qd veruʒ
eſt nec admittit,cū cautione de rato. Nā qd dicit,ꝙ res ſit du-
bia ꝑ negationē,verū eſt ad cōmodū negantis,non ad eius incō
modū, qd eſſet hic,qꝛ ꝑ eius negationē faceret aduerſarius euʒ
poſſe admitti cum cautione de rato,qd alias non poſſet. Dicen
dū eſt ergo ꝙ tūc eſt res dubia,qn̄ ex parte procuratoris appa
rent litere,vel inſtrm̄,de cuius fide forte dubitatur, vel probat
ꝑ vnū teſtem,vel ſunt aliqua alia indicia pro parte procurato-
b ris. Ita tenent omnes doctores[b] cōmuniter. Sed Franci. Ac-
cur.voluit ſuſtinere gl.dicens qd tunc deferret iuſiurandum,
vt ſ̄.de iureiur.l.admonēdi.⁊ diceret eſſe certū de mandato. Sʒ
non placet, qꝛ iurm̄ procuratoris,licet ipſi procuratori noce-
ret vel prodeſſet,tn̄ dn̄o non noceret,vt l.nā poſtea. in fin.cum l.
4 ſequ.de iureiuran.⁊ ſic non eſſet cautum reo. ¶ †Quero quali
c ter[c] probet mandatū? Petr. videt dicere quod ſolū per inſtru
mentuʒ,vel per literas,non per teſtes. Quod apparet,qꝛ ſi te
ſtes examinarentur inter procuratorem ⁊ reum conuentū, non
preiudicaret dn̄o abſenti. Gl.extra eodem ca.j.⁊ Gul.in l.ſi pro
curatorem.ſ̄.eo.dicunt qd poteſt probari etiaʒ per teſtes. Pōt
enim conſtitui per nuntiū,vt l.j.ſ.eod.ergo poteſt probari ali-
ter quā ꝑ inſtrumentū. Et iſtud eſſet indubitanter verū,ſi tra-
ctaretur de probando mandato ꝯ eū,qui eū cōſtituit. Sed ſi eſt
contentio inter ipſum ꝓcuratorē ⁊ reū,abſente eo,qui eum con
ſtituit,tunc obſtat fortiter ratio Pet. Sed dicas quod ſicut iu
dex delegatus de cuius delegatione dubitatur , habet iuriſdi-
ctionem cognoſcendi de legitimatione ipſius iudicis, vt l.pre-
ſcriptione.C.ſi ꝯ ius vel vti.publi.ſ.ſi quis in ius voc. non ier.
l.ij.ita procurator,de cuius mādato dubitatur,habet a lege po
teſtatē,⁊ ꝑſona legitima cenſetur ad ꝓbandū mandatū ſuum , ⁊
ſic dn̄o ꝯ illa dicta teſtiū ſupereſt ſolum accuſatio falſi, ſicut ēt
5 ſi probaretur per inſtrm̄. ¶ †Quero qualiter interponet iſta
cautio de rato? Rn̄deo quod dn̄s habeat ratum,⁊ quicquid co-
geretur habere ratū ſi ipſe litigaſſet, arg.l.ſed ⁊ he.§.defende-
re.ſ.eo.⁊ hic eſt caſus l.non diſtinguemus.§.pen.ſ̄.de arbi. Nā
qn̄ litigatur coram arbitro non cogeretur actor, vel reus habe
re ratam ſententiam arbitri,ſi vellet ſoluere penam, ideo nō de
6 bet cauere rem ratam dn̄m habiturum. ¶ †Quero,quid ſi ꝓ-
curator velit cauere ſub hac exceptione , ſi apparebit eum non
eſſe procuratorem? Dic vt in l.inter quos.§.pen,de dam.infec,

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ De amico. An amicus agat ſine mandato,idē tʒ Cy.
⁊ Gul.de Cug.vt refert hic Bar.⁊ hoc per tex.in l.nemo.§.j.de
here.inſti.bene facit tex.in l.verū.in prin.ſ̄.pro ſoc.ſʒ putatur
hoc non eſſe verum. Primo,qꝛ papa dicit in ca.cuʒ R.canoni-
cus.de offi.deleg.qd canonicus poſſit recuſari ſuſpectus in cā
canonici,⁊ hoc propter coniunctionem,⁊ amicitie ſue dilectio-
nem,que cenſetur eſſe inter eos.tamen glo.in c.cum M.Ferra.
tʒ qd canonicus non agit ſine mandato in cā canonici,iuncto c.
cum R.canonicus.de offi.dele. Secundo,qꝛ inter beneficiatuʒ ec
cleſie,⁊ ipſam eccleſiam,cenſetur eſſe magnū ius amicitie,⁊ di-
lectionis,⁊ tamen habeo,qd beneficiatus in eccleſia,non poteſt
agere ſine mandato pro eccleſia,vt eſt tex.in c.coram dilecto.de
offi.deleg.ſm communem lect.licet fallat in aliquibus caſibus
no.in c.cum olim.de teſtib.⁊ in c.ſi quis preſbyterorū.de reb.ec
cle.nō alienan. Tertio per l.tutori.in prin.C.de neg.geſt.ibi, ſa
tis.abūdeqʒ ſufficit,⁊c. Nā ibi patet,ꝙ negotiorū geſtor erat
amicus,tn̄ in fine dicitur,qd non pōt ei culpa imputari,ſi nō a-
git in iudicio,imo ſi egiſſet poterit ei imputari de carentia mā
dati. Item ſpeciale eſt in interdicto recuperande poſſeſſionis,
vt deiectus,tacitum mandatum a lege habeat pro amico,quod
vi deiectus etiā pōt recuperare per amicos.ca.dilecto.de ſent.
excom.lib.vj.⁊ ij.q.j.ca.notū.⁊ c.de marchia.de feudo marchie ,
vel ducatus. Sed qd dico,probatur ex caſu vno ſm vnaʒ lectu
ram glo.in verſic.retinebit.l.j.C.ſi per vim vel alio modo. ⁊ ibi
Bar.facit magnum feſtum,ergo in contrarium eſt ius cōmu-
ne. Et per illum textum fuerunt reprobate quedam ſiue late.
Nam cum ageretur interdicto recuperande,per minus legiti
mam perſonam non habentem mandatum, fuit probatū quod
inter agentem,⁊ eum cuius nomine agebatur,maxima vigeba
amicitia,⁊ ita potuit agere,⁊ obtinuit. Preterea ſpeciale eſt i
pupillo,qd perſona ſolenni amicitia,⁊c,ſibi coniuncta cenſetu
habere mandatum ad agendum.l.ij.qui petant tuto.l.j.⁊ ij.⁊ i
no.C.de neg.geſt.ſm vnam lect.glo.ergo in contrarium eſt i
commune. Non obſt.l.hec autem.§.non defendi.ſ̄.ex quib.ca
in poſ.ea.qꝛ loquitur ex parte conuenti,predicta vero quo
agendum loquuntur. Et hanc partem contra Cy.⁊ Bal.te
do. Anto.in c.ex parte.de reſcri.qꝛ iure nō reperitur cautu
⁊ idē videt velle Imo.in l.ex facto §.ſi quis rogat⁹.ſ̄.ad Tre
⁊ contra Bar.pro iſta opinione tʒ Lud.in d.§.de viro.⁊ ita
cit tenere Bal.in l.j.C.qui accu. Quis autem dicatur amicus
vide gl.in l.ſi pupilli.§.ſi ego. ⁊ in l.is qui amicitia.de neg.geſt
⁊ l.late.§.amicos.de verb.ſigni. Et dic quod ex ꝯuerſatione a-
micitia naſcitur,⁊ nata augetur.l.cum allegas.C.de caſtrē pe
cu.lib.xij. Ita alleg.Bald.in c.j.in prin.de ꝓhibita feu.alien.
Fede. Adde tn̄ qd pro opinio.Barto.facit,qd no.in l.ſed ⁊ re.
ſ.eo.⁊ per Bal.in l.j.ſi bene recolo.C.qui accu.⁊ ibi dicit,qu
vbi alias quis repelleretur ab accuſando,ſi tn̄ accuſaret p
ſequendo iniuriam cuiuſdam ſui intimi amici,quod amitti
quaſi dicat proſequi ſuam vel ſuorum iniuriam,ita dicit p
loni.iuncta gl.in quib.cau.colo.cenſi.⁊ c.lib.xj.⁊ Bal.in l.cū
nam.C.de lega.⁊ vide que dixi in l.j.ſ̄.de appell.reci.⁊ dr Ab
in c.requiſiſti.in gl.in verbo,nec eſt.de teſtamentis.ꝙ ex gl.
⁊ ex gl.in c.ij.de teſtib.in vj.colligitur,ꝙ id qd diſponit ratio
affectionis ꝓpinquitatis,vindicat ſibi locum in amico, ⁊ dicit
Bal.in l.j.C.qui accu.quod ſingularis amicus venit appellatio
ne ſuorum.⁊ cum Bar.hic concordat Cy.in l.patri.ſ̄.de mino
in contrarium etiam facit qꝛ videmus ꝙ filius ſpurius,nō agi
ſine mandato,iuxta no.per Inn.in c.nonnulli.de reſcrip.⁊ Bar
in l.ij.de actio. Et vide Bal.in l.ſed ⁊ he.in princ.in queſtio.de
ſpurio. Ang.ibi tʒ contra Bar.⁊ Saly.in l.exigendi.C.de pro
cura.tranſit ſimpliciter cum Cy.ibi adde not.per Ant.in c.cuʒ
M.Ferra.de conſtit.qui tenet contra Cyn.contra quem etiam
tenet Ray.in d.l.exigendi.vbi videas ꝑ doctores in c.ſi.de po-
ſtul.⁊ in c.coram.de offi.dele.⁊ Domini.in c.qui ad agenduʒ.de
procu.in vj.in prin. ¶ Vide an ſtatutum loquens de ꝯiuncta
ꝑſona hēat etiam locum in amico. Alex.in l.j.§.lex Falcid.ſ̄.ad
legem Falcid.
b ALEX. ¶ Docto. Vide Bar.in l.j.cum concordan.C.eod.tit.
per Imo.in c.j.extra eodem.
c AND. BARB. ¶ Quero qualiter. Vide Bal.poſt Cy.in l.j.
C.eodem.dixit nota.qd ad excipiendum ſolutionem mandatu
non poterit niſi per inſtrumentum probari,quod perpetuo te
ne menti.

§. Sed interdum.

Si aliqs agit nomine ſu ad cōmoduʒ alienum, co tur cauere de rato.h.d.

§. Queritur.

Hec verba,is ad quē ea res ꝑtinet feruntur ad dominum, ⁊ heredem non ad creditorem.h.d. Nota quod hec dictio,ceteros,hic p nitur improprie,ſicut ibi,Chriſtus crucifixus eſt,⁊ alij duo trones.

1 ☞Excipiendo quis facit controuerſiam.
2 Promittens ſe non imbrigaturū in tali cauſa,ſi excipit reſpe
ctu iuris quod promiſit,incidit in penam.
Cautioni qn̄ litigatur ſuper re ineſtimabili, debet inſeri cer
quantitas.

§. Si ſtatus.

In cauſa ſtatus ꝓcurator cauet de ra to ſiue ſit,ex ꝑte actoris,ſiue rei.h.d.

1 Nota,qd in cauſa ſtatus admittitur ꝓcurator. ¶ †Scdo no-
ta,qd excipiendo dicitur aliquis facere cōtrouerſiam. Oppo-
nitur ad primū.C.de aſſer.tol.l.j. Solu. vt in gl. Opponitur ad
ſm.ſ̄.de Carbo.edic.l.iij.§.quod ſi ille,⁊ glo.non ſoluit. Dic qd
ibi ille qui excipit non dicitur facere cōtrouerſiam, ſcilicet ſta
tus ſui,qꝛ de hoc non litigatur,ſed bene facit controuerſiaʒ bo
norum,⁊ ideo non defertur ex ſenatuſcōſulto Carbo.vt ibi pa
2 tet. Et iſtud inducitur per gl.†ad queſtio.ſi promiſi me nō im-
brigaturū in tali cā,vtrū excipiendo incidam in penā? Et vide
tur caſus hic quod ſic,quod eſt verum,ſi opponaʒ exceptione
reſpectu illius iuris qd promiſi,vt l.amplius.rem ra.habe.⁊ l.
quo enim.eod.ti.alias ſecus,vt d.l.iij. Facit qd no.in l.Lucius
tres heredes.ſ̄.ad Tre.⁊ l.qui fidē.ſ.de tranſac. ¶ Ultimo v
de gl.qꝛ habetur aliqualiter corrupta ibi,argumen.cōtrā.eo
tit.l.iij.§.qd ſi ille. Voluit enim allegare d.l.iij.§.quod ſi ille.
de Carb.edic. ¶ Uenio ad ſequentem gl.⁊ oppo.qd non ſit
ce

ceſſe ſatiſdare, qꝛ ſententia lata in cauſa ſtatus preiudicat omnibus, vt l. ingenuum. de ſtatu hominū. Glo. ſoluit, dic, vt in ea que not. probatur in l. cum nō iuſto. ff. de collu. detegē. ¶ Querit gl. an in hac cautione debeat inſeri certa quātitas? Et dt qđ ſic, ⁊ bene. † Ex qua not. qđ vbicunqꝫ litigatur ſuper eo qđ eſt ineſtimabile, ſicut libertas, dꝫ in cautione inſeri certa quātitas vt l. ij. in fi. ſ. qui ſatiſdare cog. Querit glo. an hic dꝫ caueri de iudicato ſoluendo? Dic vt in eadem, ⁊c.

§. Eſt ⁊ caſus. In cā reſtitutionis in integrū cauetur de rato, ⁊ de iudicato ſoluendo. h. d.

☞ Procurator rei debet cauere de rato, qñ agitur ad aliquid qđ non impletur ſolutione ſed iudicis ſententia.
Tutoris ſuſpecti cā eſt ciuilis, qñ agitur ad reuocationem, idem quando agitur contra vxorem ad toꝛi ſeparationem idē qñ agitur contra clericum ad remotionem ab eccleſia.
Abſens condemnatus an ſit infamis.
Cancellatio de banno quando tollat effectum infamie.

§. Item ait. Procurator accuſati de ſuſpecto dꝫ cauere de rato licet non de facili admittatur ſine ſpeciali mandato. h. d. † ¶ Not. ꝙ quando contra reuꝫ agit̃ ad aliquid[a] qđ non impletur ſolutione, ſed iudicis ſnīa ꝓcurator rei debet cauere de rato. Eſt enim eadē ratio que in ꝓcuratore actoris. Nā illud qđ petit reus reſpectu actoris, ſcꝫ vt abſoluatur, ſola ſentētia impletur, ideo ſufficit ſibi cautio de rato, ita in caſu huius legis. ¶ † Secundo no. qđ cā ſuſpecti tutoris eſt ciuilis, qñ agit̃ ad reuocationeꝫ tm̄ qđ apparet hic, qꝛ pōt interuenire procurator, ſecus ſi ageretur vt puniretur, qꝛ eſſet criminalis, vt ſ. de offi. prefec. vrb. l. j. §. iteꝫ ſolent. Et per hoc cognoſces corā quo iudice debes dare libellū ſuſpecti. Simile in mrīmonio ſi agitur ꝯ vxorem ſolum ad ſeparationem toꝛi pp adulterium, dꝛ cā ciuilis, vt extra eod. c. tue. Secus ſi ageretur ad eam puniendam, idem ſi agitur contra clericum ad remotionem ab eccleſia, vt extra de teſtib. c. ex parte. ⁊ ibi not. ¶ Not. quod in cā ſuſpecti qñ agitur ad remotionem, pōt pronunciari ꝯ abſentem vt hic in fi. Oppo. quod cauſa ſuſpicionis non ſit famoſa, vt l. hec enim. ff. de ſuſpectis tuto. Solu. Intelligas qñ petitur remoueri ob dolum. Sed opp. qđ non requiratur ſpāle mandatum, qꝛ ſemper expedit litigare per procuratorem ne infametur. vt l. furti. §. ſi qs alieno. de his qui no. infa. Solu. gl. qđ fidelius agitabit per ſe. Dic vt in ea. ¶ † Ultimo iſte tex. facit ꝯ id qđ determinaui in l. ictus fuſtiū. ſ. tit. j. videlicet quod condemnatus abſens ſit infamis. Sed rūdeo qđ cauſa infamie eſt, ſi ſimpliciter ꝯdemnet̃, non autem ſi cōdemnetur per procuratorem, vel condemnetur abſens. ¶ † An autem cancellatio[a] de banno tollat effectū infamie, ſi qua eſſet. Iaco. Bu. diſputauit, ⁊ determinauit qđ ſic, qꝛ cācellatio tollit omne effectum eius qđ cancellatur, vt l. cancellauerat. ff. de his q̄ in teſta. delen. Dixi plene in l. fi. de ſentē. paſ. Quod intellige verū quādo cancellat̃, ideo, qꝛ bannum ſibi remittitur. Secus ſi cancellaretur[b] ideo, qꝛ ſoluit condemnationem, qꝛ tunc non cancellatur niſi reſpectu quantitatis ſolute, ⁊ cancellatio limitatur, vt d. l. cancellauerat. dixi de hoc in l. fi. C. de ſenten. paſ.

ADDITIONES.

a ¶ Cancellatio. Uide Alex. conſi. fi. ij. vol. Bar. conſ. iij. ij. volu.

b POMA. ¶ Cancellaretur. Uide pro declaratione. ff. de iudi. in rubr. ⁊ vide Iaſo. in rub. C. de iudi. Decium melius quā alios, in rubr. extra de iudi. in ij. lec.

LEX XXIIII I.

Pomponius. [a]Quedam cauſe requirūt ſpeciale mandatū que hic ponuntur. h. d. ¶ Not. caſuꝫ hic[b] ⁊ in l. precedenti in fi. in quibus non admittitur procurator ſine ſpeciali mandato. Alios ponit Spec. in tit. de procur. §. j. iſtud principium loquitur in interdicto de liberis deducendis. Quero, qđ ſi agatur interdicto de liberis exhibēdis. Gl. dt qđ idem, Hul. contra, qꝛ vertitur minus preiudicium. Eſt em̄ preparatorius ad iſtud, exhibere aūt eſt oſtēdere in quo nullū eſt preiudiciū.

ADDITIONES.

POMA. ¶ Pompo. Iſtum tex. allegat Ro. conſi. ccclxxxiij. incipien. ad petendū. qđ habens mandatum ad petendum, nō poteſt extrahere de carceribus. alleg. Bar. cōſi. lxxxiij. incip. in cā Aſtaſij. vide etiam Roma. conſi. cclxj.

P. PAV. P. ¶ No. caſus hic. Adde alium caſum ſcilicet ad ꝯhēdam pacem, vide Roma. ſin. cccclxx. inci. nūquid, ⁊ vide Aret. Inſti. de actio. §. ſi. in princi. dicentem, quod ad petendū aliquē incarcerari, requiritur ſpeciale mandatum per iſtum tex.

§. Stipuletur. Opp. glo. videtur qđ iſta ſtipulatio non poſſit committi, non intereſt eius qui ſtipulatur ꝙ ratuꝫ habeatur. Sol. vt ī gl. Hul. de Lug. ⁊ Iac. Butr. legūt alio modo, vt ceſſet iſta obiectio ꝙ hic procurator nō receperat, ſed ſi petebat caueri ſibi, idō nō dꝫ cauere de rato, qꝛ forte reus abſoluetur.

1 ☞ Procurator rei cauet de rato, vbicunqꝫ per cautionē iudicatum ſolui non eſt cautum actori. ⁊ nu. 5.
2 Realis actionis libellande ⁊ probande, modus.
3 Meum quod eſt, non pōt eſſe alterius vno, ⁊ eodem momēto.
4 Defenſor rei cauet de rato, ſi non hꝫ mandatuꝫ vel dubitatur.
6 Condemnatus ad ſpeciem dandam in actione perſonali non liberatur, niſi faciat rem accipientis, ita qđ auocari non poſſit. Intellige ſi ad dandum, ſecus ſi ad tradendum. nu. 8.
7 Condemnatus in reali liberatur ſola traditione.
9 Uendicetur ſi res, ſufficit pronuntiare rem actoris eſſe, ēt ſi non dicat totam.

a **§. Sed ⁊ is.** [a]Qui aliū defendit in actione reali, ēt
1 de rato dꝫ cauere. h. d. ¶ † No. ꝙ vbicūque
per cautionem iudicatū ſolui non eſt cautum actori, etiam
2 procurator rei cauet de rato. ¶ Scđo † no. modū ꝓnuntiandi
in actione reali, etiā per cōſequens moduꝫ formandi libellum.
Pronūciat̃ em̄ res actoris eſſe, ideo debet in libello peti quod
iudex declarat rē ad actorē pertinere iure dn̄ij. Simile in l. ⁊ ex
diuerſo. §. j. de rei vendi. ⁊ de peti. here. l. licet. Non tn̄ ꝓ hoc reprobo
libellū eoꝝ qui petunt reuꝫ condemnari ad rei reſtitutionē,
3 vt l. j. in prin. ff. de rei vēdi. ⁊ l. qui reſtituere. e. tit. † Ultimo
no. ꝙ id qđ meum eſt, non pōt eſſe alterius, vno ⁊ eodē tēpore,
vt hic. Sed opponi. cautio de rato non interponitur qñ
certum eſt procuratorem habere mādatū, vt no. ſ. l. proxi. §. j.
gl. ſuper verbo, de rato. dicit qđ hic erat dubium de mandato.
Prima gl. dt qđ conſtabat hic eum nō habere mandatum, ⁊ ſic
videntur iſte glo. adinuicem contradicere. alia enim dicit, ſi dubitetur.
Sol. in procuratore ex parte actoris procedit qđ dictū
4 eſt ſ. l. proxi. §. j. In defenſore † pro parte rei, etiaꝫ ſi non hꝫ
mandatum, dꝫ cauere de rato in caſibus, vt hic colligit ex litera,
que dicit, defenſor. Itē ſi dicit ſe habere mandatum, ⁊ hō dubitatur
ſimiliter cauet, ſed qñ eſſet certum, nō cauet. ¶ Oppo.
ꝙ procurator rei nō cauet de rato, vt l. nō cogendū. §. fin. ff. eo.
Solu. illa regula fallit hic, ⁊ in alijs caſib. q̊s habuiſtis ſ. l. pxi.
5 Et regulariter † vbicunqꝫ per cautionem iudicatum ſolui non
eſt actori cōſultū dices tu quare nō eſt ita cōſultū actori in reali
actione ſicut in perſonali? Gl. rūdet mirabiliter. Dic vt habes
6 in ea. Ex hac gl. not. ꝙ † condemnatus ad ſpeciem dandam
in actione perſonali, nō liberatur, niſi rem faciat accipiētis, ita
quod auocari nō poſſit, ⁊ ſi euinceretur, poteſt agi actione ꝓmeua.
Ego dico ēt anteꝙ̄ euincat̃ ſi conſtaret poſſe euinci, vel per
hypothecariā, vel per rei vendicationem, nō eſſet libertus tradens
⁊ conueniri poſſet. Caſus eſt no. in l. ſi hominem. ff. de ſol.
7 ¶ Secundo no. † ꝙ condemnatus in reali liberatur ſola traditione,
8 qꝛ ad aliud nō teneatur, vt hic dicit gl. Id † quod dixi in
perſonali, intelligas de eo qui erat obligatus ad dandū, ſecus
ſi ad tradendū, vt habuiſtis no. in l. ab emptione. ſ. de pact. dū
tn̄ poſſeſſionē vacuā tradat, vt l. ij. ⁊ l. ratio. ff. de actio. emp. In
gl. q̄ incipit, ſi dubitet̃, ibi, aliquid dare, vt in promiſſione ꝑ ſtipulationē.
Itē in eadē gl. ibi, vł tradere, vt in actione ex empto
de qua queſiuit, ⁊ ibi, reuocet. ꝙ eſt verū, qñ tenebat̃ dare, ſꝫ qñ
tenebat̃ tradere, liberaret̃ ſoluendo intereſſe, ſicut ſi dn̄s eēt cōdemnatus,
vt l. j. in prin. de actio. emp. ¶ Oppo. qđ hodie non
debet caueri de rato cum iuret dominus de calūnia. C. de iura.
cal. l. j. §. ſinantem. ⁊ ſic videtur habere ratū. Gl. ſoluit duobus
modis. Uel dicas ꝙ eſt neceſſaria cautio in illis caſibus in quibus
adhuc hodie ꝓcurator iurat de calūnia, vt puta ſi eſt ei mādatum,
vel ſi defendebat ex neceſſitate, vt dixi ſ. l. proxi. in prin.
9 ¶ † Quero vtrū in rei vendicatione ſufficiat iudicem pronuntiare
rem actoris eſſe? Gl. videtur dicere qđ nō, niſi addat totam.
Certe ſimpliciter pronūtiando, de tota re videt̃ pronūtiare,
vt l. ſi rem. in ij. glo. ſuper verb. totā. ff. de rei vendi. ⁊ ff. de exceptio.
rei iud. ⁊ l. ſi qs cū totū. in prin. ⁊ ibi tꝫ Pet. ⁊ Hul. ⁊ eſt
caſus ſm Dy. in l. legatis. ff. de leg. ij.

ADDITIO.

a POM. ¶ Sed ⁊ is. No. ex iſto textu quod arg. a cōtrario ſenſu hꝫ locum etiam in ſententijs, qđ limita in ſententijs affirmatiuis, vt declarat Rom. conſil. cxv.

1 ☞ Exceptiones procuratorie tam ex perſona conſtituentis, ꝙ̄ conſtituti, quando opponi poſſint.

a **§. Ratihabitionis.** [a]Exceptiones ꝓcuratoris debēt opponi an̄ lit.
b cōte. nō poſt.[b] h. d. Ratio, qꝛ iſte exceptiones ſunt dilatorie, vt
c dt gl. ¶ Op. C.[c] de cōſor. eiuſdē lit. l. ij. Sol. ibi in procuratore
d qui interuenit poſt lit. ꝯte. hic ante. Optime dicit gl. ⁊ no.[d] Dicunt
tn̄ doc. qđ poſt lit. conteſt. ſi pateret̃ aduerſarius procu-

ratorē aliq̃ nos actus facere, q̄ reſpiciāt merita cauſe, nō poſſet
petere poſtea cautionē eadē rōne, ſicut hic nō pōt petere poſt
* contestationē.* ¶ Opp. C. e. l. licet. Sol. ibi loquit̃ de hac exceptione: tu non es ꝓcurator. Iſta poteſt ſemper opponi cum
i reddat iudiciū retro nullum, vt d. l. licet. C. eo. Pro† cuius declaratione debes ſcire ꝙ exceptiones procuratorie ſunt multe.
Qñq̃ opponit̃ ex perſona conſtituentis qꝛ forte erat minor, vel
ſimilis, ⁊ iſta nō poteſt opponi poſtꝙ aliquis actus eſt celebratus in fauorē cōſtituētis. Secus ſi in eius damnum, vt l. nō eo
minus. C. eo. ⁊ ibi ꝑ doc. Qñq̃ opponit̃ rōne eius qui eſt conſtitutus ꝓcurator, ⁊ tūc ſi nullo modo poterat eſſe in iudicio,
qꝛ ſeruus, vel ſimilis, ⁊ iſta exceptio poterit opponi ſemper,
qꝛ reddit iudiciū retro nullum, vt l. ij. §. j. qui ſatiſd. cog. Sed ſi
aliquo modo poteſt eſſe in iudicio, ⁊ tunc debet ante lit. cōteſt.
opponi, vt l. filiuſfamilias. §. veterani. ſ. e. C. eod. l. ita demum.
Qñq̃ opponit̃ ratione cauſe, in qua dicit̃, non poſſe procuratorem conſtitui, ⁊ tunc dic, vt C. de adul. l. quamuis. ⁊ dixi in l.
pen. §. ad crimen. j. de publ. iud. Qñq̃ opponit̃ exceptio cautionis nō preſtite. ⁊ hec eſt noſtra materia, in qua dicēdū eſt,
Aut ꝓcurator interuenit ante lit. cōte. aut poſt, vt in gl. Qñq̃
opponit̃ exceptio, tu nō es procurator. Et hic eſt aduertendū,
aut de hoc fuit diſputatum, non tñ deciſum, ſed fuit admiſſus
procurator cum cautione de rato, ⁊ nō pōt amodo ſibi obijci ꝙ
non ſit procurator, vt in l. inter quos. §. alieno. j. de dam. infec.
Qñq̃ fuit diſputatum, ⁊ deciſum, qꝛ inſtrm̄ fuit amiſſuꝫ, ⁊ tūc
idē, quod nō pōt ei opponi ab aduerſario, vt l. ſi. C. de fide inſtr.
⁊ per Inn. in c. quoniam ꝯ falſam. extra de probatio. Qñq̃ de
mandato non fuit q̄ſitum, ⁊ tunc iſta exceptio, tu nō es procurator, ſemper poteſt opponi, vt C. eo. l. licet. Licet enim ſit dilatoria, ⁊ non poſſit opponi poſt litem cōteſtatam, tñ qꝛ reddit
iudicium retro nullum oſtendit litem non eſſe conteſt. ⁊ ꝑ cōſequens non impeditur quin poſſit opponi, ⁊ hoc dico, etiam ſi
aduerſarius ſciret eum non eſſe procuratorē, ⁊ taceret. Cū eñi
nō pēdeat ex voluntate ſua eius taciturnitas, vel ratihabitio
nihil operaret̃, vt l. ſi expreſſim. j. de appel. in vno tamen ſibi ꝑ
iudicaret ſcientia eius, qꝛ nō poſſet cōueniri ab aduerſario ꝓcurator tanquā deceptus ab eo. Sed op. videt̃ ſm̄ hoc qđ perſona procuratoris non poſſit legitimari, qꝛ ſi eſt ꝓcurator non
eſt neceſſe diſcuti. Si non eſt non habet legitimam perſonā ad
hoc diſcutiendū. Reſpondeo, iſta contentio vtrū ſit procurator, vel nō, eſt inter procuratorem, ⁊ euꝫ ꝯ quem agitur, nec agit̃
ꝓcuratorio nomine abſentis, imo ipſe ſuo nomine dicit ſe ꝓcuratorem. Ita videt̃ dicere gl. l. licet. C. eo. ⁊ ex hoc, ſi litigaretur
cū procuratore minoris, vel eccleſie, vel pronuntiaret̃ quod nō
eſſet procurator, non poſſet peti per procuratorē in integrum
reſtitutio, qꝛ iſtum articulū non examinat procuratorio nomine dñi, ſꝫ ſuo nominē tm̄. Predicta, que dixi, ꝙ hec exceptio, tu
non es procurator, nō poteſt opponi, intelligas ab aduerſario
ꝯ quē agit. Sed ab illo dño, cuius nomine litigauit, ſemper poteſt opponi, niſi doceret̃ de ratihabitione vel mādato, vt l. ſi ꝓtium. C. eo. l. ſi procurator. j. rem rat. ha. Qñq̃ opponit̃ exceptio procuratoria ratione forme: ⁊ tunc ſi defectus in forma eſſet talis q̄ redderet mandatū nullū, dic vt ſ. pxi. Si vero non
redderet nullū, exēplū in procuratore facto ad agendum tm̄,
vt dixi in l. ſeruum. §. ait pretor. ſ. eod. ⁊ tūc deberet opponi ante lit. conteſt. ſicut alie exceptiones dilatorie.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Ratihabitionis. Adde gl. in c. cum M. de cōſtitutio. Pro iſto §. ⁊ ibi Bar. in d. l. ij. vbi idē dicit, qđ hic.
b ALEX. ¶ Nō poſt. Facit qđ no. in l. nulli. C. eod. ⁊ ad hoc vide
gl. multū no. in c. j. in verbo, abſentia. de elec. lib. vj. ⁊ ꝙ not. in c.
cū M. de cōſti. ⁊ Bar. in l. eleganter §. ſi quis. de condi. inde.
POMA. ¶ Extēde per Iaſ. l. de die. §. ſi ſeruum. j. q ſatiſdare
cogan. ¶ P. PAV. P. Et inquantū in iſto §. ratihabitionis, allegat gl. ꝙ paria ſunt aliquid fieri in actu, vel incōtinēti poſt. ad
quod lꝫ eā reprobat Bal. hic, nihil allegās, eam tamen ſequit̃
Roma. pro ſing. in l. ex conſenſu, §. eū q. j. de appel. vide Alex.
multa allegantem. in l. diuortio. in prin. j. ſolu. matr. ⁊ gl. ꝓ concordia, in l. ij. in prin. in ver. eā nouationem. C. de iura. calūnie.
Item quod exceptio dilatoria, que ſuperuenit poſt litē conte.
poſſit opponi, ⁊ limitationē ad hoc, vide per Fely. in c. inſinuante. de offi. deleg. Item iſta regula, procedit ēt in cautione de iudicio ſiſti, ⁊ iudicato ſoluendo, glo. in l. de die. §. ſi ſeruus. j. qui
ſatiſdare cog. ꝙ exclamat ibi Paul. de caſt. dicens ſe neſcire alibi, ſed adde de hoc tex. ⁊ ibi Bar. in l. j. C. de ſatiſd. ⁊ gl. in rubr.
j. iud. ſolui. ꝙuis Alber. in d. §. ſi ſeruus. contrariuꝫ dicat. No.
etiam pro extenſione, ꝙ etiam exceptio litis pendentis, debet
opponi ante litem conteſtataꝫ. Bald. in l. peremptorias. C. ſen.
reſcin. non poſ. Alexan. conſil. ccccl xx. incip. magne pretor. Limita tñ iſtā regulā non procedere, qñ per errorem fuiſſet
omiſſum. Abb. per tex. ibi, in c. paſtoralis. extra de except.
in l. error. de iur. ⁊ fac. igno. Ang. hic, ⁊ in l. qui ꝓcuratorē
§. j. reprobata gl. ibi. eo. tit. Saly. ⁊ Alex. in l. ita demum.
tit. Ant. in c. ij. de procu. Iaſo. in l. error. de iur. ⁊ fac. igno.
Are. in c. j. de iur. ⁊ fac. igno. vide Are. in c. j. de accu. Item
forma ſtatuti deberet certo modo ꝓſtari, poſſet opponi
lit. conteſt. qđ non eſſet bene preſtita, ſm̄ Bal. in l. quoties
ſatiſ. cog. Itē limita procedere, quo ad parteꝫ, iudex tñ
ēt ex officio etiā poſt litem ꝯteſtatā petere fidē de manda
iudiciū eſſet fruſtratoriū, gl. eſt ſing. in c. j. in ver. abſenti
ctio. in ſexto. ſequitur Abb. in c. cū dilecti de reſcrip.
ma. conſi. lxvij. ⁊ clxx. Iteꝫ tu nō habes ſufficiens manda
poſt litem conteſt. poſſit opponi exceptio, vide Pau.
xxuij. vide Fely. in c. qm̄ contra falſam. extra de probation
Item qđ vbi ſuperueniāt tales exceptiones poſt lit
tam, poſſit opponi vide, ⁊ limita, vt per Iaſ. in l. eleg
quis pōt. j. de condi. inde. ⁊ lꝫ qđ aliquis litiget cū
procurator, non valeat, niſi producatur mandatū.
conſi. lxvij. volu. iiij. an aūt exceptio tu nō potes eſſe
non oppoſita in cā ꝑncipali, poſſit opponi in cā appella
⁊ quid ſi fuerit oppoſita, vel admiſſa, ⁊ nō fuerit appella
de Rom. conſi. ccclxxviij. Item pro rōne huius §. ⁊ ter
vide Iaſo. in l. de die. §. ſi ſeruus. j. qui ſatiſ. cog. Item
perſona femine exceptio tu nō potes eſſe procurator,
ria, vide Mat. notabili c.
c POMA. ¶ Oppo. vide Alex. conſi. lxxij. volu. iiij.
d ALEX. ¶ Et no. vide ꝙ dixi poſt Bar. in l. ab executo.
appel. hic ponit Cy. in l. nihil. C. eo. ⁊ Io. And. in c. cū M
ſti. ⁊ Bar. in d. l. ij in fi.
* CLAV. ¶ Conteſtationem. Idē eſt in alijs cautionibus
rijs, vel iudicialibus, qꝛ nō pñt peti poſt litis ꝯteſt. ⁊ ibi
in l. j. C. de ſatiſda. gl. in rub. ff. iud. ſolu. tex. iuncta glo. ⁊ ibi
Pau. Caſt. in l. de die. §. ſi ſeruus. ſ. q ſatiſd. cog. lꝫ Alber.
ſentiat contrarium. Idem in exceptione litis pendentie
Bal. in l. peremptorias. C. ſent. reſcin. non poſſ.

§. In his autem.

Coniuncte perſone admittun
tur ſine mandato, non cōtr
a mandatum.ᵃ h. d.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Non contra mandatum. No. qđ ꝯiuncta pſona
agit contra mandatum. fallit ſi proprium intereſſe agentis
teretur. l. j. ij. ⁊ iij. j. de li. cau. facit l. non tantum. j. de appell
nibus. ⁊ Bar. l. cōſtante. in x. q. ij. q. ꝑncipalis. ſoluto matri
mo.

LEX XLI.

FEminis.

Alias, feminas. Feminis p
rentibꝰ cauſa cognita agere
mittitur. h. d. Querit gl. vtrum cum agit muli
a bet renuntiare Velleiano?ᵃ Et videtur quod
Quidam contra, ⁊ iſtud tutius. argum. in auth. matri
quando mulier tu. offic. fun. poteſt. Quero quid ſi pro fil
cit gl. ſecus, quia filij poſſunt habere tutorem. Sed ſi p
filios eſſe maiores, ⁊ impeditos morbo, tūc eſſet eadem
in patre. ergo, ⁊c.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Velleiano. Vide in Spec. §. j. verſi. iteꝫ quod
lier. cum ſeq. in prima parte. Item vbicunque agere po
re proprio, ⁊ ſuo nomine ſecundum Bal. in l. id quod
bus. de epiſ. ⁊ cleri. ⁊ iſtis adde Bar. in l. alienam. C. eo.

LEX XLII.

a LIcet in popularibus.

bus popularibus procurator dari non pōt,
priuatam vtilitatem agentis pertineat. h. d.
iſtum caſum, ⁊ rationeꝫ eius habes in gl. ſuper ver
Propter quod in §. ad crimen. l. pen. de publi. iudi
indiſtincte in publicis iudicijs ex parte accuſatoris
quatur ſuam vel ſuorum iniuriam, non admittitur procura
ſcias tamen quod actiones populares poſt lit. conteſta
tur proprie agentis, vt l. ſicuti. j. de verb. ſigni. Merito po
tem conteſtatam puto poſſe dari procuratorem ſibi.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Licet in popularibus. Argu. l. ſi cui. j. de verb.
⁊ eorū q̄ no. Bar. in l. eum qui. §. in popularibus. j. de iure
vide Innocen in cap. duduꝫ. de electio. qui dicit, quod
in actione populari admittitur procurator ante litē cōte
nō dicitur proprie popularis, ſed anomala, vt in ca. ſuper
de accu. idem dicit, quādo admittitur ꝓcurator infamis

Bar.in l.reos.C.de accu.Adde pulchre Roma.conſi.centeſimo
quinquageſimo ſecundo.

§. Ad actionem. In actionibus que competūt ad vindictam poteſt conſtitui procurator.hoc dicit.

§. Ea obligatio. Obligatio ex contractu māda-ti parit actionem mandanti,ni
ſi ex neceſſitate precedētis cōtractus mādatum fuit ſubſequu-
tū.hoc dicit. ¶ Quero que eſt ratio quod ex nouo mādato ori
a tur [a] actio mādati? Reſpō.qꝛ fit ex neceſſitate primi cōtractꝰ.
Nam emptorem hereditatis tenetur defendere heres,vt l.ij.C.
de hered.vel actio.vend.l.hereditatem.j̃.de donationibus.Er
go ſi mandat ei,mandat illi id ad quod tenetur,ergo nō oritur
b actio mādati,vt j̃.manda.l.ij.§.fi.[b] ⁊ ſi ſatiſdat pro eo hoc etiaꝫ
facit ex neceſſitate,quia qui procuratorem facit,ſi eſt preſens,
debet pro eo ſatiſdare. Iſta eadem ratio eſt in fideiuſſore,q dat
procuratorem dominum. ¶ Oppo.gl.de l.ſi mandato.§.fi.j̃.mā
da. Solut.glo.⁊ bene,quod licet mandatum nō fuit gratuitum
nihilominus ille,qui ſuſcipit,dicitur procurator quo ad hoc,vt
poſſit agere contra alium:non tamen dicitur mandatum quo
ad hoc vt pariat actionem mandati,inter mandantem,⁊ manda
tarium,vt hic,⁊ l.naturalis.§.pen.j̃.de preſcri.verb.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Non oritur. Vide Imo.in l.qui his.de verb. oblig.
b ALEX. ¶ L.ij.§.fin. Caue propter, l.ſi vero non remunerandi.
verſiculo,plane.j̃.mandati.

§. Is cui hereditas. Qui habet vtiles,poteſt facere procuratorem eum qui habet directas.h.d.

§. Sed ⁊ dominum. Qui habet ius i re, poteſt dominum illius rei facere procuratorem.h.d.

§. Porro. Vnus ex correis poteſt aliū procuratorē cōſtituere actiue,⁊ paſſiue.h.d. ¶ Opp.
s̃.ea.l.in prin. Sol.hic quot ſunt rei,tot ſunt obligatiōes,⁊ a-
ctiones,vt l.eādē.in fi.j̃.de duob.re.⁊ in l.iij.in fi.eod.titu. Sed
in prin.iſtius legis eſt ſolū vna actio popularis,que pōt exerce
ri ꝑ quēlibet de populo. Et ꝑ hoc apparet quod quedā q̄ſtio-
nes,que hic formātur in gl.nō ſoluūtur bene. Pone quod vnꝰ
ex correis credendi antequā ſibi conſtitueretur facit aliū pro-
curatorem,an poſſit? Glo.dicit,forte quod non,vt hac l.in ꝑnc.
quod eſt falſum. Nam poteſt facere alium procuratorē ad actio
nem ſuſpſius cōſtituentis procuratoreꝫ,quā eſt ſeparata ab ea
que cōpetit procuratori in prin.huius legis erat vna,⁊ eadem.

1 ☞ Procurator actoris,⁊ rei,vnus non poteſt eſſe.
2 Procurator interueniēs poſt litē cōteſtatā debet condēnari.
3 Sn̄ia dꝫ ferri i ꝑſonā ꝓcuratoris,tā ex parte actoris,quā rei.
4 Tutor duorū pupilloꝝ,qs pōt eſſe,lꝫ vnus ſit actor,⁊ alter reꝰ.

§. Si plures. In iudicijs diuiſorijs plures vnum procuratorē dare non poſſunt. h.d.
Vel aliter, Vnus nō pōt eſſe ꝓcurator cōdēnati,⁊ eius cui fit
1 cōdēnatio.h d. ¶ †No.quod vnus non poteſt eſſe procurator
2 actoris,⁊ rei. Item no.quod†procurator interueniēs poſt lit.
cōte.debet condemnari. Qđ colligitur hic,vt in gl.⁊ ibi in text.
allegatur. Dicit glo.ergo erat lis cōteſt. Simile in l.ſi quis cū
3 procuratoria.s̃.eo.⁊ l.qui proprio.in prin.j̃.e. ¶ Itē no.†quod
tam ex parte actoris quam ex parte rei,ſententia dꝫ ferri in ꝑ-
ſonam procuratoris. Debet enim condēnari reus ipſi procura
tori procuratorio nomine domini,⁊ eodem modo ꝓcurator rei
dꝫ cōdēnari procuratorio nomine domini. Quod apparet hic
dum dicit,circa adiudicationes,⁊ cōdemnationes. Rationē ho
4 rū dixi vobis in l.furti.§.j.s̃.de infa. ¶ †Querit gl.quare ſe-
cus in tutore duorū pupillorū,vt l.accipientis.de auth.tut. Di
cit gl.quod ibi pupilli non agebant inuicem,ſed contra extra-
neū tertiū quod ſatis admitti poteſt. Vel dic quod in tutorem
de neceſſitate non proferuntur verba ſententie,ſed in procura-
torē,ſic,vt l.eum qui.§.ſi actori.de conſti.pecu. ¶ †Vltimo no
ta quod vnus non poteſt ſecummet ludere ad calculos,vel ad
tabulas,quia non reperiretur quis eſſet vincens,vel victus.

§. Reo latitante. Si vnꝰ vellet defendere reū, non committitur ſtipulatio ex clauſula de defendendo.

LEX QVADRAGESIMATERTIA.

Mutus ⁊ ſurdus.

§. Cum queritur. Quilibet pōt ꝓcuratorē cōſtituere,qui non reperitur prohibitus.h.d.vel aliter. In genere per
miſſorū omnia intelligunt̃ ꝑmiſſa,que ſpecialiter nō reperiunt̃
a ꝓhibita.h.d. ¶ Op.[a]ſi hoc edictum eſt prohibitoriū,ergo qui
dicit ſibi permiſſum,hoc debet ꝓbare,vt.l.j.de colleg. illicit.⁊
l.j.in prin.j̃.ti.j. Solu.vt in gl.duob.mod.⁊ q̄libet ſol.eſt bona.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Opp.adde in ſimilibus caſibus de quibus per Iaſ.
l.cetera.in princip.in j.notab.de leg.j.
1 ☞ Populari actione agens debet dicere tanquam vnus de po
pulo,⁊ ſi nō agit procuratorio nomine,ideo nō tenet̃ defendere.
2 Populari actione agens non tenetur defendere populum,nec
ſingulares homines,ſi agit ad commodum ſuum.

§. In popularibus. Qui agit vt quilibet de populo,nō teneat̃ dfen
1 dere populum.h.d. ¶ †No.modū agēdi in popularibus actio
nibus,vt dicatur in libello,talis tāquam q̄libet de populo,⁊c.
¶ Secūdo no.quod licet agat tanquā vnus de populo non a-
2 git procuratorio nomine,⁊ ideo nō cogitur defendere. ¶ †Sꝫ
quero an cogatur defendere ipſum populum? Gl. quod ſic,nō
autē homines ſingulares ipſiꝰ populi. Quod poſſet eſſe verū
ſi ageret ad cōmodum publicū,vt l.non ſolum.§.ſed interdum.
s̃.e. Sed ſi ageret ad commodū ſuuꝫ in caſibus,in quibus poſt
conteſtationē pena applicatur ſibi,tunc non tenetur populum
defendere,qꝛ non nomine populi,neqꝫ ad eius vtilitatem agit.

a **§. Is qui.** [a]Minor ad petendum curatoreꝫ poteſt facere procuratorem,⁊ ſi dubitatur de man
dato,admittit̃ cū cautiōe de rato.h.d. Facit l.diuus.in fi.j̃.qui
pet.tuto. Facit,quia id quod quis poteſt per ſe,poteſt per ꝓ-
curatorem,vt l.filiuſfa.s̃.eo.l.ſeruum quoque.eodeꝫ titulo. ſed
minor poteſt per ſe petere curatorem,ergo ⁊ per procuratorē,
⁊ ad hoc conſtituere pōt. ¶ Opponitur quod iſta ſtipulatio de
rato non poteſt committi,ergo,⁊c.vt j̃.eodem.l.non cogendum.
in fine.gloſſ. ſoluit,⁊ bene.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Is qui. Amplia hunc tex.quod requiritur abſentia
ad hoc,vt aliquis poſſit ꝓcuratorio nomine agere,extende, vt
hoc idem ſit in filio. Paul.de Caſt.l.ſi longius.§.j.de iudicijs.j̃.
1 ☞ Procurator conſtitutus ad agendum,videtur conſtitutus
etiam ad defendendum.
2 Mandatum factuꝫ ad agendum tantum,valet:ita quod procu-
rator ſic conſtitutus poſſit defendere.

a **§. Pena.** [a]Tenet hic gl.†quod ſi facio procuratorē ad agēdū, videor facere etiā ad dfendēdū.
1 Et ꝑ hoc quidā [b]dicunt,†quod ſi facerem procuratorē ad agē
b dū tantū quod talis procuratio non valet. Breuiter ſatis pu-
2 to quod videatur procuratori mandatum quod defenſionem
ſuſcipiat , non dico procuratorio nomine domini,ſed qđ aſſu-
mat defenſionem tanquam defenſor ſimplex. Videbitis in l.q.
ſeruum.de interrog.actio. Itaque puto,quod mandatum ad a-
gendum tantum,valeret. Quid enim ſi reus nollet procurato-
rē reconuenire? vel quid ſi procurator non obſtāte quod ſibi nō
ſit mandatum,ſua ſponte vult actorem defendere? certe poſſet,
non tamen poſſet ſubijci illa exceptio,mandatum non vult , ſed
poſſet peti a procuratore quod defendat,⁊ ſi non defendit, po-
teſt peti quod remoueatur,non qꝛ non habet mandatum,ſed qꝛ
non defendit.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Pena. Limita vt per Roma.ſingula.cxxviij.
b Et per hoc. ¶ Pro cōcordia aduerte qđ ſi reperitur ꝓcura-
tor q habet mādatū cū taxatiua,tātū,an intelligat̃ habere mā-
datū ad defendendū? Angel.in §.preterea. Inſtit.de exceptio.
in q.dum tractat de procuratore ſimplici,⁊c.dicit Bar.ſibi cō-
trariari in hac l.multū.§.pena.alias §.q.non cogit̃.⁊ in l.ſed nūc
quoque.§.fina.alias penul.s̃.titulo.j.Solu.vt per Ange.vbi s̃.
¶ Alia ſolu.poſſet dari ex dictis Bar.in §.qui non cogitur.
¶ Adde tu ad dicta Bar.hic,⁊ vide do.Marian.Socinum,in
c.id eſt articulo quinto principali de mutu.peti.

§. Si procurator. Melius eſt habere actiōes directas,quā vtiles. hoc di
cit. Hanc §.examina ſecundum gloſ.in l.quoties.in principio.j̃.
de adminiſt.tuto.

§. Qui nō cogitur. Procurator qui ſatiſdat de defendendo cogitur de
fendere ſi actio eſt tempore peritura. Item ex cauſa poteſt libe
re non defendere:ſed ſi actio nō eſt peritura,⁊ ſine cauſa non de
fendit,non cogitur, ſed ſi ſtipulatio cōmittitur.hoc dicit cum l.
ſequen.⁊ prin.ſeq. ¶ Opponitur ⁊ videtur quod verſicu.nam ⁊
eos.dicat idem quod verſi.precedens. Huius timore facta eſt
prima gloſſa magna. Vide eam ibi,⁊ quod obijcit tota gloſſa.
quod ſequitur eſt ad poſitionē caſus in ver.nam ⁊ eos.qui poni
tur,vt ratio predictorum,⁊ videtur continere idem cum dicto.

¶Opponitur de l.non cogendū.§.Sabinus.j.eo.Solue vt in
glo. Opponitur de l.filiusfamilias.§.fi.ſ.eo.Solue,vt ibi ⁊ l.ſʒ
⁊ he.§.preter ſatiſdationem.ſ.eo.⁊ hic.

¶ Lex quadrageſimaquinta.

Non cogendum.

§.Quitra. Quero q̄ eſt ratio dubitatiōis?
Dic vt in gl.¶Quero quid ver
titur in cauſe cognitione?Dicebat Iacob.Butrigar. hic ſcili-
cet ne collaudat ſecundum Hug.in iſtis ergo cauſis que requi-
runt vtilitatem publicam non poteſt procurator dari niſi cau-
ſa cognita,quod tene menti.
1 ☞Interdicto agens ne vis fiat ei ſuſtinet partes defenſoris.
Petens ſe cancellari de banno,abſolui de accuſatione,tolli te-
nuram,vel ſimilia,ſuſtinet partes rei.
2 Stipulatio, que non poteſt committi,non debet interponi.
3 Procurator datus ad litem,nō poteſt proſequi appellationeʒ.
a diffinitiua,ab interlocutoria ſic.

§.Si procuratori. Cautio que nō poteſt com-
mitti,nō debet interponi.h
dicit.Uel ſic,Cui cōmiſſa ſunt antecedētia,cōmiſſa videnť ⁊ ſe-
quentia,⁊ ideo quaſi ſit de mandato certum non cauet de rato,
1 cū cōmitti non poſſit ſtipulatio.h.d.¶✝No.quod qui agit in-
terdicto ne vis fiat ei,partes defenſoris ſuſtinet,⁊ ſic facit qd
q petit ſe cancellari de banno,vel petit ſe tolli ab accuſatione in
cepta contra eum,vel petit tolli tenutā acceptam cōtra eū, vel
ſimilia,partes rei ſuſtinet,licet ipſe ad iudiciuʒ prouocauerit.
Et ſic facit quod excōmunicatus admittitur ad defenſionem.
Pro hoc l.de pupillo.§.qui remiſſionem.de oper.no.nun.⁊ §.
2 fi.eadē l.⁊ ibi de hoc dixi.¶✝Secundo no.qd ſtipulatio q̄ cō-
mitti non pōt,nō debet interponi,vt l.hec ſtipulatio.§. diuus.
vt le.no.ca.¶Opp.⁊ videtur quod poſſit committi iſta ſtipu-
latio vt in gl.Sol.gl.qd pcurator nō poſſit ſuccumbere, niſi p
iniuriā iudicis,ppter quā ſtipulatio interponi non pōt.Iſtud
nō placet,q2 ab initio de hoc non liquebat.Et circa hoc vtrum
iniuria iudicis faciat hāc ſtipulationē committi,dic,vt l.ſi fina.
§.ij.rem ratam haberi.Uel ſolue ſecundo modo,q2 hic erat pro
curator ad edificandum,⁊ hoc cōſtabat,vnde propter hoc vide
batur ſibi mādatum totum negotium ad edificationē ſpectans,
⁊ ideo cōmitti nō poteſt,quaſi videatur habere totum mādatū.
Iſtam tenebat Iac.Butr.⁊ tenetur cōmuniter,ſecūdum quam
poſui tibi ſummariū,probatur in l.cum procurator.j.de oper.
3 no.nun.Et per hoc apparet✝quod procurator datus ad litē li
a cet non poſſit proſequi appellationemᵃ a diffinitiua vt C.eo.l.in
uitus,tamen ab interlocutoria poteſt.Totum enim negotium
videtur ſibi commiſſum.Facit j.l.proxi.§.item queritur.

¶Additio

a ALEX.Proſequi.¶Adde Bar.in l.cum procura.in fi.prin.j.
de no.oper.nuntiatione.⁊ in dicta l.inuitus.

¶ Lex quadrageſimaſexta.

Qui proprio. Poſt litem cōteſtatam reus
poteſt facere procuratorē, ⁊
pro eo cauere.hoc dicit.Ex hac l.colligit gloſſa,quod
etiam procurator poſt lit.conteſt.interueniēs condē
netur.Facit ſ.eo.l.licet.§.ſi plures.⁊ l.ſi quis cum procurato-
rio.ſ.eo.⁊ C.de ſententijs.l.j.

§.Ei qui. Qui ſponte defendit,poteſt vnā cauſam tan
tum defendere.hoc dicit.

a **§.Qui alium.** ᵃ Nemo eſt idoneus defenſor alte-
rius ſine ſatiſdatione.hoc dicit.

ADDITIO.

a P.PAV.P.¶Qui alium.Uide.amplia,⁊ limita,iſtam regulam,
vt per Iaſ.in l.filiusfa.j.qui ſatiſda.cogant.
1 ☞ Reſtitutio in integrum non reſtituit rem,ſed ius agendi,
vel tollit exceptionis obſtaculum,
2 Reſtitutio quid reſtituat.
3 Reſtitutorium iudicium ſequitur ad primum de neceſſitate.
4 Aduocatus ſeu procurator in prima cauſa,non debet eſſe in
ſecunda,ſi non vult.

§.Item queritur. Qui defendit in antecedē
ti,cogitur defendere in cō
ſequenti.h.d.vel aliter.Qui defendit in preparatorio cogitur
1 defendere in preparato.¶✝No.quod per in integrū reſtitu-
tionē nō reſtituitur res,ſed actio,ſeu ius agendi,vel tollit ex-
ceptionis obſtaculum,⁊ ſic duo iudicia.¶No.etiā ea que dixi
in ſummario.Opp.in integrum reſtitutio eſt in primum, alias
a priſtinum ſtatumᵃ repoſitio,vt l.quod ſi minor.§. reſtitutio.j.
de mino.Sic videtur per primum iudicium rem debere reſti-
tui.Pro hoc facit j.de mino.l.in cauſe.§.iterdū,vbi dicitur qd
hoc iudicium nocet cuilibet poſſeſſori.Huius timore, variatur
2 lectu.huius legis.✝Tu dicas breuiter,vt intelligas gl.illud re
ſtituit reſtitutio quod abſtulit leſio.Aut ergo minor fuit leſus
vendendo rem,⁊ tradendo poſſeſſioneʒ,⁊ tunc per reſtitutionē
reſcinderetur venditio.⁊ reſtitueretur res,⁊ ſic eſſet vnum iu-
dicium.Unde bene reprehēdit prima poſitio caſus poſita hic.
Si vero fuit leſus ſolummodo in vēdendo,non in transferēdo
poſſeſſionē,q2 forte vēdidit rem,ꝙ emptor poſſidebat,⁊ tūc re
ſtituitur ſolum ad vēditionē.nō autē reſtituitur poſſeſſio:quia
in ea non fuit leſus,⁊ ita erit neceſſarium nouum iudicium. Et
loquitur hic ſecūdum ſecūdam poſitionem gloſſe, que vera e
alij intelligunt hic reſtitutorium iudicium,hoc eſt pretium q
a minore petitur,cum petit ſe in integrum reſtitui.De quo v
diſti in l.non ſolum.§.j.ſ.eo.ſed precedēs lec.eſt verior.¶Op
po.C.eo.l.inuitus.Sol.nō tenetur proſequi cauſam appellatio
nis,q2 dicitur alia cauſa,ſed iudiciū reſtitutoriū ſic,vt hic.Ra
b tio,quia cauſa appellationis non ſequitur ᵇad primum de nece
3 ſitate,ſed✝iudicium reſciſſorium ſeu reſtitutorium ſequitur ad
primum ex quadam neceſſitate.Non enim ad aliud fuit po
ſitum iudicium reſcindēs,hoc eſt,poſtulata reſtitutio,niſi
niretur ad iſtud.Fuit enim ab initio hoc cogitatum.Facit
4 gir.✝quod aduocatus ſeu procurator in prima cauſa debet e
procurator ſeu aduocatus in cauſa appellationis.Sed con
rium eſt veritas per l.inuitus.C.eod.

ADDITIO.

a ALEX.¶Primum ſtatum.Adde Bartolum.⁊ doctores in
quod tempore.C.de teſtamento militari.⁊ Cynum in l.inuitus.
in vij.queſtione.C.eodem.
b ALEX.¶Sequitur.dixi poſt Bal.in l.ij.⁊ ibi glo.C.de ſuffra.
in l.ignorantis.⁊ nota.gl.que eſt hic in l. quacūqʒ ratione.qu
dicit,procuratore.i.procuratorio nomine.quam ad hoc allega
no.Bal.in l.j.in fine.j.de ſenten.

§.Procurator. Procurator,etiam ad lites,te-
net reddere rationem,⁊ reſtitue
re reliqua,hoc eſt,quicquid eius occaſiōe ad eum peruenit.⁊ re
petere expenſas.hoc dicit.Bl.inducit in arg ad queſtio.de am
baſiatoribus Mediolanen.de qua q.vide Cyn.in l.manifeſtiſſi
mi.§.ſed cum.in ij.⁊ vl.q.C.de fur.Ego plene j.ſol.ma.l.ſi vero.
§.item quicquid.vbi gloſſa tangit,ego dico cōtra iſtam glo.per
tex.in l.ſocium qui in e.§.fi.j.pro ſoc.per quam legem debet de-
terminari quod hic dicitur.Oppon.glo.de l.ſi poſſeſſor.§.bone
fidei.alias eſt in l.ſi quid poſſeſſor.§.ſed an,⁊ bonefidei.de peti.
here.ſol.gl.⁊ bene.Opp.C.mādat.l.j.Solutio.vt ibi diſtinguit.
1 ☞Executores ſi ſunt dati duo in teſtamento,vnus poteſt co
tra alium debitorem teſtatoris agere.
2 Procuratores plures quādo ab vno ſunt dati,vnus cōtra ali
quando agere poſſit.
3 Iudicum vnus ex duobus delegatis vel ordinarijs,alium co
re non poteſt.

§.Si duobus. Unus procurator non poteſt a
re contra aliū niſi expreſſe ſit ei
datum.h.d.¶Oppo.j.l.proxi.Sol.iſte §.intelligitur ſecū
l.ſeq.ſcʒ habet ſpeciale mandatum.Iſta eſt vera in ſe, vt ma
feſte colligitur ex l.itaqʒ.j.eod.que eſt l.Caij.ſicut iſte §.Al
ſtinguūt,aut eſt procurator ad exigenda debita, ⁊ loquitur
§.Aut eſt procurator omnium bonorū, ⁊ loquitur lex ſequ
Aſſignat gloſ.rationē,quia non poteſt videri procuratori m
datum,vt a ſeipſo exigat,ergo ab alio exigat.Dices tu,licet
poſſit agere in iudicio,nonne poteſt ſoluere ſibijpſi?Reſpō
ſpeciali mādato non venit vt ſibijpſi ſoluat.Secus in genera
l.ſi remunerandi.§.apud Iulianum.j.manda.Merito nec p
re poteſt a ſe,nec ſibi ſoluere.Unde alij videtur hoc mādatum
Hoc ſatis verum videtur in ſe,tamē litere non congruit.Ter
tij dicunt quod hic fuit adminiſtratio diuiſa,q2 vni fuerunt m
data negotia Italica,alij Prouincialia.Iſta eſt vera in ſe,n
tamen congruit litere,quia mādatū non cōcurreret circa idem,
vt vult text.Alij diſtinguūt ex quo debito agat,vt ex antecede
ti debito poſſit agi.ex debito vero contracto poſt mandatum
vt in ſequēti lege.iſtud non eſt verū in procuratore,licet in tu
tore ſecus,vt j.de admi.tut.l.cum curatore.¶Opp.⁊ videtur
quod nullo caſu iſte §.procedat.Nā aut duo procuratores fue
runt ſimul dati,⁊ vnus non poteſt ſine alio aliquid facere,ſi
fuit dictū inſolidū.ſ.eo.l.pluribus.Aut fuit datus vnus po
alium,⁊ tunc primus videtur reuocatus,vt l.ſi quis cum pro
a ratorio.§.fi.ſ.eod. Solutioᵃ. Intelligas quod hic fuerūt da
inſolidum,vel fuit datus ſecundus nō animo reuocandi prim
Sed tunc contra,quia ſi dati ſunt inſolidum,ergo vnus pot
agere contra alium,ſicut vnus tutor contra alium.l.ſi plures
de admini.tut.Facit quod nota,in l.ij.C.de admi.tut.Sol.Al
in tutoribus.Ratio, quia cū principalis perſona nō poſſit
prouidere,prouidet lex,vt vnus poſſit agere contra alium.

hic pꝛincipalis perſona poteſt ſibi pꝛouidere.Et ꝑ hoc† dicebā
qꝺ ſi ſunt dati,duo executoꝛes vniuerſales in teſtamēto,qꝺ vnꝰ
ꝯ aliū debitoꝛē teſtatoꝛis pōt agere,ꝑ d.l.ſi plures. Preterea
eſt alia rō,qꝛ ſi vnus executoꝛ nō vult exeq,alius hꝫ poteſtatem
in totū,vt c.ſi.extra de teſt.li.vj.Si igiť ille q eſt debitoꝛ ſibi,vł
ſocio nō ſoluit,nō vult exequi ideo alius in totū pōt petere,vt
in c.ſi.extra de te.Quero vtrū iſta exceptio poſſit opponi,etiā
poſt ſniam.Videť ꝙ ſic,qꝛ hec exceptio includit,tu non habes
mādatū,ergo,⁊c.l.lꝫ.C.e.⁊ no.i l.Pōponius.§.rati.ſ.e.Quod
hoc includat,ꝺt tex.in l.q duos.j.e.In ꝯtrariū facit l.itaqꝫ j.e.vbi
innuit qꝺ repellit exceptiōe,ergo.in veritate eſt ꝓcuratoꝛ.Sꝫ
dicas qꝺ eſt exceptio facti potiꝰ quā iuris. ¶† Dic ergo aut
ſunt dati plures ꝓcuratoꝛes ad diuerſa,⁊ vnꝰ pōt agere ꝯ aliū,
in his q̄ ꝑtinēt ad ſuā adminiſtrationē,vt hic ſcꝺm tertiā ſolu.
Aut ſunt dati ad idē,⁊ tūc aut nō eſt dictū,nec ſubintelligiť in
ſolidū,⁊ nō pōt vnꝰ ſine alio aliqꝺ facere.l.pluribꝰ.ſ.eo.⁊ l.j.§.ſi
plures,de exer.⁊ mand.l.idemqꝫ.§.ſi qs ea.Aut fuit dictū, vel
ſubintelligiť inſolidū,⁊ tūc aut fuit mādatū ad exigēdū tātū,⁊
vnus ab alio exigere pōt,vt dixi.ſ.ſcꝺm ſcꝺam ſol.Aut fuit mā
datū vniuerſale,⁊ tūc aut ſupereſt perſona mādātis,q pōt ꝓui
dere ſibi,⁊ vnus nō pōt agere ꝯ aliū,niſi habeat ſpeciale māda-
tū,vt d.l.q duos.⁊ l.itaqꝫ j.e.Aut nō ſupereſt,⁊ tūc vnꝰ ꝯ aliū
agere pōt,vt l.ſi plures.j.de admini.tut.⁊ qꝺ no.in l.ij.C.de ad
3 mini.tu.⁊ iſta faciūt† ꝙ ſi ſint duo iudices delegati,vł oꝛdinarij,
qꝺ vnꝰ nō pōt cogere aliū,de q̊ ꝑ Inn.i c.pꝛudētiā,extra de offi.
dele.⁊ j.de mino.l.minoꝛ autem magiſtratus.in pꝛin.⁊ j.de arbi
tris.l.magiſtratus.

ADDITIO.

a POMA.¶ Solu.Intelligas.Vide Alex.conſi.cxxiiij.⁊ cl.

LEX QVINQVAGESIMANONA.

IGnorantis.Pꝛocuratoꝛ nō pōt facere cō
ditionē dñi deterioꝛē,ſꝫ me-
lioꝛē ſic.h̄ ꝺt cū l.ſequēti.Gl.ponit tres caſus,in qbꝰ
pōt fieri deterioꝛ cōditio dñi ꝑ ꝓcuratoꝛē.Dic vt in
ea.¶ No.gl.q̄ ꝺt,ex quacunqꝫ cā,ſcilicet iuſta nā ex iniuſta ñ q̄
rit ſeruꝰ,nec filiꝰ,nec ꝓcuratoꝛ,vt.j.ꝺ acqrē.poſſeſſiōe.l.ꝙ ſeruꝰ.

LEX QVINQVAGESIMAPRIMA.

☞ Minoꝛ xxv.annis nō pōt eſſe pꝛocuratoꝛ ad iudicia. Ser-
uus poteſt eſſe pꝛocuratoꝛ ad iudicia.
2 Minoꝛ ꝑ patre abſente an admittatur ad plenā defenſionem.
vbicunqꝫ minoꝛ admittitur ſine mādato,eo in caſu nō reſtituiť.
3 Exceptio minoꝛitatꝭ ꝯ minoꝛē opponiť,ēt poſt litem cōteſtatā.
4 Minoꝛ non reſtituitur contra naturalem obligationem tantū.
niſi ex ea obligatione lederetur.
5 Minoꝛ hodie cū iuramēto eſt legitimꝰ ꝺfenſoꝛ,ſi fuit admiſſus.
5 Pꝛocuratoꝛ,pꝛo quo dominus ſatiſdedit in inſtrumento, an
ſaltem nuda cautione pꝛomittere debeat.

a MInoꝛ.[a] Qui pōt in integrū reſtitui,nō eſt ido
neus defenſoꝛ,⁊ reſtitutio pꝛincipalis ꝓ-
deſt fideiuſſoꝛi.h.d.¶ Opp.j.de minoꝛ.l.cum māda-
to.Sol.dicūt qdā,hic defendebat cū mādato,ibi ſine
mādato.Vł veriꝰ hic in ꝓcuratoꝛe ad iudicia,ibi in ꝓcurato-
re ad negotia.Cōtra h̄,qꝛ ſcꝺm h̄ minoꝛ xxv.an.nō pōt eſſe ꝓcu-
ratoꝛ ad iudicia.Cōtrariū videť Inſti.qb.ex cauſ.ma.nō lꝫ.§.ea
dē ⁊ j.de ma.vindi.l.ſi collectaneus.Solut.ibi in ꝓcuratoꝛe ad
negotia.ita ꝺt gl.Iac.de Are.⁊ Ol.ſequēdo eū dicūt† qꝺ ad iu
dicia pōt eſſe ꝓcuratoꝛ maioꝛ xvij.an.d.§.eadē.⁊ d.l.ſi collecta
neus.Nā ſi intelligeres ad negotia,nō eſſet neceſſe qꝺ ſeruꝰ ma
numitteretur,qꝛ ſeruꝰ pōt eſſe ꝓcuratoꝛ ad negotia,vt l.ſeruum
quoqꝫ.ſ.eo.⁊ h̄ refert Cy.i l.exigēdi.C.e.qcqꝺ dicat Ia.qꝛ gloſ
ſa eſt hodie appꝛobata extra de ꝓcu.c.q gñaliter.circa finē,lib.
vj.Et ſi dicas.quare manumittiť in caſibꝰ illarū legū? Reſpōd.
qꝛ hoīes cū eo ſecurius ꝯhūt,⁊ ipſe filiꝰ ꝓcurabit vidēs ſe libe
ratū,⁊ a dño bñficiū recepiſſe.¶ Opponiť.C.eo.l.exigēdi. vbi
minoꝛ admittiť.Sol.ibi eſt caſus ſpecialis.⁊ ſingularis ſcilicet
ꝙ admittať ꝑ patre abſente q debebat cōdēnari,⁊ admittiť ibi
ad plenā defenſionē,ñ ad allegādū cauſam abſentie,vt ibi in tex.
cum dicit,defenſioni ⁊c.⁊ illo caſu minoꝛ non reſtitueretur, ne
decipiať legis authoꝛitate ille,q cū eo contrahit.Et ita intelli
git gloſſa.iij. Gloſſa tamen pꝛecedens generalius loquitur,
in quocūqꝫ caſu minoꝛ admittať ſine mādato,in eo caſu in inte-
grum nō reſtituať.¶ Quero,qꝺ ſi fideiuſſoꝛes itercedūt ani-
mo nouādi? Gl.dicit idem,qꝛ minoꝛ non habet legitimā perſo-
3 nam ſtādi in iudicio.¶† Quero extra gl.illa exceptio,tu es mi
noꝛ,quādo poteſt opponi? Gloſſ.in l.exigēdi.C.eodeꝫ.videtur
dicere quod vſque ad litem conte.poſt lit.vero conteſt.opponi
non poſſit,ſicut exceptio militie,vt l.filius.§.veterani.ſ.eo.ſed
cōtra videtur.cum enim minoꝛ non habeat legitimam perſonaꝫ
neque ꝑ ſe,neqꝫ pꝛo alio,vt l.j.C.qui legiti.perſ.ſemper poterit
opponi,vt l.ij.§.j.ſ.qui ſatiſd.cog.⁊ argumēto dicte l.j.C.qui le
gi.perſo.¶ Venio ad vltimam gl.dicitur hic quod ſubuenitur
fideiuſſoꝛi minoꝛis.Cōtra j.de arb.l.ſi pupillus.Gl.ſoluit duo
b bus modis,ſecunda vera[b] quia ibi minoꝛ erat tantum naturali
ter obligatus,⁊ ſic nō reſtituitur,quia iure communi eſt vſus.
4 Unde bñficiū reſtitutionis non trāſit ad fideiuſſoꝛes.¶† No.
quod contra naturalem obligationem tantum minoꝛ non reſti-
tuitur.Simile in l.puberes.j.de v̊.ob.Quod eſt ideo,quia mi-
noꝛ nō leditur.Si vero aliquo caſu lederetur vigoꝛe huiꝰ natu
ralis,bene reſtitueretur,vt l.interdum.j.de cond.indeb.⁊ ibi di
xi.⁊ l.Marcellꝰ.j.de fideiu.¶ Opp.C.de fideiuſ.mi.l.j.⁊ l.ij.⁊ l.
in cauſe.in pꝛinc.j.de mino.Gl.ſoluit optime,⁊ diſtinguit,quā
videꝛ ſigna.¶ Opp.ad tex.ū ad diſtinctioneꝫ gloſſe.Videtur
enim implicare cōtradictionem.Nam tex.dicit quod nō admit-
titur tanquā nō idoneus,⁊ poſtea dicit quod ſibi ſuccurritur ꝑ
reſtitutionem.Quomodo enim poteſt ſibi ſuccurri,qꝛ non ledi
tur? Reſpō.tex.vult dicere,ſi poneretur illud inconueniēs,ſcili
cet quod admitteretur,ſequeretur aliud incōueniēs ſcilicet qꝺ
reſtitueretur.¶ Querit gl.quid in ꝓcuratoꝛe minoꝛe dato ad
5 agendum? dicit idem,⁊ bene.¶† Quero extra gl.vtrum minoꝛ
c hodie cum iuramēto[c] ſit legitimus defenſoꝛ? Gul.de cu.dicit ꝙ
ſic,qꝛ ceſſat ratio legis,vt in auť.ſacramēta.⁊ ibi no.C.ſi aduer.
ven.hoc verum ſi fuerit admiſſus.Poteſt enim ab initio nō ad-
mitti ꝑ iſtam legē,quia eo ipſo quod vult iurare ⁊ implicare ſe
6 ipſum,decipitur,vt l.minoꝛibus.j.de min.ſecundū Gul.† Vlti
mo Cy.inducit iſtam legem ad queſtionem,vtrū pꝛocuratoꝛ ꝓ
quo dominus in inſtrumēto ſatiſdedit,debeat ſaltem pꝛomitte
re nuda cautione? Et tex.iſte facit quod ſic,in eo quod dicit,ipi
⁊ fideiuſſoꝛibꝰ eius,ergo ſeipſum obligat.De quo per euꝫ in l.
j.C.de ſatiſdan.Dixi j.iudi.ſolui.ſuper rubꝛ.⁊ eodem titul.l.ſi
ad defendendum.

ADDITONES.

a ¶ Minoꝛ.Pꝛo concoꝛdia aduerte,quod ſi minoꝛ xxv.anno.in
iudicio interuenit tāquā defenſoꝛ alteriꝰ,nō facit iudiciū nullū.
Ita Bar.in l.exigēdi.C.de ꝓcuratoꝛibꝰ.Cōtrariū allegat.i hac
l.minoꝛ.Sol.ſi inſpiciať Bar.nō mereť argui de ꝯrietate: nam
Bar.vbiqꝫ ꝺt,⁊ aſſignat cauſas ſpecialitatis in d.l.exigēdi.Ex
tra autē illū caſum,regulariter deciditur ꝯriū,⁊ maxime ꝑ caſum
c.qui generaliter,de pꝛocuratoꝛ.in vj.quem tex.alle.Bar.vbi-
que,nec in aliquo ſibi contradicit.

b ALEX.¶ Scꝺa vera.Et Bar.⁊ Ang.in d.l.exigendi,tenēt ꝯ-
riū,limitātes in l.ita demū.⁊ vide q̄ dixi in d.l.ita demum. vide
Bar.⁊ Bal.in l.Pōponius.§.rati.ſ.eo.Saly.in d.l. ita demū,
tꝫ idē qꝺ Bar.hic,⁊ Inn.in c.nō iuſte.de ꝓcu.Ang.hic aľr ꝺt.ꝑ
Bal.in l.licet.C.eodem.⁊ ibi per Flo.⁊ ibi etiam Barto.¶ Ad
de an minoꝛ poſſit eſſe pꝛocura.Ioan.de Ana.conſi.xxx.

c ALEX.¶ Cum iuramento.Vide glo.⁊ Bar.in d.auť. ſacramē
ta.⁊ Bal.ibidem per Cano.in c.non iuſte.de pꝛocura.

§.Quoniam.No.ꝙ defenſoꝛ repꝛeſentat ꝑ oīa vi-
cē eiꝰ quē defendit:qꝺ intellige in de
fēſoꝛe volūtario.Nā q ꝺfendit ex neceſſitate,ēt ex ſua ꝑſona po
terit defenſiōibꝰ vti,vt l.idemqꝫ.§.generaliter.j.māda.⁊ l.ꝓcu-
ratoꝛ ad exhibēdū.§.j.j.rē rat.ha.⁊ l.ſꝫ ⁊ ſi.§.itē ſi res.ꝺ pe.hꝭ.

LEX QVINQVAGESIMAQVARTA.

a NEque femina.[a] In eo quod dicit text.
miles.intelligit gl. idem
b in clerico.[b] in l.filius.§.veterani.ſ.eod.

ADDITIONES.

a P.P AV.P.¶ Neque femina.Quod iſta exceptio ſit dilatoꝛia ēt
in perſona femine,vide Mat.no.c.

b ALEX.¶ Idē in clerico.Et no.hic cum gl.qꝺ nō eſt idoneus ſi
deiuſſoꝛ,qui eſt alterius foꝛi.Alle.Bal.in l.ij.C.per quas ꝑſo.

LEX QVINQVAGESIMA QVINTA.

1 ☞ Actio vtilis quando pꝛefertur directe,vel directa vtili.

a PRocuratoꝛe.[a] Vtilis pꝛefertur directe
h.d.Opp.C.de noua.l. iij.
Solu.glo.hoc eſt verum in tribus caſibus hic poſi-
tis.Tu dic quod hic concurrebat pꝛocuratoꝛ in rem

1 ſuam, ⁊ dominus, ibi non. ¶ † Oppo. ⁊ videtur ꝙ directa preferatur
vtili, vt l. qua ratione. §. litere. de acqui. rer. domi. Sol.
b Quãdoq; ᵇ vtilis ⁊ directa ſibi aduerſantur, vt directa que cõpetit
domino, ⁊ vtilis, que cõpetit preſcribenti: ⁊ tunc preferatur
vtilis, vt in eo. tit. C. de preſcrip. long. tẽp. ⁊ j̃. de vſucapio.
Quãdoq; vtilis, ⁊ directa competũt ad diuerſa, vt directa que
competit domino, ⁊ vtilis que cõpetit emphyteute, vel feudatario,
⁊ tunc vna nõ prefertur alteri, ſed quilibet poteſt de iure
alterius litigare, vt l. finita. §. ſi de vectigalibus, de dam. infect.
Quandoq; vtilis ⁊ directa competunt ad idem, ⁊ tunc ſi vtilis
competit ei ad quẽ negotium in veritate ſpectat, vtilis prefertur
directe. vt hic ⁊ l. ſi procurator. s̃. eodẽ. ⁊ in toto tit. ad Trebellianum.
Quandoq; econtra directa competit ei ad quẽ ſpectat
negotium in veritate, ⁊ tunc directa prefertur vtili, vt d. l.
qua ratione. §. litere. Facit quod not. in l. j. j̃. de loco publ. fruen.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Procuratore. Vide de hoc per Bal. in l. ij. §. fin. de lege commiſ. ⁊ vide omnino Bal. per illum tex. in c. j. in prin. de cõtro. inter do. ⁊ em. ⁊ Bal. in l. ſi cũ empto. C. de pactis.

b ALEX. ¶ Quandoq;. Iſta ſunt verba Io. in l. in cauſe. s̃. e. licet Bar. nõ alleget. Et adde q̃ no. in l. ſi culpa. j̃. de rei vend. ⁊ ꝙ no. Iaco. But. in l. vnica. C. de monopo. ⁊ Bar. in l. facta. §. ſi heres. ad Trebel. ⁊ in l. ſi cum empto. s̃. de pactis. ⁊ ꝓ hoc vide qđ dixit Bar. in l. apud Celſum. §. ſi mandaui. j̃. de do. excep. ſed qđ ſi tertius preſcripſit contra emphyteutam, ⁊ dominus recuperat a tertio, per rei vendicationẽ directam, an emphyteuta poſſit vtili actione recuperare a domino? vide Bald. in cap. j. §. preterea. vlt. de prohi. feu. alie. qui determinat quod non. Et ad id quod dicit de vtili acquiſitione ex preſcriptione, adde glo. no. ⁊ ibi Bar. in l. ſi edes. §. j. j̃. de ſerui. vrba. predio.

LEX QVINQVAGESIMASEXTA.

a AD rem mobilem. ᵃ Cui committuntur cõſequẽtia videntur committi antecedentia. h. d.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Ad rem mobilem. Vide quod per iſtam l. ⁊ l. ad legatum. j̃. eod. quod dicit Bartol. in l. indebitum. de condi. inde. ¶ P. PAV P. Circa iſtam regulam, ⁊ econtra omnino, vide que habes ad Bar. in l. ij. s̃. de iuriſ. om. iudi. ¶ POMA. Limita regulam huius tex. vt per Bald. in l. fin. in xvj. oppo. C. de here. inſti. Item limita vt per Alex. ibidem. Panor. ca. ex parte. iij. de deci. Et eam late examinat Iaſo. in l. ij. j̃. de iuriſdic. omni. iudicum. in j. nota. ⁊ l. plane. §. ij. in iij. no. de lega. j. etiam Imo. circa iſtum tex. conſi. xxxiij.

LEX QVINQVAGESIMASEPTIMA.

1 ☞ Executione commiſſa, an videatur commiſſa cognitio.

* QVI PROCVRATOREM. * Procurator datus
ad agendum intelligitur datus ad litem perficiẽdam.
1 hoc dicit. ¶ † Querit gl. aliquis delegat cauſam iudici,
vt cognoſcat, an poterit ſententiare? Dic vt in glo.
quod non. Speculator in titulo de iudice dele. tenet cõtrariũ.
Hoc ego examino in l. a diuo Pio. §. j. j̃. de re iudicata. vbi glo.
2 tãgit † an cui committitur executio, videatur committi a cognitio.
a Pro quo C. ſi contra ius vel vtili. publi. l. ⁊ ſi nõ cognitio.
Et ibi diſtinguo, aut committitur cauſa ſimpliciter, aut vt cognoſcat,
quo caſu loquitur illa gloſſ.

ADDITIONES.

* CLAV. ¶ Procuratorem. Vide ad intellectum ⁊ limitationẽ huius legis Roma. conſi. cccclxvj.

a ALEX. ¶ Committi. Item facit quod licet per ſtatutum quis habeat poteſtatẽ inquirẽdi, non poterit cõdemnare, imo iſto caſu debebit eſſe pena ordinaria. Et ad hoc vide etiam no. in c. exhibita. de iudic. ⁊ ad intellectum huius legis, vide Saly. poſt Bal. in l. ſi ꝓcurator. C. eod. ⁊ ibi Ful. An poſſit mouere actiões vide in l. procura. C. eo. ¶ Adde quod voluit Roma. cõſi. ccxliij. incipien. ad predictorum corroborationem.

LEX QVINQVAGESIMAOCTAVA.

1 ☞ Procurator cui cõmiſſa eſt libera adminiſtratio in vno negotio poteſt quicquid vult, libere in illo facere, ⁊ num. 5.
2 Adminiſtrationem plenam concedere, ⁊ liberam idem eſt.
3 Si dicitur quod poſſit facere quicquid ipſe dñs facere poſſet, idem eſt quod concedere liberam.
4 Ratum habiturum quicquid per eum factum fuerit, qui ꝓmiſit, videtur concedere liberam.

a PRocurator. ᵃ Procurator † cũ libera, poteſt
1 omnia facere que dominus
facere poſſet, ⁊ etiam alienare ſi donationem nõ
contineat. hoc dicit tex. cum glo. ¶ Opp. j̃. l. proxi. ⁊
2 l. ꝓcurator totorum. Sol. gl. hic habebat liberam, ibi nõ, ⁊ iſta
b vera. Quero, † quid ſi cõcedit̃ libera ᵇ adminiſtratio in vno negotio,
non generaliter in omnibus. Tunc non loquitur iſta le
que dr̃, ꝓcurator cui generaliter libera. Puto quod in illo ne
gotio poſſit libere facere quicq̃d vult eadẽ rõne: qua in oĩbꝰ
hʒ gñale mãdatũ. Pro hoc c. q ad agẽdũ. in fi. e. ti. li. vj. Hoc
minaui plene in l. q Rome. §. Callimachꝰ. in fi. de verb. oblig.
tex. videt̃ tãgere. Quero qđ ſi cõcedit̃ plena adminiſtratio,
c dicit̃ libera? Reſpõ. idẽ importat. ᶜ vt l. ſi ꝓcurator. C. e. vbi
3 ⁊ gl. ¶ † Quero qđ ſi nõ ᵈ eſt dictũ libera, ſed permiſit ei
4 poſſit facere quicquid ipſe dominꝰ facere poſſet? Certe videt̃
d ꝑ l. creditor. §. Lucius. j̃. mãda. ¶ † Quero, qđ ſi in inſtrum
e mandati eſt dictũ quod ꝓmiſit ſe ratũ habiturũ quicquid ꝑ e
ctũ fuerit? Certe ex hoc videt̃ cõcedi libera, ᶠ vt l. j. C. de offi
f cur. Ceſa. ⁊ ibi tetigi. ¶ † Quero, qđ importat ᵍ cõceſſio liber
5 Reſpõdeo quod omnia põt facere q̃ põt dominꝰ, dũ tñ dol
g lus abſit, vt d. l. creditor. §. Lucꝰ. ita quod donationẽ meri
contineat, vel econtra iuris. §. ſi. s̃. de pactis.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Procurator. Vide Practi. Papi. in forma
ſionis rei conuenti. ¶ P. PAV P. Vide Ang. Aret. inſtitu
his per quos agere poſ. in prin. dicentem quod in omnib.
bus in quibus requiritur ſpeciale mandatum ſufficit mand
generale cum libera, ⁊ ponit ſex caſus in quibus requiritur
ciale mandatum. Idem in pluribus, in aliis non poteſt, qu
cederet fines mandati etiam ſi in fine promitteret domin
tum habere quicquid per eum fuerit geſtum, quia intellig
circa predicta commiſſa, vide Com. conſi. cxlviij. incip. vene
lis vir. ⁊ ibi etiam, quod habens generale mandatum cum li
ra, non poteſt facere confeſſiones de recepto, niſi conſtet de ve
ra numeratione. Iaſ. in l. j. C. de offic. procu. Ceſa. Item qđ po
ꝓcurator cum libera nouare. vide Com. conſi. clxix. circa me
in duobus verbis. Item quod fortius ſit mãdatum cum libe
datum ab homine, ⁊ de iſto loquitur iſta lex, vide Iaſ. in l. j. j̃.
offi. procu. Ceſa. in hoc vide Corſet. in c. grandi. de verbo liber
⁊ multis aliis, qđ importet, vide q̃ ſcripſi in l. ſi fic. j. de le. j. Ite
quod regulariter mandatũ cum libera, equiparetur mandato
ſpeciali, cuʒ quibuſdam declarationibus, vide Iaſo. in l. preſes.
C. de tranſac. Item ex quibus verbis inducatur mandatum cũ
libera, vide per Iaſo. multa in l. procurator. in iiij. no. C. de pro
cur. Item an in ſpiritualibus, requiratur ſpeciale mandatum,
vide Fely. in c. coram. in iij. nota. de offic. dele. Item xxv. caſus
in quibꝰ requiritur ſpeciale mandatũ, vide ad finẽ tracta. male
ficiorũ. Item ad regulã, quod tantũ operatur mandatum cum
bera, ſicut ſpeciale, ⁊ ſex fallentias, vide Iaſo. in l. iuſiurandi
quod ex conuentione. §. ꝓcuratorum. j̃. de iureiur. Item ex
bus verbis inducat̃ mãdatũ cum libera, ⁊ an habens manda
cum libera reſpectu inſtantie, poſſit cõpromittere ad finem
pẽdendi? vide Aret. in l. qui Rome. §. Callimachus. ad fi. de ve
borum oblig. Itẽ ad faciẽdũ aliquẽ carcerari, requirit̃ ſpecia
mandatũ. vide ad Bar. in l. Pomponius. s̃. eo. vide Ang.
de his ꝑ quos agere poſ. dicentem, quod in quibus caſibus
ritur ſpeciale mãdatum, ſufficit generale mandatum cum li
ra, ⁊ ponit xxv. caſus, in quibus requiritur ſpeciale mãdatu

b ALEX. ¶ Libera. Et nota quod lʒ in mãdato ſingularium
ſonarũ requirat̃ illud verbũ, cum libera, vel equipollẽs, tam
in mãdato vniuerſitatũ, tacite videtur ineſſe. Ita dicit Bal
illum tex. in l. preſes. in prin. C. de tranſac. Cui adde no. ꝑ
in c. ſuſcitata. de reſti. in integrum. ⁊ in materia vide Inno.
quod quibuſdam. de fideiuſ. ⁊ dicit Bal. in l. mandatum. in
poſitione, C. manda. quod procurator generalis ſine libera, n
poteſt facere obligatorios actus. l. quam Tuberonis. §. alia.
pecu. Dicit etiam Bal. in l. illud. §. j. de mino. quod in omnibus
cauſis, in quibus requiritur ſpeciale mandatum, ſufficit gene
le cum libera. adde quod voluit Roma. conſi. xciij.

c ALEX. ¶ Importat. Vide tamen tex. in l. quam Tuberonis.
§. alia. de peculio. ⁊ ibi vide Bar. poſt Bal. in l. procurator. C. e.

d POMA. ¶ Quero quid ſi. Vide Iaſ. in l. prouinciali. §. ſi ego.
j̃. de oper. no. nũtiatio. Panor. c. intelleximus. de iud. ⁊ Panor.
conſi. xviij vol. ij. Roma. conſi. xciiij.

e POMA. ¶ In inſtrumento. Declara vt per Iaſo. l. tranſactio
nis. C. de tranſactio. Vide etiã Fely. in c. ſolite. de maio. ⁊ obe
dien. qui allegat dicta Bartoli hic, licet eum non alleget.

f ALEX. ¶ Concedi libera. Et adde quod not. in capitu. conti
git. de tranſactio. in c. j. ⁊ in ca. petitio. de procura. ¶ P. PAV P.
Contrarium eſt verius. Adde Iaſo. in l. tranſactionis. ad fi.
tranſactio. ⁊ in l. ſi procurator. C. de procura. j̃. de conditio.
debiti.

g POMA. ¶ Quero quid importat, vide ad hec Alex. conſi.
in j. vol. Panor. conſi. x. vol. j. conſi. lxxxviij. eod. volum.

LEX SEXAGESIMA.

1 ☞ Procurator generalis non poteſt de cauſa compromittere
in arbitrum vel arbitratorem.

a MAndato. Procurator gn̄alis ſine libera nō
pōt trāſigere.ᵃ h.d. Opp.ſ.l.pri.
Solu.ꝟbū libera, tollit ꝯ̄riū. Opponit̄.C.de tranſ-
actioni.l.p̄ſes.Gl.ſoluit. ¶ Not. aliud ī ꝓcuratore,
aliud in legitimis adminiſtratiōibꝰ, vt tutoribꝰ, curatoribꝰ, p̄ſi-
dibꝰ, rectoribꝰ, ⁊ ſimilibꝰ. Iſti enim intelligūtur habere liberā.
1 ¶ Ex h̄ nota.† qđ ꝓcurator gn̄alis nō pōt de cauſa cōpromit
b tereᵇ in arbitrū vel arbitratorē, cū arbitramētū ſit q̄dā trāſa
c ctio. Oportet ergo qđ ei ſit mādatū,ᶜ vel qđ habeat liberā ad-
miniſtrationē, nō dico litis, ſꝫ omniū bonoꝝ, vel illiꝰ cauſe, vt te
tigi.ſ.l.prima ⁊ ī l.q Rome.§.Callimachꝰ.de ꝟbo.obligatiōib.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Trāſigere an autē habens generale cū libera poſſit
fideiubere? collige ex his que habētur in l.ſeruus inſcio.ī.de fi-
deiuſſo.⁊ Bal.in l.in perſonam.§.primo.ſupra de pactis.
b ALEX. ¶ Cōpromittere. Et de h̄ eſt.tex.cū ibi no.ī c.ꝑ tuas.
de arbitris.Bar.⁊ moderni.ī l.q bona.§.ſi alieno.ī fine tertie q̄
ſtiōis.princip.de damno infecto.⁊ vide in c.qui ad agendum, ex
tra eodem titu.lib.vj.⁊ Ang.hic, ⁊ quod dixi poſt eum.
c P.PAVP. ¶ Si mādatū. Vide q̄ đt Ant.de But.ꝯſi.xliiij.cir-
ca mediū, qđ iſti ꝓcuratores, ⁊ defēſores litis, poſſint ſup aliq̊
icidēti, ēt qđ de ſe reqrat ſpeciale mādatū impetrare, ⁊ diſpone
re, qñ ita vtile videbat̄ eſſe liti, ⁊ dño ſuo, facit qđ đt Bar.in l.il
lud.§.ſi.ī.đ minori.ī l.ꝓcurator.ī pñ.ī.de operis noui nūtiatio
ne.vbi aliȷ̄, ⁊ circa illud qđ đt hic, qđ ñ pōt ꝓcurator tranſigere,
nec cōpromittere, ⁊ alia in materia, ⁊ dum dictum eſt de inuadē
tibus, vide Fely.in c.cum olim.el ī.de officio delega.⁊ Roma-
num conſi.cxv.⁊ Alex.conſi.xliiij.vol.ij.

LEX SEXAGESIMA PRIMA.

1 ☞ Executio iudicati contra procuratorem fit quādo fuit con-
demnatus in expenſis ob inobedientiam vel propter calūniam.

a PLautius.ᵃ In ꝓcuratorē ſimplicē ñ fit exe-
cutio iudicati, ſecꝰ in defenſorem.
h.d. ¶ Opponit̄, ſ.e.l.ſi ꝓcurator, ī ſi. Solutio. Sn̄ia
nō mādat executiōi ꝯ ꝓcuratorē, ſed ex vigore ꝓmiſ-
ſiōis facte ꝑ eū de iudicato ſoluēdo poterit cōueniri, ⁊ exigi, vt
in ꝯ̄rio. ¶ Scđo opponit̄ qꝛ ex parte rei nō videt̄ poſſe fieri ꝓ-
curator ī rē ſuā actore iuito, vt l.ſi Stichū, in ſi.de noua. Sol-
ue. vt gl. ¶ Opponit̄ ⁊ videt̄ qđ tex.iſte ſit ſupfluus ī eo qđ đt,
idē erit obſeruādū, ⁊c. Huius ꝯ̄rij timore qdā dicūt qđ l.ſi Sti
chū.ī ſi.loquit̄ in defenſore, ꝓcedēs ꝟſi.ī ꝓcuratore cū mādato,
q ſatiſdedit ꝑ ſe. Sed certe tūc ꝓcurator nō ꝯueniret̄ ex ſn̄ia, ſꝫ
ex ſola ſtipulatiōe. Dic ergo qđ ille finis loquit̄ in defenſore, q
nō allegabat mādatū ꝓcedēs. In ꝟſi.in defēſore, q allegabat mā
1 datū ⁊ nō ꝓbabat. ¶ † Vltimo extra gl.ſcias qđ ī ꝓcuratorem
q̄ñqꝫ fit executio iudicati, vt ſi ꝯdēnaret̄ ī expēſis ꝓpter aliquā
inobediētiā ipſius ꝓcuratoris, vel ꝓpter calūniā factā a pro-
curatore ſine mādato, vt l.ī.§.ſi ꝓcurator.ſ.ſi qs ius dicēti non
obtēperauerit.⁊ l.nō eſt.C.đ adminiſtratiōe tutorū. Cōtra hāc
legē facit ī.eo.l.ꝓcurator q ꝑ euictione. Sed ſolue vt in gloſſ.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Plautius. Et adde qđ voluit gl.no.hic, qđ ſi ꝓcura-
tor mētit̄ mādatū, videt̄ ſe offerre liti. Quo caſu đt Inno.in c.
ꝑ tuas.de arbitris.qđ cautꝰ ſit aduerſarius, ⁊ tūc petat execu
tionē ſn̄ie ꝯ falſuꝫ ꝓcuratorē, adde notata in l.quarta.ī pñ.ī.đ re
iudicata. Et iſtud forte verū, niſi ñ habēs ſufficiēs mādatū illđ
oſtēderit aduerſario, qꝛ tūc nō qꝛ ſi patit̄ excutionē ſn̄ie, oꝛ ceſ
ſat rō huiꝰ gl.⁊ aduerſario imputat̄. Pro h̄ facit qđ no.gl.ī l.eiꝰ.
C.ſi certū petat̄.⁊ ī l.nō eo minꝰ.de trāſactiōi.⁊ vide Bart.in l.
de pupillo.§.fin.de operis noui nūtiatiōe.vbi iſtū tex.limitat, ⁊
dñ ſ.dixi, niſi forte ⁊c. Adde Ro.ī l.iiij.in pñ.de re iud. POMA.
¶ Vide quid per iſtum tex.dicat Roma.conſi.lvj.

LEX SEXAGESIMA SECVNDA.

ADlegatum.ᵃ Cui committitur conſequē-
tia * videntur committi an-
tecedentia, etiam contra diuerſas perſonas: hoc di-
cit. Text.dicit aduerſus heredem, quero quid ſi con
tra alium? Reſpōdeo idem, argumento.l.cum procurator.ī.de
operis noui nuntiatione.⁊ ſupra.eodem.l.non cogendum.§.ſi
ſecundum lecturam.quam ibi tenui.

ADDITIO.

a ALEX. Adlegatū. Vide quod notat Bal.in rubri.ī.de exercit.
* CLAV. ¶ Conſequentia, Ad limitationem huius clauſule, vide
Rom.conſi.cccclxj. Sed contra ſuam deciſioneꝫ ibi, vide in c.fi-
ne, de renun.vbi dicitur quod mandatum pro iurando includit
mandatum faciendi per ſe.

LEX LXIII.

1 ☞ Fructus connumerantur inter res tempore perituras.
2 Alienari vt poſſit res ſatis eſt quod de facili poſſit corrumpi.

a PRocurator totorum.ᵃ Procu-
rator ge-
neralis ſine libera, vel ſine ſpeciali mandato nō poteſt
vendere niſi res tempore perituras.hoc dicit. ¶ Op
ponit̄ ſ.e.l.ꝓcurator cui libera. Dicebat Mar.ibi erat ꝓcura-
1 tor oiuꝫ, hic totorū. Tu dic qđ ꝟbū libera, tollit ꝯ̄riū. ¶ † Vlti
2 mo nota qđ fructꝰ cōnumerant̄ inter res tp̄e ꝑituras. ¶ † Not.
ēt q̄ ad hoc vt res poſſit alienari, nō reqrit̄ q̄ tp̄e ſit ꝑitura, ſed
ſufficit quod de facili poſſit corrumpi. Facit infra, vt in poſſeſ-
ſio.lega.l.is cui.§.qui legatorum.

ADDITIO.

a ALEX, ¶ Procurator. Vide not.per Inno.in c.quod quibuſ-
dam.de fideiuſ.⁊ Bal.in l.ſi.C.de bonis mater.

LEX LXIIII.

IScuius. A ꝑſona defenſoris in dñꝫ fit trāſ-
latio litis, cā cognita.h.d. ¶ Op.
q̄ indiſtincte pōt añ lit.cōte.vt ſ.eo.l.ante litē.C.eo.l.
procura.⁊ l.nulla.gl.ſubdit maxime, ſꝫ qꝛ nō plꝫ, pone
aliā ſolutionē. Tu dic qđ ꝯ̄ria loquunt̄ in ꝓcuratore cū mādato
cuiꝰ factū p̄iudicat dño, iō poteſt indiſtincte remoueri ante litē
cōteſt.hic in defenſore ſine mādato, cuiꝰ factū nō p̄iudicat dño, ⁊
pōt dñm liberare inuitū ſuſcipiēdo iudiciū, vt ī.titu.ij.l.ſoluen
do.⁊ ī.de ſolu.l.ſolutionē.⁊ ideo vertit̄ iſta cāe cognitio, an de
fendat reū tanq̄ gerēs negotia ſua aīo repetēdi an aīo donādi
Et ad hoc pōt adaptari gl.q̄ q̄rit, an ſit ꝓcurator ī rē ſuā, an nō.

LEX SEXAGESIMA QVINTA.

1 ☞ Dominus in mandato procuratoris ſatiſdat pro ipſo.
2 Mandatū procuratoris litere quando probent.
3 Mandati litere probari duobus modis poſſunt.
4 Mandatum poteſt teſtibus probari.
6 Iudiciū agitatū a ꝓcuratore reuocato ꝑ mortē dñi nō valet.

a SI procuratorem.ᵃ Procurator de
cuius mādato cō-
ſtat, nō cauet de rato. Itē reuocatio mādati q̄ in noti
tiā iudicis vel aduerſarij nō ꝑuenit iudiciū nullū nō
reddit.h.d. Nota modū releuādi ꝓcuratorē a ſatiſdatiōe de ra-
1 to.⁊ ideo hodie dñs in iſtrumēto ꝓcuratorio ſatiſdat ꝓ ipſo ꝓ
curatore, vt Inſti.de ſatiſda.§.ſi ꝟo aliq. ¶ Nota qđ litere fa-
ciūt fidē dñ tñ ſint approbate. Nota qđ reuocatio mādati nō p̄-
iudicat aduerſario. ¶ Ad p̄mū opponit̄, qꝛ ēt ſi cōſtet de māda
to, tenet̄ ſatiſdare iudicatū ſolui, vt l.ī.C.de ſatiſdād. Sol.ibi,
in ꝓcuratore rei hic in ꝓcuratore actoris? Certe ēt ꝓcurator
rei pōt releuari ſi dñs ſatiſdat ꝓ eo iudicatū ſolui in inſtrumē
to ꝓcuratorio, vt dicto §.ſi ꝟo aliqs, a ſatiſdatiōe autē de iudi-
cio ſiſti an dñs poſſit releuare ꝓcuratorē, dixi in l.ſi defunctꝰ.
b §.ſi.ſ.eo.vbi gl.tāgit. Ad ſcđum opponit̄ ⁊ videt̄ rđ literisᵇ in
2 diſtincte credatur, vt C.de epiſc.⁊ cleri.l.ſi qua ꝑ calūniā. Bre
uiter † dic ſcđum Guli.de Cug. aut litere habēt ſigillū publicū
c ᶜ alicuius cōmunis, vel dñi, ⁊ tūc faciūt fidē vt infra de publica
nis.l.ſi publicanus.⁊ ſupra de offi.p̄ſi.l.diuus, infra de ſer.fugi.
l.prima.§.p̄mo.⁊ in aut̄.vt nul.iudi.§.ſi vero qs comprehenſo-
rū.⁊ infra de milita.teſt.l.tribunus. Aut nō habēt ſigillū publi
cū, ⁊ tūc aut iſte litere ſunt approbate ab aduerſario, ⁊ faciūt fi
dē vt hic. Aut ab aduerſario nō ſunt approbate, ⁊ tunc non fa-
ciūt fidem niſi alias approbarent̄: argumēt.l.prime.§.ſed ne.C.
3 de Lati.lib.tollend. ¶ † Qualiter autem fiet iſta approbatio?
Reſpon.duobus modis. Primo ſi habeat teſtimonium publi-
cum, vt quia notarius ſubſcripſit ſe literis, ⁊ dicit.ad maioris
roboris firmitatem fecit ſui ſigilli munimine roborari. Ita etiā
poteſt intelligi hic, ⁊ dicta.l.ſi qua per calumniam.argum.C.de
fide inſtrumento.authen.ad hec. ¶ Secūdo poteſt approbari

d per teſtes ᵈ qui viderunt dominũ ſigillare,⁊ ita etiã poteſt lo-
qui hic,arg.l.ſed ſi quis ex ſignatoribus.ĩ.queadmo.teſta.ape-
rian.⁊ l.j.circa fin.eo.tit.⁊ quod notatur eodem ti.l.ij.circa prĩ-
cip.nec requiritur quod ſit ſigillum ipſius domini ſigillantis,
vt l.ad teſtium §.j.ĩ.de teſta. Et de iſta materia vide per gloſſ.
extra de proba.c.poſt ceſſionẽ.⁊ plene ibi per Inno.⁊ Jo.And.
Vides ergo quod litere poſſunt approbari abſẽte domino. Ex
4 hoc concludit Gul.† quod mandatũ poteſt probari per teſtes
domino abſente ⁊ ei preiudicat. Ratio eſt,qꝛ iſto caſu domini p̄
ſentia non requiritur. Vel dic quod ad iſtud iudicium videtur
procurator habere mandatum a lege, vt dixi in l.nõ ſolũ.§. qui
5 alieno.s̃.eo. ¶† Vltimo oppo.quod nõ valeat iudicium factuꝫ
e cum procuratore reuocato ᵉ vt s̃.eo.l.ante litem. Gl.tua diſtin
guit hic no.⁊ bene. Simile no.in l.vnica.C.de ſatiſd ⁊ per gl.ex
tra eo.c.mandato. ¶ Oppo.extra eo.c.ex inſinuatione. Dicũt
quidam,illud antequam procurator incipiat litigare,quo caſu
non eſt neceſſe quod reuocatio nũtietur aduerſario. Alij dicũt
quod ibi ſuppletur per hãc legem,ſed verum eſſet,ſi nũciatum
fuit aduerſario.⁊ gl.tenet in d.c.mandato.extra eo. ¶† Quero
6 quid ſi procurator non eſt reuocatꝰ expreſſe,ſed tacite per mor
tem domini.? Reſpõ.puto quod non valeat iudicium vt Inſtit.
manda.§.item ſi adhuc.l.de qua re.§.cũ abſentẽ.ĩ.de iud.⁊ l.pe.
ĩ.q̃ ſen.ſine app.reſcin. Ibi enim non poteſt aliquid imputari
domino cur mortem ſuam aduerſario nõ notificauit,ſed hic po-
teſt ei imputari,cur reuocationẽ nõ notificauit. Quero qd in p-
curatore ad negotia.? Dic plene p Cy.i l.ſi mãdatũ.C.de neg.ge.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Si procuratorem.vide de materia Bart.in l.j. C.
de ſatiſdando.
b ALEX. ¶ Quod literis. An ⁊ qñ literis pcuratoriĩ cõtinen-
tibus credat,per Pau.de Leaz.in ctertio loco.de pbationibꝰ.
c ALEX. ¶ ¶ Sigillum publicum. Adde c.ſignificauit.de ap.
adde nota.per Bar.in l.Lucius.de fideiuſ.⁊ de literis ſigilla-
tis,vide quod no.gl.in l.pacta nouiſſima.C.de pactis.
d ALEX. ¶ Per teſtes. An mãdatum poſſit probari per teſtes,
vide per Bar.in l.j.s̃.eo.adde que poſui in d.l.j.
e ALEX. ¶ Reuocatio.⁊ adde quod per iſtam pulchrã queſtio-
nem decidit Bar.poſt Jacob.de Ra.in l.ſi pecuniam.§.j.de con
di.ob cau.adde Jo.de Ana.conſi.xxv.

LEX SEXAGESIMASEXTA.

a Sis qui Stichum. ᵃ Electio fa
cta per pcu
ratorem ita conſumit ius eligendi,ſicut ſi facta eſ-
ſet per dominum.hoc dicit.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si is,qui Stichum. Vide per iſtum tex.quod dixit
Bar.in l.ſi ſtipulatus fuerim illud.de verb.oblig.

LEX SEXAGESIMASEPTIMA.

1 ☞ Aliena res obligari non poteſt.
2 Procurator quando teneatur finito officio.
Et ſi vendit de euictione.
3 Procurator conuentus cedendo actionem mandati,quam ha-
bet contra dominum,quando non habet aliud,liberatur.
4 Procurator,qui procuratorio nomine promittit , obligat ſal-
tem,vel vt doceat ſe procuratorẽ,vel faciat dñm ratum habere.
5 Lex ſi pcurator.la ij.ĩ.de acq.rerũ domi.põt loq̃ i tribꝰ caſibꝰ.

a PRocurator ᵃ qui pro euictio
ne. Procurator,qui pro euictione pmiſit, tenetur
finito officio.h.d. Opp.s̃.eo.l. Plautius.in pñ.
Glo.ſol.aliud in iudicijs,aliud in contractibus,⁊ aſſignat ra-
1 tionem mirabilem. Ex hac ratione videtur quod ſi aliqs † vt p
curator obligaret rem alienam non tenetur,qꝛ rem alienam nõ
poteſt obligare,licet poſſit vendere.vt not.in l. Caius.ĩ.de pi-
gnor.actio. ¶ Secũdo opponitur ĩ.quando ex fac.tut.l.poſt
mortem.Sol. Aliud in tutore ⁊ curatore qui ſunt adminiſtrato
res neceſſarij,aliud in procuratore,qui eſt adminiſtrator volun
tarius. Jaco.de Are.dicit idẽ in procuratore,quod in tutore,
b vt nõ teneatur finito officio. ᵇ Caſus eſt ſecundum eum in l.fin.ĩ.
de inſti.Cy.refert in l.ei qui.C.quod cum eo. Nõ obſtat hec lex,
qꝛ hic pcurator promiſit ppꝛio nomine,ſecus ſi pcuratorio no
mine,vt in contrarijs. Et hoc apparet ex litera que dicit, fidem
ſuam aſtrinxit.⁊ ex fine vbi dicit,vinculum obligationis ſuſce-
pit. Jac.Butr.dicebat idem qd Jac.de Are.quãdo promiſit p
curatorio nomine. Sed quãdo ſimpliciter,nõ exprimẽdo pro-
miſit procuratorio nomine,vel ſuo,tũc pcederet diſtinctio glo.
que facit differentiã inter adminiſtratores neceſſarios ⁊ volun
tarios,vt d.l.poſt mortẽ.§.i.quãdo ex fact.tut. Breuiter iſtud,
quod iſti dicunt,eſt ꝯ caſum l.ſeruũ Titij.ĩ.mãdati.vbi pcura-
tor q vẽdidit pcuratorio noĩe obligat de euictiõe,ẽt ſi nõ pmit
2 tat.† Et ideo p huius declaratiõe eſt aduertẽdũ. Qñq eſt cer
tũ vtrũ pcurator velit obligare ſe,an dñm,vel vtrunq,⁊ tunc
ſtamus certo. Qñq dubitat,⁊ tũc aut pmittit pcuratorio no
mine,vel,vt pcurator,qd idẽ eſt,aut pmittit ſimpliciter nõ ex
primẽdo ſuo vel pcuratorio noĩe. Primo caſu aut pcurator
tãtũ obligat,ita qd ſibi nihil q̃rat,⁊ tũc finito officio non tenet
hic eſt caſus.ĩ.de inſtito.l.ſi. Qñq pcuratori aliqd q̃rit,lꝫ pa
ctionẽ mãdati dño cedere vl reddere cogat,⁊ tũc ſicut ſibi q̃
ita ẽt ipſe obligat. Hic eſt caſus l.ſolutũ.§.p liberã.ĩ.de pigno
* ra.actiõe.q̃ lex declarat iſtã materiã.* Nũc ad ppoſitũ qñ p
curator vẽdit,ſibi pcuratori acquirit actio ꝯ emptorẽ qñ ad eũ
puenit ptiũ:vnde merito ipſe tenet.vt hic,⁊ l.ſeruũ Titij mã
da.⁊ lꝫ dño q̃rat vtilis,vt l.Julianꝰ.§.ſi pcurator.ĩ.de actio.
emp.tñ ipſi pcuratori q̃rit directa,ppter qd nõ põt cõueniri
ſi eã ceſſit dño,hꝫ actionẽ mãdati ꝯ dominũ ppter qd cõueni
põt. Secꝰ ſi actionẽ mãdati nõ haberet,tũc enim de euictiõe cõ
ueniri poſſet. Caſus eſt in l.ſi pcurator.la ij.ĩ.de acquirẽdo rer.
domi.ſcdum vnã ſol.gl.in d.l.ſeruũ Titij.ĩ.mãda.put dt qd i
l.ſi pcurator.dñs nõ erat ſoluẽdo,⁊ ideo cũ actio mãdati eẽt
inefficax nõ repellit pcurator a vẽdicãdo,quaſi de euictiõe ſit a
ſtrictꝰ,nec ei p̄iudicat.⁊ eodẽ mõ eſt caſus ibi ſcdum opinionẽ
Modernio.ſcilicet Dyni ⁊ Oldradi ⁊ ẽt Cyni i repetitiõe l.i.de
offi.pcuratoris Ceſa.q dicũt in dicta l.ſi pcurator habuit gña
le mãdatũ,in quo nõ venit ꝙ pcurator vẽdat rẽ ſuã tãquã dñi,
⁊ tũc ſi vẽdit,nõ recuperat dño p actionẽ mãdati. Vnde põt vẽ
dicare,cũ de euictiõe nõ teneat.ſed in l.ſeruum Titij.habuerat
3 ſpeciale mãdatũ.⁊ ſic tenebat de euictiõe. Et ex † hoc dico qd ſi
pcurator cõuenit,qñ nõ hꝫ aliud quã actionẽ mãdati,qd illã cõ
4 cedẽdo liberat,vt l.qd debet.ĩ.de peculio.† Vnũ ẽt nõ puto o-
mittẽdũ,qd qñ pcurator pcuratorio noĩe pmittit,faltẽ ad hoc
c eſt obligatꝰ vt ſe pcuratorẽ eſſe doceat, ᶜ vt l.j.C.credi.euic.pi
gnoris.impe.nõ poſſe.⁊ ibi hoc tenebat Jacobꝰ Butri.vel qd
dñm ratũ habere faciat,vt l.ſi pcuratori falſo.ĩ.de ꝯdictiõe cã
data.⁊ ibi dixi. Facit ĩ.qd falſo tutore.l.j.⁊ p totũ ti.⁊ ſic cõclu
5 dit † qd iſta lex põt loq in tribꝰ caſibus. Primo qñ pmiſit ſuo
noĩe ppꝛio ſcdum lecturã Jacobi de Aretio. Scdo qñ pmiſit
de euictione,⁊ ipſemet vẽdiderat mãdato dñi,⁊ ſic q̃ſita fuit ſi
bi actio,⁊ habebat actionẽ mãdati. Tertio qñ pcurator aſtrin
xit fidẽ ſuã p dño in hoc ſcilicet qd doceret ſe pcuratorẽ,vel q
dñs ratũ haberet,⁊ ſic res euincebat a dño. Scdo caſu princi
paliter qñ pcurator promiſit ſimpliciter,non dico hic,dicam i
l.ſi pupilli.§.j.ĩ.tit.ij.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Procurator. Vide aliqua p Jaſ.in l.ciuitas.ĩ.
cer.peta.vbi etiam Alex.vide etiam que dicit Pau.de Caſt.c
ſi.cxlix.in prin.de factoribus an poſſint conueniri factoria fi
ta.? vide latius Soc.conſ.cliiij.in ij.parte per totum.⁊ de facto
re vide Cur.in l.ſi vnus.ĩ.de pac.in prin.qd non poteſt conueni
ri nomine proprio.alleg. Ang.in l.iiij.in prin.ĩ.de re iudi.⁊ in l.
eandem.in fin.prin.ĩ.de duo.reis.⁊ quedam alia in materia ⁊
in contrarium,vide per eum.
b ALEX. ¶ Finito officio. Vtrum adminiſtrator teneatur fini
to officio.? ⁊ qd no. Bar.in l.eãdem.ĩ.de duobus reis. Et ad iſt
vide qd no. Bart.in l.alias.in vlti.queſtio.ĩ.de ali.lega.⁊ in l.
creditor.C.ſi tu.vel cu.per Cano.in c.aduerſus.de immuni. ec
cleſi.p Bal.in l.j.C.quãdo ex fac.tu.late Bal.in l.ſi.C.ſi qs can.
aliquid per Angel.in l.iiij.in prin.ĩ.de re iudica.⁊ de intellectu
huius legis,aliquid ponit Bal.in l.etiam.in prin.C.de fideico.
vide Angel.⁊ Jmo.in l.eandem.in prin.ĩ.de duobꝰ reis. ¶ Ad
de an adminiſtratores finito officio,poſſint conueniri,Pau.de
Caſt.conſi.cxlix.
c CLAV. ¶ Jſtam materiam. Vide omnino Bald.ad materiam
in c.venerabilem.extra de elect.
¶ Eſſe doceat. Adde Barto.in l.j.§.j.de pre.ſtipul.⁊ quod no.
Barto ⁊ doct.in l.licet.C.eodem.omnino Bartol.in l.ſi autem
§.item ſi fundum.infra de nego.geſt.⁊ Angel.in l.iiij.in princ.
de re iudica.

LEX SEXAGESIMAOCTAVA.

1 ☞ Libera perſona quando querat nobis actionem.

Qu

QVod procurator. Ex re noſtra que
ritur nobis actio
per aliũ.h.d.⁊ vtrũ ꝑ liberam perſonã queratur no-
b.s actio,gl.tractat Inſti.de inu.ſtip.§.ſi qs aliĵ.Cy.
in l.multũ.C.ſi qs alte.vel ſibi.Gul.in l.certi cõdictio.§.ſi nu-
mos.ĵ.ſi cer.pet.Ego in l.ſtipulatio.§.ſi quis inſulã.ĵ.de verb.
obliga.iſtum caſum ibi examinaui.Ueritas eſt ꝙ ꝑ liberã pſo-
nã nõ q̃rit nobis actio.Fallit in caſib',⁊ hic eſt vnus de illis,qñ
procurator ſtipulatur ex re noſtra. Et iſtũ caſum examine-
m' hic.Gloſſ.nõ bene examinat,nec doc.hic,nec alibi,⁊ ideo op
po.de l.ſolutũ.§.per liberã.ĵ.de pig.acti.⁊ l.poſſeſſio.§.⁊ ſi poſ-
ſeſſio.de acq.poſſ.Solu.qñq; † ꝓcurator ſtipulatur ꝓ me ex re
mea,hoc eſt rẽ meã mihi reſtitui,⁊ acquirit mihi vtilis,vt hic,⁊
a l.pen.C.ad exhi.Quãdoq; ſtipulat in mea re,[a] hoc eſt illud qđ
ex re mea deſcẽdit,vt fruct' ⁊ partus,vel lôco rei mee,vt p̃tiũ,
⁊ tũc ẽt mihi q̃ritur vtilis,vt hic,⁊ l.Julianus.§.ſi ꝓcurator.de
ac.emp.Quãdoq; nõ ſtipulatur rem,nec ex re,ſed occaſiõe rei
mee,⁊ tunc mihi ꝑ procuratorẽ nõ querit,vt l.ſolutũ.§.per li-
berã.ĵ.de pig.actio.Ita dz intelligi.l.poſſeſſio.§.⁊ ſi poſſeſſio.ĵ.
de acqui.poſſeſſ.In eo ꝙ dt ꝙ ꝓcurator ſtipulat' eſt de euictio
ne.Illud enim quatenus eſt vltra p̃tiũ rei,nõ eſt ex re noſtra.
Et potes intelligere ibi ꝙ ꝓcurator non emerat de pecunia do
mini,vt ibi dixi.Et ex hoc reprehẽdo glo.que eſt hic,que ponit
b exempla de vſura pecunie.Nam vſura non eſt ex re noſtra,[b] ſed
ꝓpter rem vt l.vſura.ĵ.de ver.ſig.⁊ hoc modo debet hoc intel-
ligi,licet ſignificatio iſtorũ verborũ,ex re noſtra,latius aſſumat
in tit.de ſtipu.ſeru.¶Oppo.d.l.j.C.per quas perſo.nob.acqr.
Sol.ibi pactum legis cõmiſſorie apponitur ſup re,q̃ deſijt eſſe
noſtra,⁊ pactum illud apponitur magis in penã non ſoluentis
ꝙ propter aliquã rem meã,ideo ex re noſtra non dicit apponi.

ADDITIONES.

ALEX.¶Ex mea re.Uide Bar.⁊ doc.in l.ſtipulatio iſta.§.ſi
ſtipuler.in v.fal.ĵ.de verb.obli.⁊ ꝑ gl.ĩ c.quãquã.de vſur.in vj.
⁊ Cyn.in d.l.multũ.in v̄bo,ibi,⁊ poteſt intelligere,ꝙ ꝓcurator
non emerat.Idem tenet Ang.in d.l.poſſeſſio.⁊ Bar.in l.Juli.
§.ſi ꝓcurator.de act.emp.⁊ ſequitur Pau.de Ca.ibi in fi.gl.vbi
indiſtincte dicit,quod ex contractu emptiõis procuratoris,nõ
acquiritur ipſo iure actio domino,⁊ ita indiſtincte loqtur text.
in d.l.poſſeſſio ⁊ ſicut pretium rei nõ eſt ex re l.vẽditor ex here
ditate.ĵ.de heredi.vel actio.ven.⁊ dixi poſt Bar.in l.ſtipulatio
iſta.§.ſi ſtipuler.in v.fal.de verb.obli.eadem ratione,nec res vi-
detur eſſe ex p̃tio,⁊ ideo communis opi.in puncto iuris,non vi-
detur vera,quanquam etiam teneat Ful.in d.§.ſi procur.per d.
l.poſſeſſio.Adde quod voluit Ro.conſi.ccccxlj.
ALEX.¶Ex re noſtra.Idem erit in penſione,ꝙ in vſura ſecũ
dũ Jo.An.in c.quãquã.de vſur.li.vj.Facit qđ no.gl.ĩ l.ſi nauis,
in verbo,iure,de rei ven.licet gl.in d.c.quanquã teneat contra-
rium.De quo etiam vide per Flo.⁊ Imo.in c.accedẽs de pre-
ben.vbi ſimpliciter idẽ dicunt eſſe in penſione quod in fructib',
tamen opinio Joan.An.videtur verior.¶Adde ꝙ hanc legẽ
alleg.pro no.Rom.conſi.lxxvj.quod licet dñs cõpareat cum ꝓ-
curatore,non videtur eum reuocare ſed potius cauſe aſſiſtere.

LEX SEXAGESIMANONA.

PAulus. Gloſſ.intelligit adeſſe ne colludatur,
Et ex hoc dico ꝙ actus,qui fieret per
dominũ,eſſet valid'.vt dixi.ſ̃.eodẽ.l.poſt litẽ.cũ l.ſe-
quẽti.⁊ ar.eius ꝙ no.in l.ſi ſuſpecta.ĵ.de inoffic.teſta.

LEX SEPTVAGESIMA.

PAter filio. Procurator in rem ſuã ex cau-
ſa lucratiua debet dominũ de-
fendere.h.d.Uides hic qđ creditor poteſt eſſe tutor
teſtamẽtarius pupilli.¶Quero an hoc hodie ſit corre
ctũ:gl.hic variat,vt in aut.minoris.C.q da.tut.poſſ.Breuiter
dico ꝙ ſi teſtator ſciuit eũ eſſe creditorẽ,ꝙ põt eſſe teſtamẽtari'
tutor:qꝛ ci' fides eſt electa a teſtatore,vt Inſt.de ſatiſ.ĩ pñ.Pre
terea cũ mater ⁊ auia poſſunt eſſe tutrices,ñ obſtãte ꝙ ſint cre-
ditrices,ergo multo magis tutores teſtamẽtariĵ,q matri ⁊ auie
p̄feruntur,vt aut.matri ⁊ auie.C.qñ mul.tut.offi.fungi põt.Dixi
plene ĩ aut.minoris.ſ̃.all.Querit gl.an datio ſit ipſo iure nul-
la,⁊ vo valeat,ſ; tutor creditũ amittat:de hoc fuerũt opi.vt no.in
l.ꝓpter lit.ĩ p.ĩ.ĵ.de excuſ tuto.gl.hic.⁊ in auth.minoris,videt
dicere ꝙ hoc ſciebat teſtator,alias ſecus.Dixi plenius in dicta
auth.minoris.

LEX SEPTVAGESIMAPRIMA.

ABſens. Glo.in l.ſeruum quoq;.§.publice.ſ̃.
eo.tenet quod quilibet etiam ſine mã
dato admittitur ad allegandas cauſas abſentie,hic vi
detur requiri quod ſit procurator.Dixi plene in l.pe
nultima.§.ad crimen.de publi.iudicijs.

LEX SEPTVAGESIMASECVNDA.

PEr procuratorem. Per liberam ꝑ
ſonam actio ha
bita ⁊ ius habitum conſeruatur.h.d.

LEX SEPTVAGESIMATERTIA.

1 ¶Litis conteſtatio inducitur per confeſſionem.
2 Confeſſio facta in actione famoſa infamat.
3 Judex delegat' ꝑ litis cõteſtationẽ nõ efficitur dominus litis.
4 Judex quilibet poteſt ab euitãdum iudicium facere quod reus
conuentus deponat.
5 Soluere volens ad euitationem pene,ſi non reperit eũ cui ſol-
uere poſſit,poteſt authoritate iudicis deponere.

a **SI reus** [a] Qui paratus eſt ſoluere,non cogi-
b tur [b] iudicium ſuſpicere.[c] h.d.Gloſ.
c ponit caſu;,ſed non eſt neceſſe,quia lex clara eſt.Per
1 iſtam l.damnant † quidam glo.que eſt in l.j.C.de litis
conteſt.que dicit quod per confeſſionem inducitur lit.conteſta.
Contra dicunt ipſi quia imo euitatur iudicium ſeu litis cõteſta.
per confeſſionem,vt hic.Facit l.domus.§.qui cõfitetur.ĵ.de le-
ga.j.Sol.illa gl.eſt vera,nec obſtat iſta lex,non enĩ hic ꝯfitebat
tãtu;,imo volebat ſoluere,⁊ offerebat pecuniam,vt ſic tolleret
omnem ſpem futuri iudicij,que ratio ceſſat in confitente ſimpli
2 ter.† Item per hanc legem reprehẽdũt quidam gl.que eſt in l.
ict' fuſtium.ſ̃.tit.j.que dicit quod ꝑ confeſſione; quis infamat.
Quod videt ꝯ hãc.l.Quid enĩ ſi famoſa eſt actio? Sed reſpo
de vt dixi tibi.ſ̃.primo cõtrario,qꝛ aliud eſt offerre pecuniam,
aliud ꝯfiteri tantũ.¶Quero,dicit hic quod preſes ꝓuincie iu
bet in edem ſacra; deponi,an hoc poſſit facere iudex delegat'?
Gl.dicit quod poſt litẽ conteſta.põt,ante nõ,⁊ ita ĩtelligit hũc
tex.dũ dicit in fin.quod ſi lis cõteſtata eſt,hoc omne iudicis offi
3 cio,⁊c.Sed hoc non eſt veru;,† qꝛ per conteſtationẽ delegat'[d]
d nõ efficitur dominus litis,vt l.iudicium ſoluitur.ĵ.de iudicijs,
4 † Dico ergo quod quilibet iudex põt hoc facere,⁊ hoc ſiue ante
litem conteſta.offeratur ad euitandum ſuſceptionẽ iudicij,ſiue
* poſt litẽ cõteſt.ad euitandã ſentẽtiã.Et hoc addit finis huius*
5 l.dum dicit quod ſit lis ⁊c.Ultimo nota[e] quando aliquis ſol-
e ueret,vt penam euitet[f] ſi non reperit eum cui ſoluere poſſit,dz
f authoritate iudicis facere cõſignari,⁊ corã iudice offerre,⁊ ad
hoc vt ſciatur vtrum ille reperiatur,ſi forte eſſet forẽſis,fiat p̃
* conium.De hoc argu.l.ſi eo tempore.C.de remiſ.pigno*.

ADDITIO.

a ANDR.BARBA.¶Si reus.Et eſt argumen.hec lex.ſecundum
Bal.quod iudex.delegat' ante lite cõteſtatã nõ poterit facere
ſequeſtrũ.facit quod nota.Archidia.vndecima queſtione p̄ma.
quia res,⁊ not.hic quod confeſſio que ſit ad litis euitationẽ,li-
cet fiat in cauſa famoſa,non infamat.Ita not.dixit Bald.in tit.
de confeſſ.in addi.Spe.vbi omnino vide.
b ¶Cogitur.Pro cõcordia Aduerte,quod quando eſt in mora
debitor ſicut eſt creditor,tũc mora extinguit effectũ reſultantẽ
ex mora debitoris,ita Bart.in l.ite; illa.in princip.ĵ.de conſtitu
ta pecu.facit text.in l.arbiter ſi calendis.ĵ.de arbitris cum ſi-
milibus.Arguitur tamen de cõtrarietate Bar.in hac l.ſi reus
paratus.Solut.non eſt verum quod Bart.dicat de neceſſitate
requiri proteſtationem,ſed bene dat pro cautela,⁊ ſic non de ne
ceſſitate,vt in ſimili per eum in l.ſecunda.ibi,cautius.ĵ.ſi quis
in ius vocatus non ierit.Hanc ſolutionem ſentit in terminis re
cte intuenti Alexand.ſuo conſilio xcix.in primo volumine.inci-
piente,redemptoris,⁊c.perlectis,⁊c.
c ALEX.¶Suſcipere.Et per hanc l.adde quod voluit Bar.in l.
iuſiurãdũ ⁊ ad pecunias.§.fi.ĵ.de iure.Item ad intellectũ finis
huius l.vide tex.omnino in §.fi.Inſtitu.de perpet.⁊ tem.actio.
⁊ Bar.in dicta.l.interdũ.§.fina.de ver.obli.Et hãc l.intellige,
etiã ſi fiat obligatio ante litem conteſtat.corã ordinario:ſecus
eſt ſi coram delegato,vt not.Bald.in l.inuicem.C.de cõpẽſatiõi.
⁊ Bal.in l.coſẽtaneum.C.quomodo ⁊ quando iudex.⁊ ibi dicit,
quod non eſt alibi,ſed Bar.hic contra.
d ALEX.¶Delegatus.Ro.de iudice delegato,an poſſit ante litẽ
cõteſta.abſoluere ſecundum formam huius l.Adde Pe.⁊ Bal.
in l.ſancimus in viij.q.C.de iu.Et an requiratur depoſitio,⁊ cõ
ſignatio,vide Bal.hic.
* CLAVD.¶Addit finis huius.Contrarium tenet Bald.in c.du
dum.de elect.
e P.PAV.P.¶Ultimo no.Uide de intellectu ⁊ veritate huius di
cti,Bart.Alex.conſi.xcij.in j.vol.Are.conſi.clxiij.
f ALEX.¶Penã euitet.Remediũ ad euitãdũ cõmiſſionẽ pene ad
de tex.ĩ l.acceptã.C.de vſu.vbi tex.no.⁊ illũ tex.ꝓ cõcordãti alle.
Bal.ĩ l.ſi ſeruũ.§.nũc videam'.in fi.de ver.obl.⁊ Adde Bar.ĩ l.
iuſiurãdũ ⁊ ad pecunias.§.ait p̃tor.ĵ.de iureiur.⁊ Bar.in l.iſa
mem.de pub.iudi.⁊ ibi dixi.Et ad iſtũ tex.⁊ ad hoc not.vide no.

Bar.in l.ſi ſoluturus.de ſolu.ꝛ omnino.in d.§.nunc videamus.
Si autem deceſſiſſet ſine herede,non incideret in penam,ſi non
ſoluit creditori,cum non ſit cui ſolui poſſit,ſecundum Bal.in l.
ſ.in ſi.C.de iure emphy.¶ Adde qualiter quis debeat offerre,
vt penam euitet.Pet.de Ancha.conſi.lxxxv.

* CLAV.¶ Remiſ.pign.Vide quod per iſtam legē dicit Pau.
Caſt.in l.ad diem.ſ.de verb.obli.Cuius dictum examinat Are.
conſi.clxiij.in ſ.dub.ꝛ ibi ponit late de hac materia.

LEX SEPTVAGESIMAQVARTA.

NEc ciuitatis. Oppo.C.eo.l.neq̃. Sol.
ibi poſt litē cōteſt.hic an
te.¶ Querit gl.quid in epiſcopo,vel alio prelato,an
poſſit facere procuratorem ante litis cōteſt? Quidā
quod non,alij quod ſic,ꝛ iſti melius.Dixi in l.j.ſ.eodem.

LEX SEPTVAGESIMAQVINTA.

1 Venditori etiam ſcienti litem motam eſt denuntiandum.
2 Denuntiandum eſt venditori non ſolum litem motam,ſed pete
re quod veniat ad defendendum.
3 Cautio rati ita preſtatur quando aliquid petitur in iudicio,ſi
cut quando petitur extra iudicium.
4 Denuntians procuratorio nomine,tempore denuntiatiōis de
bet facere fidem de mandato.
5 Rati cautio a denūtiante peti poteſt in caſib',in quibus qs ſi
ne mandato pro abſente denuntiare poteſt.
6 Venditor etiam tenetur defendere emptorem in controuerſia
que ſit reſiſtendo ipſe emptori.
7 Venditor qualiter teneatur ad ſumptus litis.

QVi abſentem. Ab eo qui proteſtatur ali
quid nomine alieno,po
teſt peti cautio de rato,ſi petentis intereſt caueri.h.
1 d.¶ No.caſum expreſſum† q̄ nō ſufficit venditorē ſci
a re q̄ cōtrouerſia mouetur emptori,niſi ſibi fuerit dnūtiatū[a] ab ip
ſo emptore vel ab eo q̄ habet mandatū,vel de rato ꝓmittat ,vt
hic.Poteſt enim eſſe q̄ emptor nō vult q̄ eum defendat,nec ha
2 beret ratū.¶ †Secūdo no.ex hoc q̄ nō ſufficit denuntiari vē
ditori,denuntio tibi q̄ mihi mouetur lis,ſed debeo petere ab
b eo q̄ veniat ad defendēdū,[b] vt hic ꝛ l.j.C.de peri.ꝛ cōmo.rei vē
di.ꝛ C.de euic.l.ſi tibi.ꝛ ſ.de euic.l.ſi rē.§.ſi.Dixi de hoc in l.de
nūtiaſſe.in pn.ſ.de adulte.ꝛ l.nō ſolū.§.ſi.ſ.de noui ope. nun. in
3 ea parte in qua tractatur de denūtiatiōe in citatoria.¶ † Tertio
no.q̄ ſicut qñ aliqd petitur in iudicio,poſtulatur cautio de rato,ita
quādo petitur aliqd extra iudiciū,vt hic,ꝛ l.de pupillo.§.q̄ pro
4 curatorio.de oper.no.nun.Et ſic eſt forma† q̄ qñ aliqs denun
5 tiat ꝓcuratorio nomine† q̄ tēpore proteſtationis vel denun
tiationis faciat fidē de mādato,alias iuſte ei non creditur,vt ſ.
depo.l.ſi qs inficiatus.¶ No.q̄ in caſibus in qbus quilibet ad
mittitur pro abſente ēt ſine mādato,vt ad faciēdū tales denūtia
tiōes,vt l.ſi qs ſolutiōi.ſ.de vſu.ꝛ l.prohibere.in princi.ſ.quod
vi aut clā.pōt ab iſtis denūtiatorib' peti cautio de rato,ſi petē
tis nō īterſit,vt ī gl.Gl.videtur ſoluere trib' modis.Primo mō
6 qd̄ ītereſt ꝓpter ſumpt' litis.† No.ex hac gl.qd̄ ſicut venditor
tenetur defendere emptorē qñ cōuenit,ita tenetur eū defendere ī cō
trouerſia q̄ ſit reſiſtēdo ipſo actore agēte.Facit ad h̄ ſ.de euictio.
l.euicta.§.j.vbi dicitur res euicta ſi poſſeſſor ab emptore eſt abſo
7 lut'.¶ Scd̄o no.† q̄ vēditor tenetur ad ſumpt' litis,q̄ qualiter
intelligatur,ſtatim dicā.Scd̄o mō ſoluit gl.ibi,vel meli' ꝛc.quā vi
de.Iſta gl.videtur dicere idē qd̄ pri' dixerat.Ideo Frā.Accur.
faciebat,vacat ī toto h̄.Sʒ vidēdo gl.ꝓut iacet,dic qd̄ differt
hec ſol.a p̄cedēti,qꝛ ſ.iā erat reſtituta poſſeſſio illi euīcēti,hic
nō.Vel dic q̄ ſ.loquitur de ſumptib' litis quos facit emptor re
uerſus in ſcd̄a q̄ſtiōe quā mouet hic d̄ ſumptib' p̄me litis,quos
facit litigādo cū euincēte,quos ſibi nō reſtituit emptor:qꝛ ha
bebat iuſtā cauſam litigādi ad quos poſtea nō tenebitur dño ha
bēte ratū.vt l.ſi ſine.§.cū autē.rē ra.habe.¶ Tertio ſoluit gl.
ibi qd̄ iſte vēditor ſatiſdederat de rato ꝛ de iudicato ſoluēdo il
li euincēti ꝓut tenebatur.vt l.Pōponius.§.ſed ꝛ is.ſ.eo.Merito
intereſt ſua ſibi cauerit ne ſtipulatio cōmittatur.Vel dic extra gl.
qd̄ intereſt ſui emptoris ab initio.Nā poterit eſſe q̄ vēditor de
fendēs vincit,ſi emptor reuerſus nō haberet ratū,poſſet iterū
cōueniri,ꝛ poſſet ꝑdere.Ideo ītereſt ſua cauere d̄ rato.Sʒ tex.
videtur ſe referre ad caſum qñ ꝑderet ꝛ tūc reſtitueret,ꝛ ſic inter
c eſt ſua ꝓpter ſumptus litis.¶ Opp.d̄ l.[c] vēditores.ſ.d̄ v̄b.obl.
vbi ñ tenetur ad ſumpt',niſi ſint ꝓmiſſi.So.gl.ī l.j.C.d̄ euicti.vi
detur tenere q̄ ſumpt' ñ poſſunt repeti,niſi qñ emptor ſuccubuit.
ꝛ ita loquitur h̄.Sec' ſi ñ ſuccubuit,vt d.l.vēditores.Hu.d̄ Cu
nuit h̄ ꝯtriū ꝑ l.ſi ſine.§.cū aūt.ſ.rē ra.ha.ꝛ l.ſi vt certo.§.idē
beo.ſ.commo.Ego dico ſic,venditor tenetur de euictiōe.
tenetur emptorem defendere.Aut ergo vult repetere ſump
ex illa clauſula quia venditor de euictiōe tenetur,ꝛ non pote
niſi re euicta,vt l.j.C.de euic.ꝛ quod ibi no.Aut vult repete
ideo qꝛ non defendit,ꝛ tunc poteſt.Tenetur enim ipſam lit
fendere,vt l.ſi plus.§.mota queſtiōe.ſ.de euic.ſi non facit,co
mittitur ſtipulatio ad intereſſe,vt l.ſtipulationes non diui
tur.vñ Celſus.ſ.de v̄b.obl.q̄ intereſſe eſt in ſumptib'.P
ea venditor tenetur ꝓmittere emptori habere licere,vt ſ.de a
emp.l.emptorē.§.q̄ autē.ſed obligatio habere licere,ꝯmitti
ſumptus vt no.in l.ſtipulatio iſta.§.j.ī gl.magna.ſ.d̄ v̄.ob

ADDITIONES.

a ALEX.¶ Denuntiatum.Idē in l.non ſolū.§.morte.in
te principa.circa pri.Idē ī l.emptor.C.de eui.ꝛ ī l.j.C.
cu.ꝛ cōmodo rei vēdi.ꝛ in l.denuntiaſſe.ī pn.de adul.
cōſi.ccxij.ꝛ inquātū Bar.dicit,quod cū aliqs denuntiat
ra.nomine quod debet mandatum exhibere,vide Ro.cōn
a ALEX.¶ Defendēdū.Ex hoc limita tū vt ꝑ gl.in l.ſi cū
C.de euictio.in gl.penul.in ſi.ꝛ ꝓbatur ī d.l.ꝛ per tex.ꝛ q̄ ibi
communiter in l.ſi ſeruus quem.§.primo,de lib.cauſa,
b P.PAV.P.¶ Oppo.de l.vēditores. Vide que ſcripſi ad

LEX SEPTVAGESIMASEXTA.

1 Defenſor q̄ ſatiſdedit,eſt habēd' loco dñi,ꝛ ī eū ſit executio
2 Domini inopia eſt iuſta cauſa non defendendi.
3 Defenſor,ſi ñ d̄fendit ex cā,qñ cōmittatur ſtipulatio d̄ d̄fendēdo.
4 Defenſor,q̄ ſatiſdedit,ex q̄ habetur loco dñi,ēt ante litē ꝯteſtatā
nō reuocatur,niſi cā cognita talis defenſor iurat de calūnia:item
dat aliū ꝓcuratorem ad defendendum ante litem conteſtatam.

TItius. Inopia rei nō excuſat defenſorem qui
ſatiſdedit,ꝛ ideo ſi nō defendit,ſtipu
latio cōmittitur.h.d.quam l.nota quia bona eſt ꝛ ſub
1 tilis.¶ Nota† quod defenſor,qui ſatiſdedit,habēd'
eſt loco domini.Glo.iſta primo ponit caſum in lege,poſtea op
ponit ꝛ ſoluit.¶ Opponitur quod inopia principalis ſit iuſta
cauſa non defendendi,vt ſ.eod.l.mutus.§.ſi.Quidam fatētur,
ꝛ ideo dicunt hic defenſorem fideiuſſione iuuari,qd̄ eſt expreſ
ſe contra textum ꝛ contra caſum poſitum in gl.Alij dicūt quod
ibi poſſidebantur bona defenſoris,hic rei principalis.Alij di
cunt ibi in totum erat non ſoluendo,hic in parte.vel hic de ri
gore,ibi de equitate.Glo.hic non poſuit aliam ſolutionē,ꝛ p
ctarum nō eſt aliqua vera.Dicas ergo quod hic loquitur in de
fenſore ſine mandato,qui ſatiſdedit,vnde habuit reſpectum a
perſonam domini.In eum enim eſſet fienda executio,vt l.Pla
tius.ſ.eodē.ꝛ hoc eſt qd̄ hic d̄r,dñi loco habēd' eſt,ibi loquitu
2 defenſore cū mādato,in quē executio nō debebat fieri,† ꝛ ide
a iuſta cā ñ defendēdi eſt inopia dñi.[a] Poſſum' ēt ſuſtinere
ſolutionē gl.hic,qd̄ bona defenſoris ceperāt poſſideri,q̄ ſolu
tio lʒ ñ ſit vera quātū ad textum,tñ pōt eſſe vera in ſe,qꝛ leg
mū impedimētū ſuperueniēs defenſori eū excuſat,vt l.vel h
3 tas.ſupra eodē.Et ideo diſtingue† in iſta materia,qñ defenſo
nō defendit ex cā,an ſtipulatio de defendēdo cōmittatur?Dic a
loqueris in defenſore ſine mādato,aut cū mādato.Primo ca
ſu aut cā ſuperuenit ex parte rei d̄fenſi,ꝛ nō ꝓdeſt,vt hic.Aut
ex parte defenſoris,ꝛ ꝓdeſt ne ſtipulatio cōmittatur,vt hic,ſcd̄
aliā ſolutionē.Scd̄o caſu qñ defendit cū mādato,aut ipſe ſati
dedit ꝓ ſe,ꝛ tūc ſiue cā ſuperuenit ex parte ſui defenſoris,ſiue
ex parte defenſi,ſtipulatio nō cōmittitur,vt l.mut'.§.ſi.ſ.eod.
dñs ipſe ſatiſdedit ꝓ defenſore,tūc aut cā nō defendēdi ſuper
nit ex parte defenſoris,vel vtriuſq̃,vt inimicitie,tūc ſtipulatio
nō cōmittitur,vt ſ.eo.l.ſi poſt datū.Aut ſuperuenit ex parte
lʒ abſq̃ aliqua eius culpa,ꝛ tūc lʒ ꝓcurator ñ defendat,vl defen
dere nō poſſit,tñ ſtipulatio ꝯmittitur,vt ſ.eodē.l.ſi defunct'.Ra
tio qꝛ ipſe p̄ncipalis vel heredes eius,poſſunt facere vt cā de
fendatur ab ipſo ꝓcuratore,vel ab alio q̄ ſufficeret,vt l.omniū.ſ.
eo.ꝛ l.iij.in ſi.rē ratā habere.ꝛ ſic eſt ſolutū ꝯtriū q̄ feci,vt l.ſi de
funct'.ſ.e.Extra gl.eſt tex.q̄ dicit,defenſor,q̄ ſatiſdedit,habet
4 loco dñi ēt ante litē cōte.¶ † No.q̄ talis defenſor ante lit.cōte.
nō pōt reuocari,niſi cā cognita,vt l.is cuius.ſ.eo.qꝛ eſt domi
nus litis,ſicut ꝓcurator per conteſt.Et plus no.ex hoc qd̄ ha
betur loco domini,qꝛ ipſe debet iurare de calūnia.Dixi in l.no
ſolum.

ſoluũ.ſ.eo.⁊ nõ allego iſtam legẽ,⁊ iõ iũge eã ibi. ¶ Itẽ not.ex
hoc ꝙ talis defenſoꝛ añ litẽ cõteſt.põt dare alijs ꝓcuratoꝛẽ ad
defendẽdũ,qꝛ loco dñi hr̃.hoc tʒ Dy.de ſol.l.ſolutionẽ.ꝑ iſtaʒ
b legẽ[b]. ¶ † Ultimo gl.inducit in ar.ꝯõnẽ,ꝙ ſi fideiuſſoꝛ denun-
5 tiauit creditoꝛi,ne numeret debitoꝛi,qꝛ reꝰ factꝰ eſt nõ ſoluen-
do,an ſibi pꝛoſit,eſt qõ ſabbatina,quã gl.ponit hic,⁊ in l.tã mã
datoꝛi.C.de nõ numer.pecu.⁊ l.ſi fideiuſſoꝛ.ĩ.de fideiuſſo.⁊ ibi
plene de hoc dixi.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Inopia domini. Quod inopia inducit exceptionem,
intellige facta ceſſione bonoꝝ,alias eſſet falſa,ſm Bal.in l.in-
cẽdiũ.in pꝛin.C.ſi certũ petatur.⁊ ꝯ iſtã gl.vide Bal.in l.ſi quis
cau.

b ALEX. ¶ Per iſtam legem. Et Spe.in tit.de proc.§.j.C.verſi.
ſʒ nunquid defenſoꝛ.

LEX LXXVII.

Omnis. Qui exceptiones calũnioſas opponit
nõ vr̃ boni viri arbitratu defendere,⁊
iõ ſtipulatio cõmittit.h.d.qd̓ no. ¶ No.bñ iſtũ caſuʒ,
ꝙ nõ defendit q calũnioſe defendit,⁊ qd̓ ſtipulatio de
defendẽdo cõmittit,qñ calumnioſe defenditur.quod nota.

---

a Quod cuiuſque vniuerſitatis nomine[a],vel contra eam agatur, Rubrica IIII.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶ Qd̓ cuiuſqʒ. Vide aliqua in materia,⁊ an ſtatutũ
loquẽs de perſona,verificetur in vniuerſitate,vide que habes
in Bertach.in verb,vniuerſitas.in pꝛin.

LEX PRIMA.

☞ Ciuitatem facere ⁊ ſe ponere in vno loco ſi aliqua gens vel
let,quando hoc poſſit.
Scholares plures ſtãtes i vna domo,poſſunt facere collegiũ,
⁊ ſyndicum conſtituere

Neque ſocietatem. Omne col-
legium eſt
improbatũ niſi appareat ſpecialr̃ appꝛobatum.
h.d. Querit gl.dr̃iã iter ſocietatẽ,collegiũ,⁊ vni
uerſitatẽ. Dicit colligit ex tribꝰ pmĩs gl. ¶ Que
ro q̃ collegia ſunt appꝛobata? Dic vt in gloſ.qd̓
no. Itẽ qua pena coercent q faciũt collegiũ illicitũ. Dic vt i gl.
¶ Quero ergo q̃ ſunt collegia appꝛobata de iure. Pꝛimo dr̃
gl.collegiũ † multoꝝ artificũ, qui numerantur in l.ſi.ĩ.de iure
immu.qd̓ no.qꝛ,ꝑ h̃ habes qd̓ oĩa illa collegia ſunt appꝛobata.
Itẽ dr̃ gl.cõgregatio cuiuſlibet ciuitatis caſtri vel ville,qd̓ eſt
nouũ quid. Videtur ergo † quod ſi aliqua gẽs vellet ſe ponere
in vno loco,⁊ facere ciuitatẽ,caſtrũ,vel villã,qd̓ hoc poſſet. Vi
a det enĩ hoc ꝓmiſſum de iure gẽtiũ,vt l.ex hoc iure.[b] ꝺ iuſt.⁊ iu
re,ibi,regna cõdita,edificia collocata. Et crederẽ hoc eſſe verũ,
niſi tẽderet ad iniuriã,vel emulationẽ alteriꝰ caſtri, vel ville,
vt l.opus.de ope.pub. De hoc dixi plene in l.ſi.ĩ.de colle.illic.
tãgit ꝑ Inn.in c.cũ ab eccl̃iarũ.extra de offi.oꝛdi. Et iuxta p-
dicta dr̃ gl. Itẽ collegiũ decurionũ. Itẽ q̃libet cõgregatio ꝑ iu-
ſtitia ꝯſeruãda,vt ſcholariũ Tuſcanoꝝ,vel totius vniuerſi-
tatis. Vide gl. Itẽ cã religiõis,vt dr̃ gl. ¶ Itẽ q̃rit gl.† vtrũ
plures ſcholares,q ſtãt in vna domo ſimul poſſint facere colle
giũ,adeo ꝙ poſſint facere ſyndicũ? Dicit gl.ꝙ ſic. Aliq̃ ꝯ, qꝛ nõ
ſtãt ſimul aio faciẽdi vniuerſitatẽ,vel collegiũ,ſʒ vt cõmodius
viuãt. Sʒ dico qd̓ poſſunt facere collegium,vt l.ſi.ĩ.de colle.il-
li,que eſt lex Greca.ibi tranſlata.

ADDITIO.

ALEX. ¶ Ex hoc iure. Adde qd̓ dixi poſt Bart.in l.j.§.ſinau-
tem.ſ.de ope.no.nun. Poſt Bar.in d.l.ex hoc iure.

☞ Syndicus,actoꝛ ⁊ economus quomodo differunt.
Vniuerſitas volens facere actoꝛem,ſi dicat,facio talem pꝛocu-
ratoꝛem,vel ſyndicum,non vitiatur conſtitutio.
Error in nomine contractus,non vitiat qñ verba de ſe contra-
ctum impoꝛtant.

§. Quibus autem. [a]Collegia licita põt hr̃e
bona,⁊ agere,⁊ ꝯueniri ꝑ
ſuos ſyndcos,⁊ actores.h.d. ¶ † No.dr̃iã inter actoꝛẽ,⁊ ſyndi
cũ,de q̊ dr̃ hic,⁊ economũ,de quo in l.iubemꝰ.C.de ſacroſan.ec-
cle.⁊ gl.iſtã dr̃iaʒ aſſignat. Vide eã,⁊ nota. Sʒ de iure Canoni
co ꝺ iſta diuerſitate ñ curat,vt extra ꝺ ꝓc.c.petitio. ¶ Sʒ que
roꝰ de iure nr̃o. Pone ꝙ vniuerſitas dr̃,facio talẽ ꝓcuratoꝛem,
2 vel talẽ ſyndicũ,cũ debeat dicere actoꝛẽ,† an vitiet conſtitutio?
Videt ꝙ ſic,ꝑ iſtũ tex.cũ gl. Et videt caſus ĩ.e.l.itẽ eoꝝ.§. ſed
3 ita. Ꝯtrariũ credo. Nã lʒ erratũ ſit in noĩe † ꝯctus,ſi tñ v̓ba de ſe ꝯ
ctũ impoꝛtãt,talis erroꝛ nõ vitiat,vt l.ſi vno.in ꝓnci ĩ.loca. vbi
ponit donatio ꝓ remiſſiõe,vt l.ſi olei.C.loc.vbi ponit locatio ꝓ
ꝯctu innominato,vt C.de ſuſpe.tut.l.ij.vbi exponit tutela,ꝓ cu
ra.⁊ ĩ.de donat.cã moꝛ.l.vbi. Valebit ergo cõſtitutio,⁊ exponi
tur actoꝛ,id eſt ſyndicꝰ,vl̓ ſyndicꝰ id eſt actoꝛ ꝓut opoꝛtet. No
c ob.l.itẽ eoꝛum.§.ſed ſi ita.vt videbitis ibi.etiam declarabo me-
lius differentiam inter actoꝛem ⁊ ſyndicum.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Quibus autẽ. Utrum autem defenſoꝛ huius ciuita
tis equiparetur tutoꝛi,vel procuratoꝛi,vide in l. iuſiurandum
⁊ ad pecunias.§.j.ĩ.de iureiur.⁊ in l.illud.§.actoꝛ.ĩ.eod.

b POMA. ¶ Sʒ q̃ro. Vid̓ Ale.ꝯſi.quadrageſimotertio,i iiij.vo.

c ALEX. ¶ Syndicꝰ. Quis autẽ dicat ſyndicꝰ,dic ſecũdũ Bal.
de pace Cõſtã.in v̓.mittat,quaſi ſinguloꝝ cauſaʒ vniꝰ cõplexi-
uo noĩe dicẽs:vel quaſi plurimũ ſimul cauſam dicẽs:⁊ ſi plures
ſunt creati ſyndici ab vniuerſitate,gerũt publicã ꝑſonã,⁊ videt
ꝙ habeãt mãdatũ inſolidũ,arg.ĩ.de admi.tuto.l.de cetero.ẽt in
his q̃ requirũt ſpeciale mãdatũ.ĩ.de iureiur.l.iuſiurãdũ ⁊ ad
pecunias.§.defenſoꝛ.⁊ ꝑ Iac.de Are.C.ẽt ꝑ ꝓcu.cauſam in in-
teg.reſti.l.j. Sed tutius eſt,ꝙ in requirẽtibꝰ ſpeciale mãdatũ,
dʒ ſpeciale mãdatũ habere,vel gñale cũ libera.no. Io. An.i c.
ꝓſentiũ.ꝺ teſtamẽ.li.vj.⁊ ꝓ dicto Bar.h̃,bñ facit qd̓ no. Hoſt.⁊
Can.i c.petitio.de ꝓcura.vbi ſi dico,ꝯſtituo ſyndicũ vl ꝯſtituo
filiũ meũ,tʒ cõſtitutio ꝓcuratoꝛis,adde idẽ ꝙ dixit Bal.i l.id ꝙ
pauperibꝰ.i ꝓi.C.de epi.⁊ cleri.ſi facio executoꝛẽ h̃ mõ,cõſtituo
te dilapidatoꝛẽ meũ ad exequẽdũ,nõ vitiat actꝰ ꝓpter ineptitu
dinẽ v̓boꝝ. Et ideo dixit no.Bal.in l.ſi cũ autẽ.C.de dona.ante
nup.ꝙ ſi notariꝰ groſſus in teſtamẽto dicat,pater reliq̃t filio a-
liq̃d iure reſtitutiõis,valet,ſi ꝯſtat de mẽte ꝙ no. Quid i libel-
lo? Dixi i l.Aureliꝰ.§.Sticho.ĩ ꝺ lib.le.⁊ ad Bar.h̃ adde ꝑ eũ
dẽ.ſ.ti.j.i ꝓn.l.j.poſt gl.j.§.ſi qñ i aut.ꝺ ſan.epi.⁊ vide Bar.no.
C.de ꝓcu.l.neqʒ. Et adde ꝙ cũ dico,ꝯſtituo te ꝓcuratoꝛẽ meũ,lʒ
ñ debuerim dicere ꝯſtituo,actꝰ ñ vitiat.l.pen.⁊ ibi Bal.C.de ꝓ
cur. ¶ Adde relictũ filio iure reſtitutiõis,cũ deberet dicere,i
ſtitutionis.valeat,eundem Bal.conſi.ccv.v.lib.

1 ☞ Uniuerſitas quando equiparatur pupillo.
2 Uniuerſitas quando nihil habet in communi, cogitur ponere
collectam.
3 Collecta poteſt imponi vniuerſitati,pro eius neceſſitatibus,nõ
vt donetur alicui.
4 Pꝛinceps ſolus ꝓ neceſſitatibꝰ totiꝰ imperij imponit collectã.
5 ſuperioꝛ cogit illos de vniuerſitate,vt ponant collectam.
6 Dominus efficitur contumax,quando procuratoꝛ cõparet cuʒ
mandato minus ſufficienti.
7 Uniuerſitas ita defenditur,ſicut quilibet priuatus.

§. Quod ſi nemo. Si vniuerſitas nõ defendat,
contra eã ad primũ ⁊ ad ſcd̃m
1 decretũ procedit.h.d. ¶ † Op.ad ꝓmũ dictũ, Uniuerſitas ſimi
lis eſt pupillo,vt l.nihil,ad muni.⁊ C.de iure reipubli.l.rem pu
blicã.⁊ C.quibus ex cau.ma.l.republica.ſed pupillus nõ patit
v̓ditonẽ,vt l.apud Iulianum.ĩ.ex quib.cau.in poſ.eatur.ergo
nec vniuerſitas. Gl.optime ſoluit ꝙ in hoc vniuerſitas nõ eſt ſi-
milis pupillo. Aſſignat rationẽ,qꝛ pupillus ſperatur effici ma-
ioꝛ. Que ratio ceſſat in vniuerſitate. Pꝛobat i l.niſi finita.§.fi.
cũ l.ſeq.ĩ.de tute,⁊ ratio diſtr. Eſt aliꝰ caſus,in quo reſpublica
nõ equiparat pupillo,ſʒ adulto maioꝛi xx.annis,vt ĩ.de manu.
2 que ſer.ad vniuer.⁊ c.l.j.⁊ ij.coniuncta l.ſi.eo.ti. ¶ † Querit gl.
quid ſi vniuerſitas nihil habet in communi? Reſpon.cogit po
a nere collectam[a],⁊ facere burſam commũẽ. ¶ † No.ꝙ pro[b] ne-
b ceſſitatibꝰ vniuerſitatis poteſt imponi collecta. Facit.l.omnes
de ope.pub. Nõ autẽ poteſt imponi collecta,vt donaret alicui.
c qꝛ illud appellatur decretuʒ ambitioſum.[c] l.ambitioſa.ĩ.de de-
cre.ab oꝛd.faciẽ.⁊ C.de decre.ꝑ totũ ti. Pꝛo vtilitate vero pu-
blica totius Imperij,nõ poſſet imponere collectam aliquis niſi
4 princeps,vt l.j.C.de ſuꝑ indicto.⁊ ibi dixi. ¶ † Not.etiã ex iſta
gl.ꝙ ſuperioꝛ poteſt cõpellere illos de vniuerſitate,vt inueniat
modus habẽdi pecuniã,ſcʒ,vt imponãt collectam vnde pecu-
nia veniat in communi. Dixi de hoc in l.iiij.§.actoꝛ.ĩ.de re iudi.
5 ¶ Venio ad ver.⁊ quidem.† No.bene ꝙ ſi ꝓcuratoꝛ venit cum
d mandato minus ſufficienti,poteſt procedi[d] contra dominũ tan
6 quam contra cõtumacẽ.† ¶ Ultimo not.bene finẽ legis,quod
ita poteſt defendi vniuerſitas ſicut quilibet priuatus.